



Llywodraeth y DU

# Diogelu Bywydau, Adeiladu Gobaith Cynllun i Haneru Troseddau Cyllyll

Ebrill 2026



CP 1539





Llywodraeth y Deyrnas Unedig

**Y Swyddfa Gartref**

## **Diogelu Bywydau, Adeiladu Gobaith**

Cynllun i haneru troseddau cyllyll

Cyflwynir i'r Senedd

gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros yr Adran Gartref

trwy orchymyn Ei Fawrhydi

Ebrill 2026



© Hawlfraint y Goron 2026

Mae'r cyhoeddiad hwn wedi'i drwyddedu o dan delerau'r Drwydded Llywodraeth Agored v3.0 ac eithrio lle nodir fel arall. I weld y drwydded hon, ewch i [nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3](https://nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3)

Pan fyddwn wedi nodi unrhyw wybodaeth hawlfraint trydydd parti, bydd angen i chi gael caniatâd gan ddeiliaid yr hawlfraint dan sylw.

Mae'r cyhoeddiad hwn ar gael yn <https://www.gov.uk/official-documents>

Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â'r cyhoeddiad hwn atom yn:

Public.Enquiries@homeoffice.gov.uk

ISBN 978-1-5286-6309-0

E03563431                      04/26

Wedi'i argraffu ar bapur sy'n cynnwys o leiaf 40% o ffibr wedi'i ailgylchu

Argraffwyd yn y DU gan HH Associates Ltd. ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Fawrhydi

# Cynnwys

<b>Rhagair y Prif Weinidog</b>	<b>3</b>
<b>Rhagair ar y cyd gan yr Ysgrifennydd Cartref a'r Gweinidog Plismona a Throseddu</b>	<b>5</b>
<b>Cyflwyniad</b>	<b>7</b>
Sut olwg sydd ar droseddu cylllyll heddiw?	9
Y Glymblaid i Fynd i'r Afael â Throseddau Cylllyll	19
<b>Ein Cynllun</b>	<b>23</b>
<b>CEFNOGI</b>	<b>24</b>
CEFNOGI pobl ifanc er mwyn iddynt gael dechrau gwell mewn bywyd	25
<b>ATAL</b>	<b>39</b>
ATAL y rhai sydd mewn perygl rhag troi at droseddau cylllyll	40
<b>PLISMONA</b>	<b>52</b>
PLISMONA ein strydoedd i gosbi troseddwr a stopio troseddu	53
<b>RHOI TERFYN AR</b>	<b>70</b>
RHOI TERFYN AR y cylch o droseddau cylllyll	71
<b>Gweithredu'r Cynllun</b>	<b>75</b>
Atebolrwydd	75
Mesur llwyddiant	75
Llywodraethu	77
Llywodraethau Datganoledig	78
<b>Atodiadau</b>	<b>79</b>
Atodiad A: Mynd i'r afael â throseddau cylllyll ar draws pob cymuned yn deg a heb stigma	79
Atodiad B: Aelodaeth o'r Glymblaid i Fynd i'r Afael â Throseddau Cylllyll	80
Atodiad C: Y Gronfa Gwaddol Ieuencid a'i Phecyn Cymorth Lleihau Trais	84
Atodiad D: Diffiniadau troseddau cylllyll y Swyddfa Gartref	85
Atodiad E: Cyfeiriadau ar gyfer Troseddau Cylllyll Heddiw: Data Allweddol	86
Atodiad F: Cyfeiriadau ar gyfer Blychau Tystiolaeth y Gronfa Gwaddol Ieuencid	88
Atodiad G: Geirfa	93

\* Mae llun y clawr blaen yn ddelwedd stoc. Mae'r unigolion sy'n ymddangos yn fodelau.

**DIOGELU BYWYDAU, ADEILADU GOBAITH: CYNLLUN I HANERU TROSEDDAU  
CYLLYLL - EBRILL 2026**

# Rhagair y Prif Weinidog

Pan ddes i'n Brif Weinidog, addawais haneru troseddau cyllyll o fewn degawd. Rwy'n gwybod bod yr ymrwymiad hwnnwn'n hynod uchelgeisiol – ond mae'n cael ei yrru gan y torcalon rydw i wedi'i weld yn y mamau a'r tadau sydd wedi colli plant i'r trais disynnwyr hwn – rhieni fel Pooja Kanda, y cafodd ei fab Ronan ei drywanu'n angheuol.

Y tu ôl i bob trywaniad, pob marwolaeth, pob ymweliad â'r ysbyty mae teuluoedd wedi'u gadael wedi'u trawmateidio. Ac mae'n drosedd sy'n crychdonnu y tu hwnt iddyn nhw i gymunedau.

Er mwyn ei haneru, rwy'n credu bod angen i ni wneud pethau'n wahanol. Dyna pam, yn 2024, lansiodd y Glymblaid i Fynd i'r Afael â Throseddau Cylllell, gan ddod â grwpiau ymgyrchu, teuluoedd profedigaeth, arweinwyr cymunedol a goroeswyr ynghyd. Roeddem yn glir bod angen ymateb cymdeithas gyfan arnom sy'n tynnu ar arbenigedd pob sector a phroffesiwn, gan gynnwys addysg, iechyd, technoleg, chwaraeon a gorfodi'r gyfraith.

Ers hynny, rydym wedi cymryd degau o filoedd o arfau peryglus oddi ar y strydoedd. Rydym wedi cryfhau'r gyfraith i atal mynediad yn y lle cyntaf, gan gyfyngu ymhellach ar werthiannau cyllyll ar-lein. Mae'r Gwarant Plismona Cymdogaeth yn rhoi terfyn ar y loteri cod post, gan flaenoriaethu atal trwy sicrhau bod yr heddlu yn ôl ar y strydoedd yn hytrach nag eistedd y tu ôl i ddesgiau.

Mewn dwy flynedd, rydym wedi gweld egin gwyrdd cynnydd. Mae troseddau cylllell, llofruddiaethau cyllyll a derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer trywaniadau i gyd i lawr. Mae hynny'n golygu bod llai o gymunedau a theuluoedd yn cael eu rhwygo ar wahân gan y drais yr ydym wedi byw gydag ef ers cyfnod rhy hir.

Ond mae cymaint mwy i'w wneud. Dyna pam rydyn ni'n lansio'r Cynllun hwn: i gryfhau ein hymateb ymhellach a helpu i roi terfyn ar y drosedd ddinistriol hon. Wrth ei wraidd yw atal a chefnogi pobl ifanc i gael gwell dechrau mewn bywyd. Rydym yn darparu manau diogel mewn cymunedau ac yn cefnogi ysgolion a theuluoedd i fynd i'r afael ag achosion sylfaenol. Mae hyn yn cynnwys lansio 50 o Hybiau Dyfodol Ifanc mewn ardaloedd yr effeithir arnynt gan droseddau cyllyll ledled y wlad erbyn diwedd y Senedd hon, gyda'r don gyntaf o wyth eisoes yn cael ei chyflawni. Bydd popeth a wnawn yn cael ei dargedu at y bobl a'r lleoedd sydd ei angen fwyaf.

Rydym yn diwygio'r heddlu, fel eu bod mewn sefyllfa well i darfu ar droseddwr a'u dwyn i gyfiawnder. Mae mapio troseddau newydd a dadansoddi data yn galluogi lluoedd i dargedu gorfodi yn fwy manwl, gan gynnwys trwy dactegau effeithiol fel Stopio a Chwilio. Rydym yn ymosod ar gangiau cyffuriau creulon ac ecsbloetiol, gan atal camfanteisio troseddol ar blant, amddiffyn dioddefwyr ac atal y trais cyllyll sy'n cael ei

yrru gan fasnach llinellau cyffuriau. Rydym yn newid sut mae'r heddlu a'r Gwasanaethau Cyfiawnder Ieuencid yn gweithio gyda'i gilydd i sicrhau bod pob person ifanc sy'n cael ei ganfod yn cario cyllell yn cael ymyrraeth ystyrlon, gan gynnig llwybr amgen iddynt.

Ni fydd ein huchelgais i haneru terseddau cyllyll o fewn degawd yn hawdd. Ond mae'n angenrheidiol. Ni allwn ganiatáu i fwy o fywydau ifanc gael eu colli, mwy o deuluoedd i gael eu gadael wedi'u dinistrio, a mwy o gymunedau wedi'u difrodi gan y drosedd hon. Wrth i ni weithio tuag at ein nod, rwyf am dalu teyrnged i ddewrder yr holl rieni hynny sydd wedi colli plant ac sydd bellach yn ymgyrchu dros newid, fel y gallwn sicrhau dyfodol gwell i blant eraill.

Yng ngeiriau'r rhyfeddol ac ysbrydoledig Pooja Kanda, sy'n parhau i ymgyrchu dros newid, "mae pob plentyn yn haeddu tyfu i fyny yn ddiogel". A dyna'n union beth rydyn ni'n gweithio tuag ato.



*Keir Starmer*

**Y Gwir Anrhydeddus Syr Keir  
Starmer AS**

**Y Prif Weinidog**

# Rhagair ar y cyd gan yr Ysgrifennydd Cartref a'r Gweinidog Plismona a Throseddau

Mae trosedd cyllyll yn bla beryglus ac yn rhy aml yn angheuol. Ond am gyfnod rhy hir, nid yw'r ymateb cenedlaethol wedi bod yn cael y raddfa a'r cydlyniant y mae'r bygythiad hwn yn gofyn amdano. Roedd y dasg o roi hynny'n iawn wedi syrthio i'r Llywodraeth hon.

Ers yr Etholiad Cyffredinol, rydym wedi cymryd camau pwysig ymlaen. Mae troseddau cyllyll wedi gostwng 8% ers dechrau'r Senedd hon; Mae lladdiadau cylllell wedi gostwng 27%, sydd wedi cyfrannu at y ffaith bod yr holl laddiadau ar eu lefelau isaf ers bron i 50 mlynedd. Mae mwy na 63,000 o gyllyll wedi cael eu tynnu oddi ar strydoedd Cymru a Lloegr. Nid datblygiadau haniaethol yw'r rhain. Maen nhw'n real, ac ni ddylem byth leihau eu heffaith. Y trais wedi'i atal, y poen calon wedi'i osgoi, y dyfodol wedi'i ddiogelu. Mae ein cymdeithas yn fwy diogel o ganlyniad.

Nid ydym wedi cyrraedd yma ar ein pen ein hunain. Er bod yn rhaid i'r Llywodraeth arwain o'r blaen, ac mae'n gwneud hynny; mae'r mater hwn yn gofyn am fewnbwn gan bob rhan o'r system. Rydym felly yn ddiolchgar i bawb sy'n rhan o'r Glymblaid i Fynd i'r Afael â Throseddau Cyllyll am eu hymrwymiad parhaus a'u mewnwlediad amhrisiadwy, y byddwn yn parhau i fanteisio arno wrth i'r Cynllun hwn gael ei gyflawni.

Gyda'n gilydd, rydym yn gwneud cynnydd. Ond ni all fod unrhyw oedi. Trwy weithredu'r mesurau a nodir yn y Cynllun hwn, byddwn yn mynd ymhellach nag unrhyw lywodraeth erioed yn ein cenhadaeth i haneru troseddau cyllyll mewn degawd.

Mae plismona effeithiol, gweladwy yn ganolog i'r ymdrech hon. Rydym yn adfer plismona cymdogaeth, fel bod swyddogion wedi'u hymgorffori yn y cymunedau, ac yn gallu ymyrryd yn gynnar gan atal trais cyn iddo waethygu. Ochr yn ochr â hyn, rydym yn moderneiddio plismona trwy'r diwygiadau mwyaf arwyddocaol mewn bron i 200 mlynedd - gan ddefnyddio data, technoleg a chudd-wybodaeth i ganolbwyntio'n ddi-baid ar y troseddau sy'n achosi'r niwed mwyaf, gan gynnwys troseddau cyllyll. Bydd gwaith ar y lefel leol yn gysylltiedig â gweithgarwch cenedlaethol i ddatgymalu gangiau llinellau cyffuriau a stopio llif arfau ar ein strydoedd.

Nid yw gorfodi yn unig yn ddigon. Mae atal, boed trwy ymyrraeth gynnar sy'n llywio'r rhai bregus i lwybr gwell neu Stop a Chwilio dan arweiniad cudd-wybodaeth, yn parhau i fod yr offeryn mwyaf pwerus sydd gennym. Mae ein dull yn seiliedig ar dystiolaeth, ac rydym yn buddsoddi yn yr hyn sy'n gweithio trwy barhau i ariannu Unedau Lleihau Trais yn yr 20 ardal lle mae'r mwyafrif o droseddau cyllyll yn digwydd.

Wrth gyhoeddi'r Cynllun hwn, rydym yn meddwl am y teuluoedd sy'n llai nag y dylent fod, ac am y mamau, tadau, chwiorydd a brodyr y mae eu bywydau wedi cael eu newid am byth. Er na fydd unrhyw beth y mae unrhyw un ohonom yn ei wneud neu'n ei ddweud byth yn dadwneud eu colled ysgubol, gallwn ac mae'n rhaid i ni atal eraill rhag dioddef fel y maen nhw wedi dioddef. Ni fydd yn hawdd. Ond yn ein cenhadaeth i amddiffyn bywydau ac adeiladu gobaith, byddwn yn ddi-baid.



A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'S. Mahmood'.

**Y Gwir Anrhydeddus Shabana  
Mahmood AS  
Ysgrifennydd Cartref**



A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'S. Jones'.

**Sarah Jones AS  
Y Gweinidog Gwladol dros  
Blismona a Throseddu**

# Cyflwyniad

Nid oes lle i gyllyll a thrais ar ein strydoedd. Mae pob digwyddiad yn achosi trawma dwfn i ddioddefwyr, i deuluoedd, i gymunedau, ac i'r gweithwyr proffesiynol sy'n ymateb. Mae'r niwed, y galar a'r gost o fywyd nad yw wedi'i fyw yn anfesuradwy.

Troseddau cylllyll yw un o'r pryderon mwyaf cyffredin ymhlith pobl ifanc.<sup>1</sup> Atal rhagor o drasiedïau ac adeiladu cymdeithas lle mae plant nid yn unig yn rhydd i fyw heb drais cylllell, ond yn rhydd rhag yr ofn y bydd trais cylllyll yn effeithio arnynt, yw'r grym y tu ôl i ymrwymiad maniffesto digynsail y Llywodraeth hon i haneru troseddau cylllyll mewn degawd.

**Yn y flwyddyn cyn dechrau'r Senedd, roedd troseddau cylllyll wedi bod yn cynyddu gan 4% a 4% y flwyddyn cyn hynny.**



Cododd troseddau cylllyll 4% yn y flwyddyn cyn y Senedd hon a gwelodd gynnydd o 4% y flwyddyn cyn hynny.<sup>2</sup> Mae hyn yn golygu bod Cymru a Lloegr wedi gweld 54,659 o droseddau wedi'u galluogi gan gyllyll a gofnodwyd gan yr heddlu yn y flwyddyn hyd at fis Mehefin 2024, ac roedd dros 80% ohonynt yn lladrad wedi'i alluogi gan gyllyll ac ymosodiad wedi'i alluogi gan gyllyll.<sup>3</sup>

Mae haneru troseddau cylllyll yn y degawd nesaf yn nod uchelgeisiol ond cyraeddadwy. Er mwyn llwyddo, mae'n rhaid i ni drin trais nid fel nodwedd anochel o fywyd ond fel canlyniad ataliadwy wedi'i ffurfio gan yr amgylcheddau, y perthnasoedd a'r dewisiadau sy'n ein hamgylchynu.

Mae'r Cynllun hwn yn cymryd ymagwedd gytbwys ar draws gorfodi ac atal. Mae'n cyfuno cymorth cynnar, ymyriadau wedi'u targedu, plismona modern sydd wedi'i wreiddio yn rhaglen ehangach y Llywodraeth hon o ddiwygio'r heddlu, gan dargedu'r gyfres lawn o dactegau plismona yn erbyn troseddwr a chymorth arbenigol i'r rhai sydd eisoes yn ymwneud â thrais cylllyll. Mae pob haen yn cryfhau'r nesaf. Gyda'i gilydd, mae hyn yn ffurfio strategaeth hirdymor, sy'n seiliedig ar dystiolaeth sy'n mynd i'r afael ag achosion sylfaenol troseddau cylllyll, yn atal gwaethygu, yn targedu troseddwr pan fydd yn digwydd ac yn atal niwed ailadroddus.

<sup>1</sup> [Y tu mewn i feddwl plentyn 16 oed](#)

<sup>2</sup> Blwyddyn cyn y Senedd yw'r flwyddyn sy'n dod i ben ym mis Mehefin 2024; cynnydd o 4% flwyddyn ar ôl blwyddyn rhwng y flwyddyn sy'n dod i ben ym mis Mehefin 2024 a'r flwyddyn sy'n dod i ben ym mis Mehefin 2023, a hefyd rhwng y flwyddyn sy'n dod i ben ym mis Mehefin 2023 a'r flwyddyn sy'n dod i ben ym mis Mehefin 2022: [Tablau data agored troseddau a chanlyniadau a gofnodwyd gan yr heddlu - GOV.UK](#)

<sup>3</sup> [Tablau data agored troseddau a chanlyniadau a gofnodwyd gan yr heddlu - GOV.UK](#)

## James Brindley

Ar noson 23 Mehefin 2017, gadawodd James Brindley ei gartref i gwrdd â ffrindiau yn Aldridge. Awr a hanner yn ddiweddarach wrth iddo gerdded adref ar ei ben ei hun, sgwrsio â'i gariad ar y ffôn, aeth yn ddiweddefwr i ymosodiad cylllell heb ei bryfocio. Cafodd teulu James eu galw i'r fan a'r lle gan ei gariad, lle gwelso'n nhw barafeddygon yn perfformio llawdriniaeth ar y galon ar ochr y ffordd, a fethodd yn drasig ag achub ei fywyd. Mae effaith digwyddiadau'r noson honno wedi cyrraedd pob agwedd ar eu bywydau. Maen nhw'n parhau i newid bywyd ac maen nhw'n wirioneddol gydol oes. Sefydlwyd Sefydliad James Brindley gan deulu James, mewn cydweithrediad â gweithwyr proffesiynol addysgu, iechyd a gofal cymdeithasol, gyda'r nod o fynd i'r afael ag achosion sylfaenol trais difrifol ieuencid, i achub teuluoedd eraill rhag y dinistr o orfod wynebu bywyd heb eu plant gwerthfawr.

## Joe Dix

Ar 28 Ionawr 2022, cafodd Joe Dix, 18 oed, ei drywanu'n angheuol yn Norwich – dioddefwr camfanteisio troseddol ar blant. Wedi'i drin gan oedolion a addawodd arian a statws, cafodd Joe ei dynnu i mewn i gylch o ecsbloetio a ddaeth i ben mewn trais. Arweiniodd y torcalon o golli Joe ei deulu i sefydlu Sefydliad Joe Dix yn ei enw. Mae'r Sefydliad bellach yn gweithio i godi ymwybyddiaeth o gamfanteisio troseddol ar blant ac yn ymgyrchu dros newid. Mae stori Joe yn nodyn atgoffa pwerus o gost ddynol troseddau cyllyll - a chryfder teulu sy'n benderfynol o amddiffyn eraill rhag yr un tynged.

## Ronan Kanda

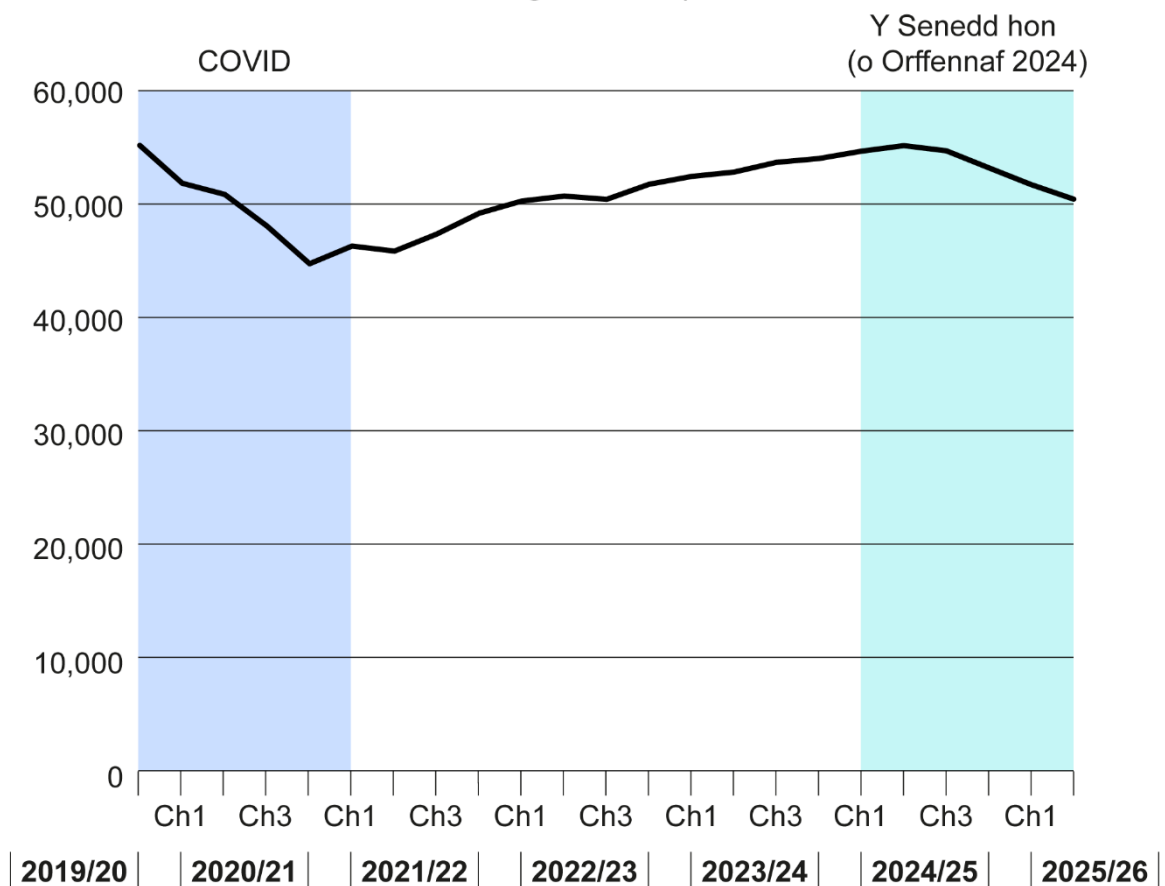
Ar 29 Mehefin 2022, cafodd Ronan Kanda, 16 oed, ei drywanu'n angheuol mewn achos dinistriol o hunaniaeth anghywir. Ychydig funudau o'i gartref yn Wolverhampton, cafodd ei ymosod arno gan ddau fachgen 16 oed yn cario cleddyf ninja a machete jyngl a brynwyd yn anghyfreithlon ar-lein. Roedd Ronan yn gyfeillgar, gofalgar a chariadus. Roedd newydd basio ei TGAU gyda marciau uchel ac roedd yn gyffrous am y dyfodol o'i flaen. Ond ar y diwrnod hwnnw, daeth bywyd Ronan i ben yn ddisynnwyr. Gadawyd ei fam, Pooja Kanda, ei chwaer,

Nikita a'u cymuned yn dorcalonnus. Yn drasig, mae Ronan yn un o lawer o fywydau ifanc a gollwyd i droseddau cylllell, pob un yn nodyn atgoffa dinistriol o'r angen brys am newid. Mae Pooja a Nikita yn ymgyrchu'n ddiflino trwy Justice for Ronan am ddeddfau cyllyll llymach a mwy o atebolrwydd o ran gwerthu arfau ar-lein, gan droi eu galar yn weithredu.

## Sut olwg sydd ar droseddu cyllyll heddiw?

Mae'r data troseddau diweddaraf a gofnodwyd gan yr heddlu yn dangos bod 50,430 o droseddau wedi'u galluogi gan gyllyll wedi'u cofnodi yn y flwyddyn hyd at fis Medi 2025, 4,229 o droseddau yn llai nag yn y flwyddyn hyd at fis Mehefin 2024.<sup>4</sup>

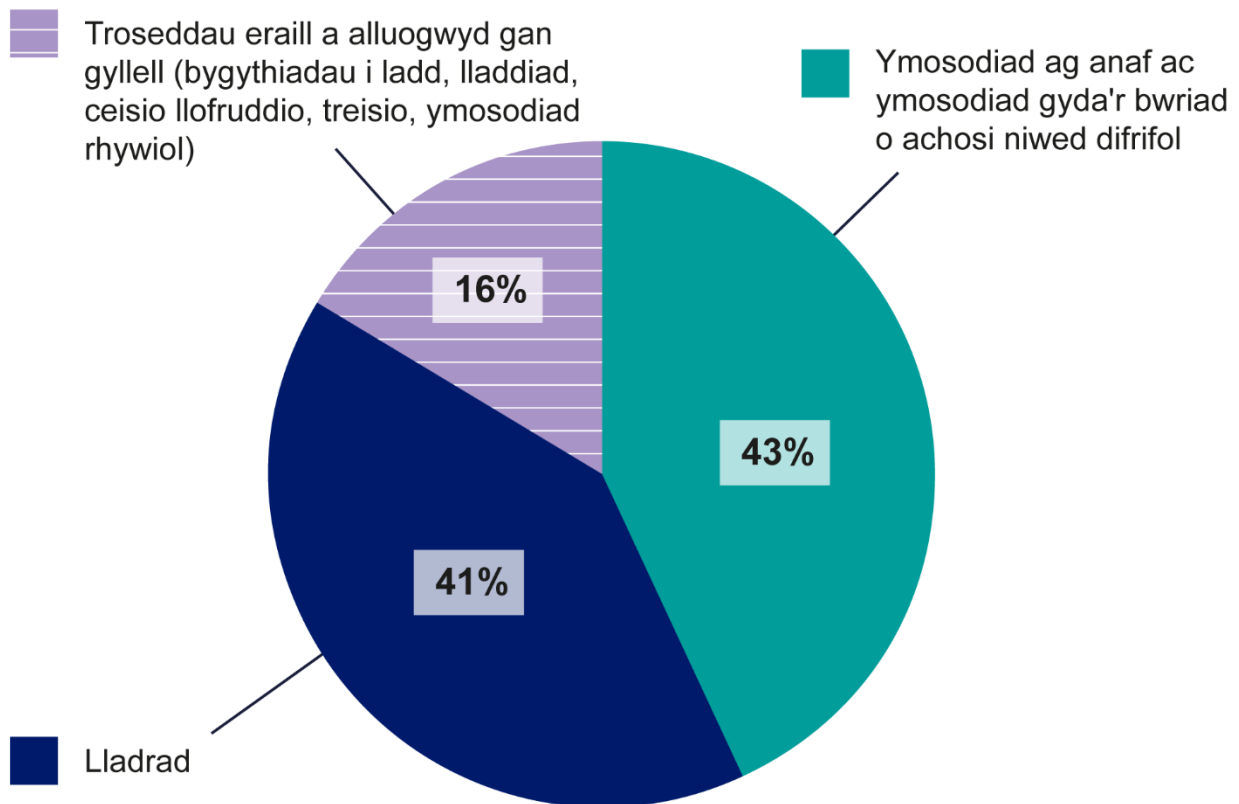
Yr holl droseddau cyllyll a gofnodwyd gan yr heddlu (cyfansymiau treigl 12 mis)



Roedd y mwyafrif helaeth o'r troseddau hyn (84%) yn cynnwys naill ai ymosodiadau sy'n ymwneud â chylllell (43%) neu ladradau wedi'u galluogi gan gyllell (41%).

<sup>4</sup> [Tablau data agored troseddau a chanlyniadau a gofnodwyd gan yr heddlu - GOV.UK](#)

## Troseddau wedi'u galluogi gan gyllell yn ôl math o drosedd, blwyddyn hyd at fis Medi 2025



Roedd y troseddau sy'n weddill yn cynnwys lladdiadau cyllell, bygythiadau i ladd wedi'u gwneud gyda chyllell, ac ymosodiad rhywiol a threisio lle roedd cyllell yn gysylltiedig.<sup>5</sup>

Rydym eisoes wedi troi'r llanw cynyddol ar droseddau cylllyll yn ddirywiad, ac ni fyddwn yn stopio nes bod trais difrifol yn cael ei yrru allan o'n cymunedau a bod gan bob person ifanc y cyfle o gael dyfodol mwy diogel. **Ers dechrau'r Senedd hon mae troseddau cylllyll cyffredinol wedi gostwng 8%,<sup>6</sup> mae lladdiadau cylllyll wedi gostwng 27%<sup>7</sup> a derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer trywanu wedi gostwng 11%.<sup>8</sup>**

<sup>5</sup> [Tablau data agored troseddau a chanlyniadau a gofnodwyd gan yr heddlu - GOV.UK](#)

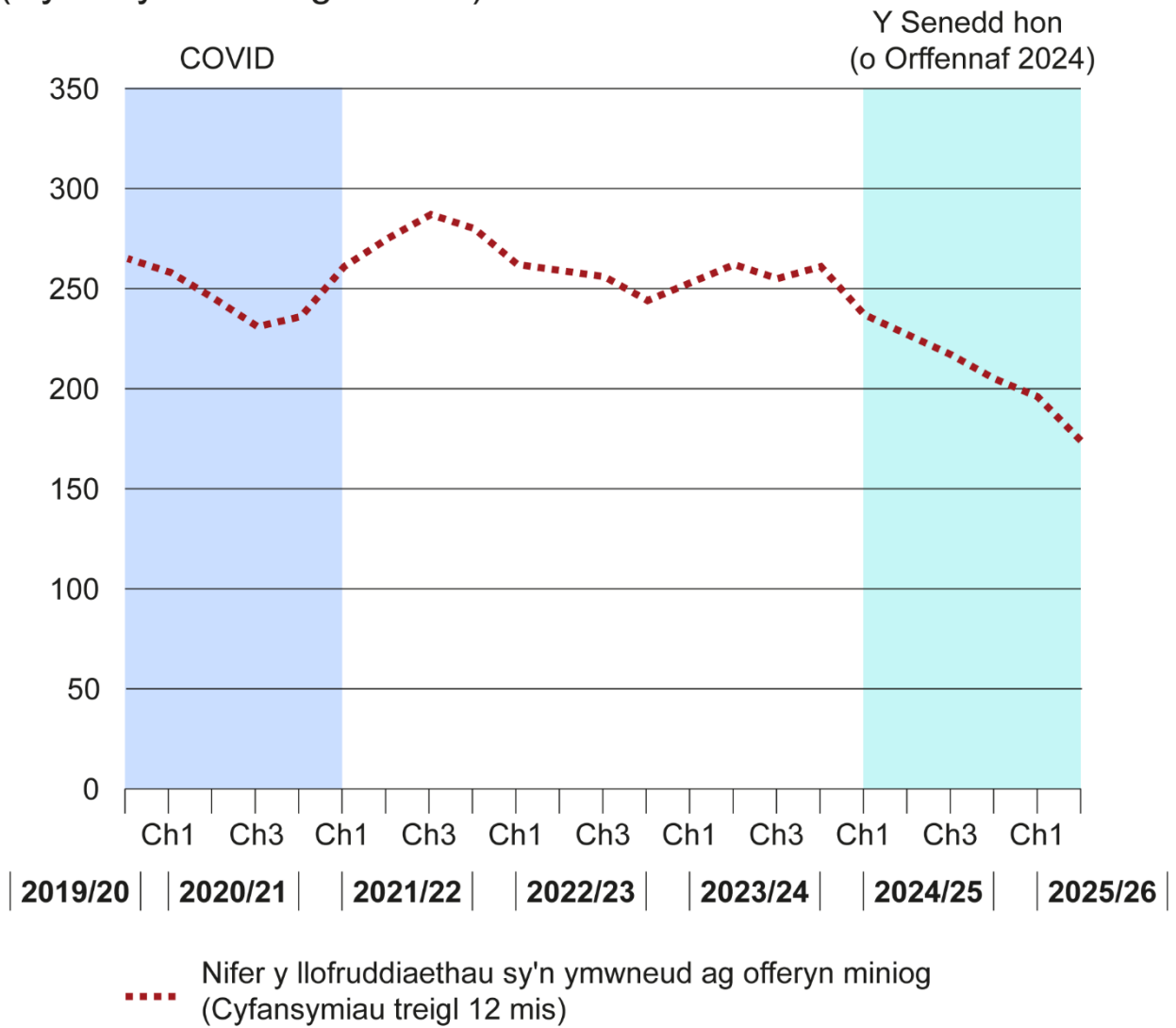
<sup>6</sup> Blwyddyn sy'n dod i ben Mehefin 2024 vs blwyddyn sy'n dod i ben Medi 2025: [Tablau data agored troseddau a chanlyniadau a gofnodwyd gan yr heddlu - GOV.UK](#)

<sup>7</sup> Blwyddyn sy'n dod i ben Mehefin 2024 vs blwyddyn sy'n dod i ben Medi 2025: [Tablau data agored troseddau a chanlyniadau a gofnodwyd gan yr heddlu - GOV.UK](#)

<sup>8</sup> Derbyniadau ysbyty'r GIG ar gyfer ymosodiad gyda gwrthrych miniog, blwyddyn sy'n dod i ben Mehefin 2024 vs blwyddyn sy'n dod i ben ym mis Medi 2025: [Troseddu yng Nghymru a Lloegr: Tablau Atodiad - Y Swyddfa Ystadegau Gwladol](#)

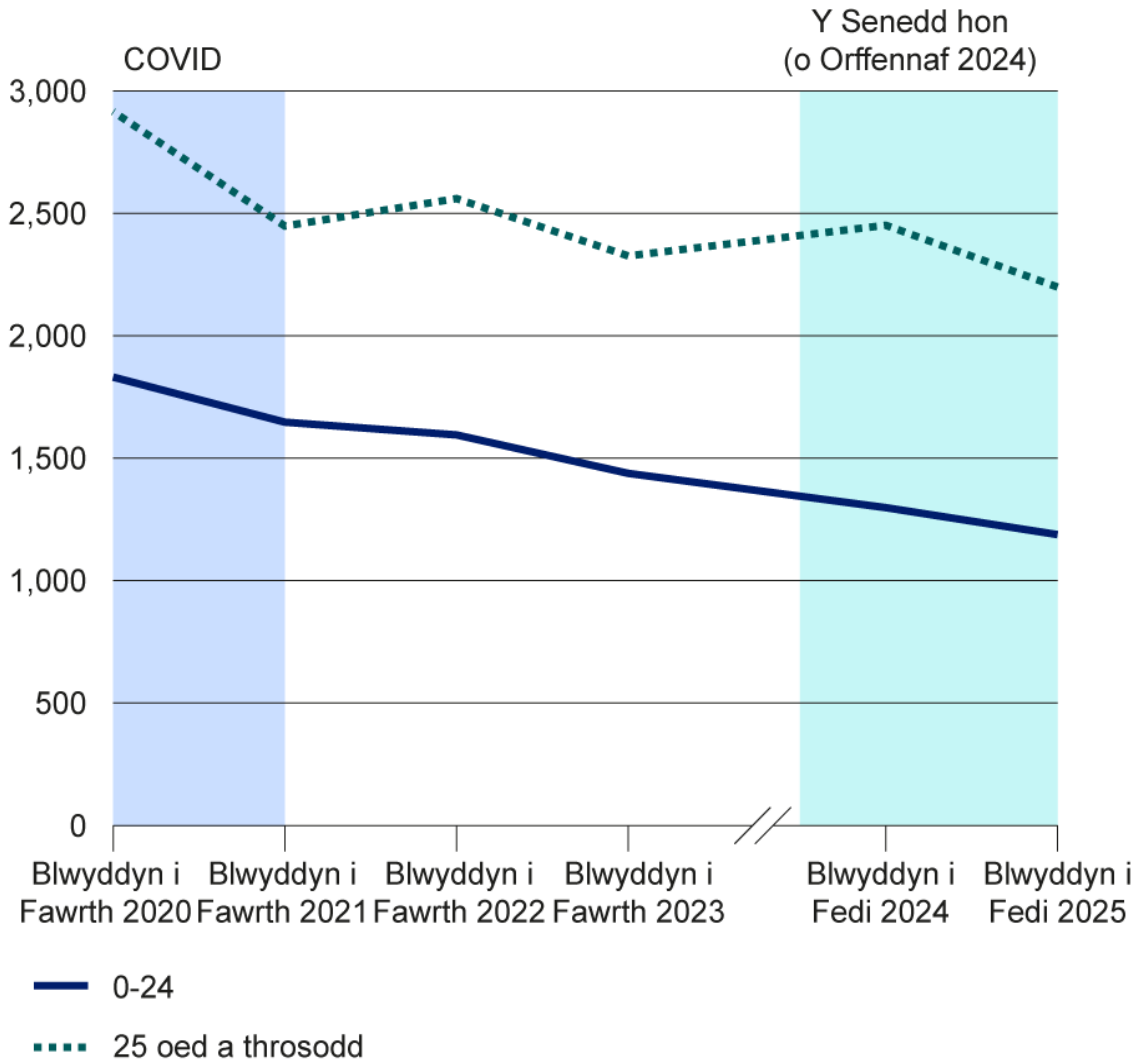
## Mae lladdiadau cyllell wedi gostwng 27%

Nifer y llofruddiaethau sy'n ymwneud ag offeryn miniog  
(Cyfansymiau treigl 12 mis)



## Mae derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer trywaniadau wedi gostwng 11%

Nifer blynyddol y derbyniadau i'r ysbyty GIG ar gyfer ymosodiad gyda gwrthrych miniog, yn ôl oedran



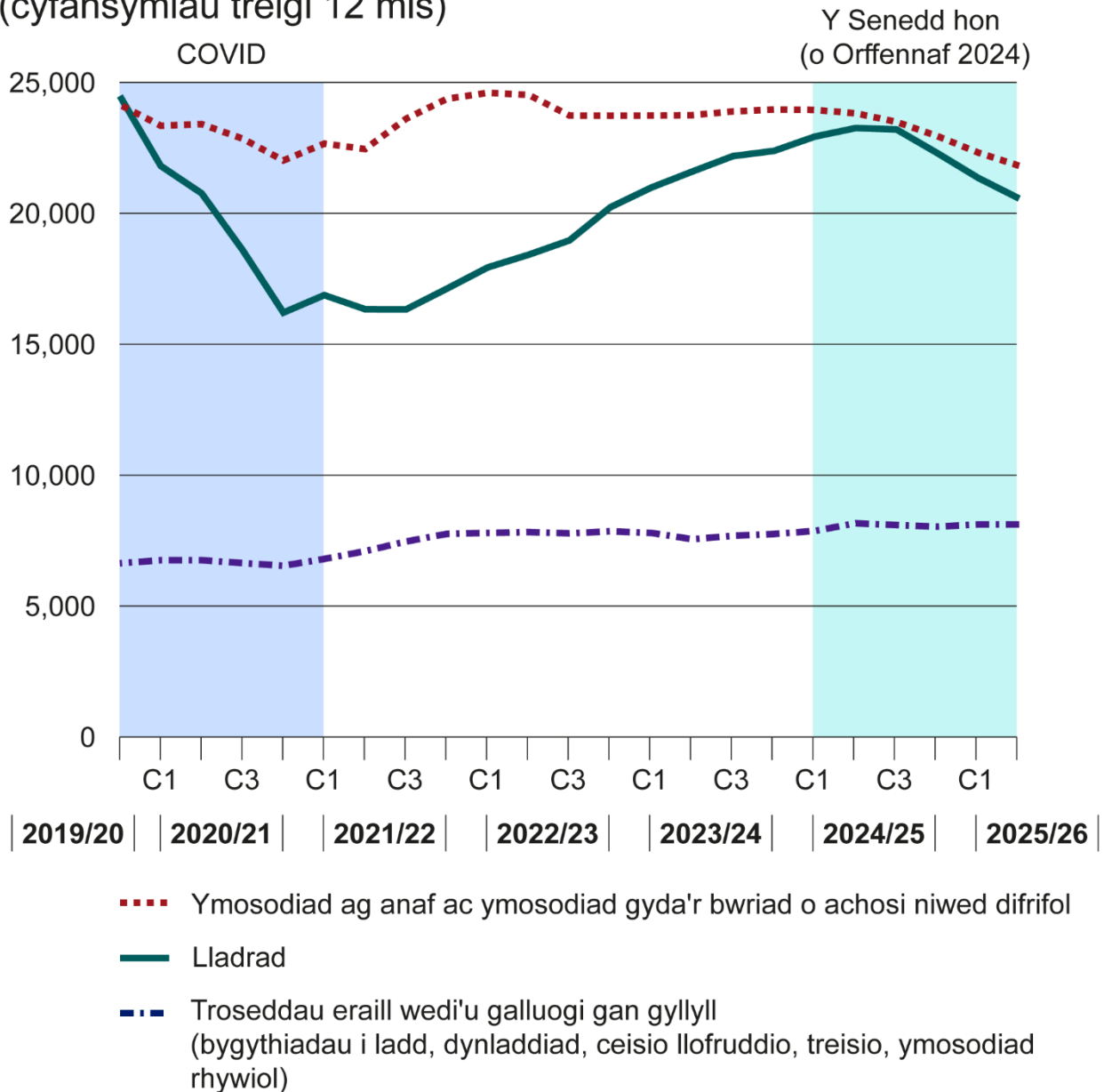
Nodyn: Mae data ar y siart yn cwmpasu gwahanol gyfnodau amser: 2020 i 2023 yn defnyddio blynyddoedd sy'n dod i ben ym mis Mawrth, ac mae'r data diweddaraf yn defnyddio blynyddoedd sy'n dod i ben ym mis Medi.

Mae ymosodiadau wedi'u galluogi gan gyllyll wedi gostwng 9% a lladradau wedi'u galluogi gan gyllyll 10%.<sup>9</sup> Yn nhermau bywyd go iawn, mae hyn yn golygu dros 2,100 yn llai o ddiodefswyr ymosodiadau wedi'u galluogi gan gyllyll a 2,300 yn llai o bobl wedi profi'r ofn o gael eu lladrata o dan fygythiad cylllell.<sup>10</sup>

<sup>9</sup> Blwyddyn sy'n dod i ben Mehefin 2024 vs blwyddyn sy'n dod i ben Medi 2025: [Tablau data agored troseddau a chanlyniadau a gofnodwyd gan yr heddlu - GOV.UK](#)

<sup>10</sup> [Troseddu yng Nghymru a Lloegr - Y Swyddfa Ystadegau Gwladol](#)

## Troseddau wedi'u galluogi gan gyllyll a gofnodwyd gan yr heddlu (cyfansymiau treigl 12 mis)



Rhaid atal troseddau cylllyll ble bynnag y mae'n digwydd. Mae pob trosedd, pob anaf a phob bywyd a gollwyd yn un gormod. Er mwyn gwneud hyn, mae angen i ni ddeall natur wahanol a gyrwyr troseddau cylllyll – oherwydd nid yw troseddau cylllyll yn edrych yr un fath ym mhobman. Mae tystiolaeth yn dangos i ni, er bod troseddau cylllyll yn fater cenedlaethol, mae'n digwydd yn bennaf mewn ardaloedd crynodedig iawn mewn canolfannau metropolitan mawr, wedi'u llunio gan amodau a phwysau lleol gwahanol. Mewn rhai o'r lleoliadau hyn, mae lladrad sy'n gysylltiedig â'r economi nos yn aml yn sbardun sylweddol o droseddau cylllyll. Mewn meysydd eraill, mae camfanteisio

troseddol ar blant (CCE), gweithgarwch gang a thrais ieuenctid yn ffactorau allweddol. Mae cydnabod y gwahaniaethau hyn yn ein galluogi i ddylunio ymyriadau sy'n ymateb i ddynmeg leol benodol troseddau cyllyll.

Dim ond tair ardal heddlu sy'n cyfrif am bron i hanner yr holl droseddau cyllyll yng Nghymru a Lloegr, pob un ohonynt yn gweld gostyngiad sylweddol mewn troseddau ers dechrau'r Senedd hon.

Heddlu	% o bob Trosedd a Gofnodwyd gan yr Heddlu a alluogwyd gan gyllyll (Cymru a Lloegr)	% newid DB Medi 25 o'i gymharu â DB Mehefin 24, gwaelodlin
Heddlu Metropolitan	29%	-7%
Gorllewin Canolbarth Lloegr	8%	-20%
Manceinion Fwyaf	6%	-8%

## Cario cylllell

Nid yw cario cylllell wedi'i gynnwys yn ystadegau troseddau cylllell cyffredinol, ond mae deall hynny'n bwysig, oherwydd os yw rhywun yn cario cylllell, mae gwrthdaro yn fwy tebygol o arwain at fygythiad neu anaf difrifol. Yn y flwyddyn hyd at fis Medi 2025, cynyddodd yr achosion o feddiant<sup>11</sup> cylllell y daethpwyd ar eu traws gan yr heddlu 1% i gyfanswm o 28,596.<sup>12</sup> Dros y flwyddyn honno, cafodd 3,598 o blant rhwng 10 a 17 oed eu rhybuddio neu eu dyfarnu'n euog am droseddau meddiant cylllell ac arfau ymosodol - cynnydd o 7.8% o'i gymharu â deng mlynedd yn ôl.<sup>13</sup> Mae'r mwyafrif o'r bobl sy'n cael eu herlyn am gario cylllell yn oedolion, gyda phobl dros 18 oed yn ffurfio 88% o'r rhai a ddedfrydwyd am feddu ar eitem gyda llafn neu bwynt.<sup>14</sup> Mae cario cylllell yn aml yn cael ei yrru gan erledigaeth flaenorol ac angen amddiffyniad.<sup>15,16</sup>

<sup>11</sup> Troseddau meddiant o erthygl gyda llafn neu bwynt a gofnodwyd gan yr heddlu. Fel y nodir ar tt.73-74, nid yw'r ystadegau hyn wedi'u cynnwys yn ein mesur cyffredinol o droseddau cyllyll a gofnodwyd gan yr heddlu. Mae hyn oherwydd bod tueddiadau mewn troseddau meddiant yn fwy tebygol na mathau eraill o droseddau sy'n gysylltiedig â chyllyll i gael eu dylanwadu gan weithgarwch a gweithrediadau'r heddlu, yn enwedig Stopio a Chwilio, felly gall ddarparu persbectif cyfeiliornus ar gyfeintiau cyffredinol.

<sup>12</sup> O'i gymharu â DB Medi 2024 (28,197 o droseddau): [Tablau data agored troseddau a chanlyniadau a gofnodwyd gan yr heddlu - GOV.UK](#).

<sup>13</sup> [Ystadegau Dedfrydu Cylllell ac Arfau Ymosodol: Gorffennaf i Fedi 2025 - GOV.UK](#)

<sup>14</sup> [Ystadegau Cyfiawnder Troseddol Chwarterol: Medi 2025 - GOV.UK](#)

<sup>15</sup> [Pobl ifanc a throeddu: canfyddiadau Arolwg Tramgwyddo, Troseddu a Chyfiawnder 2006](#)

<sup>16</sup> [Trais, pryder ac ymddiriedaeth wrth i gario arfau ddod i'r amlwg](#)

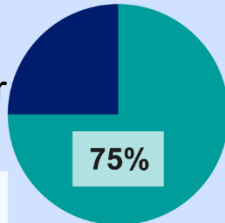
## Beth mae'r Gronfa Gwaddol Ieuencid (YEF) yn ei ddweud?

- Yn 2025, arolygodd YEF bron i 11,000 o bobl ifanc 13-17 oed ledled Cymru a Lloegr am eu profiadau dros y 12 mis diwethaf. **Canfu'r astudiaeth hon fod y rhan fwyaf o bobl ifanc yn eu harddegau sy'n cario arfau wedi bod yn ddiodefwr trais.**
- **Roedd 40% o gludwyr arfau wedi bod yn ddiodefwr trais** difrifol, o'i gymharu â 3.3% o'r rhai nad oeddent erioed wedi cario arfau.
- **Roedd 32% o gludwyr arfau wedi bod yn ddiodefwr trais** sy'n gysylltiedig ag arfau, o'i gymharu â 2.9% o'r rhai nad oeddent erioed wedi cario arfau.
- Roedd y rhai a oedd yn cario arfau bum gwaith yn fwy tebygol na'u cyfoedion o fod yn ddiodefwr trais a 14 gwaith yn fwy tebygol o fod wedi bod yn ddiodefwr achosion o drais dro ar ôl tro.
- Mae'r canfyddiadau hyn yn awgrymu y gall cylchoedd o drais yrru rhai plant i arfogi eu hunain am amddiffyniad, dial neu resymau eraill.
- O'r 2.1% o'r rhai a ddywedodd eu bod wedi cario arf yn ystod y 12 mis diwethaf, dywedodd 68% eu bod yn cario unrhyw fath o gyllell, sy'n cyfateb i 1.4% o bobl ifanc 13-17 oed yng Nghymru a Lloegr.<sup>1</sup>

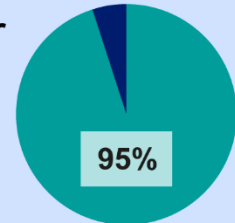
Blwch Tystiolaeth A

## Troseddu Cyllyll Heddiw: Data Allweddol<sup>17</sup>

Amcangyfrifir bod  
**75%** o droseddwyr  
troseddau cyllyll yn  
**18 oed a throsodd**



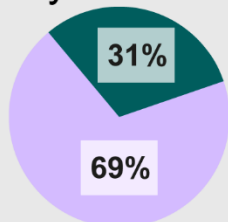
Amcangyfrifir  
bod **95%**  
yn **wryw**



Mae **gwrywod** yn gyson yn ffurfio bron i dri  
chwarter o **ddioddefwyr dynladdiad** offeryn miniog

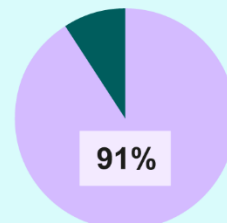


Roedd **69%** o'r  
rhybuddiadau a dedfrydau  
am droseddau cyllrell ac arfau  
ymosodol yn y flwyddyn hyd  
at fis Medi 2025 **ar**  
**gyfer troseddwyr**  
cyllrell neu arfau ymosodol  
am y tro cyntaf




Rhodddwyd **31%** i  
droseddwyr **ailadroddus**

Mae **91%** o ddioddefwyr  
**dynladdiad** offeryn miniog  
**dros 18 oed**




Bob blwyddyn mae tua **90%**  
o'r rhai a anafwyd yn ddifrifol  
trwy ymosodiadau gwrthrych  
miniog yn **wryw**


Roedd bron i **65%** o ddioddefwyr ymosodiadau gyda gwrth-  
rych miniog a oedd angen triniaeth ysbyty yng Nghymru a  
Lloegr yn y flwyddyn hyd at fis Medi 2025 yn **25 oed a throsodd**


**4 neu fwy** o brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod <sup>vii</sup>  
yn gweld plentyn neu berson ifanc  
**7x** yn fwy tebygol o fod wedi bod yn **ddioddefwr trais a**  
**8x** yn fwy tebygol o fod wedi **cyflawni gweithred**  
**dreisgar** 

**16** yw'r **oedran brig** <sup>viii</sup>  
ar gyfer **trosedd trais**  
**difrifol** gyntaf  
troseddwr yn Lloegr

Amcangyfrifir bod **15,500** <sup>ix</sup>  
o blant wedi'u nodi fel rhai mewn perygl  
neu'n ymwneud â **chamfanteisio**  
**troseddol ar blant** yn y flwyddyn  
sy'n dod i ben ym mis Mawrth 2025

Roedd gan **71%** o blant a ddedfrydwyd a gafodd  
eu hasesu gan Dimau Troseddau leuenctid **bryderon** <sup>x</sup>  
**iechyd meddwl** 

Canfu astudiaeth fod **54%** o blant a rybuddiwyd neu  
a ddedfrydwyd am **drosedd trais difrifol** erioed wedi  
bod yn hysbys i **ofal cymdeithasol plant** yn Lloegr <sup>xi</sup> 

**Mae gan ddisgyblion sydd wedi'u gwahardd** <sup>xii</sup>  
o'r ysgol tua **4x** yn fwy o siawns o gael eu  
rhybuddio neu eu dedfrydu am drosedd trais  
difrifol na phlant nad oeddent wedi'u gwahardd  
o'r ysgol 

### Pwy sy'n ymwneud â throseddau cylllyll?

Nid yw troseddau cylllyll yn effeithio ar bob cymuned yn gyfartal. Er bod y rhan fwyaf o ddioddefwyr a throseddwyr yn Wyn, mae dynion Du ifanc yn cael eu cynrychioli'n anghymesur fel dioddefwyr a throseddwyr. Yn y flwyddyn hyd at fis Medi 2025, roedd 17%

<sup>17</sup> Cyfeiriadau llawn wedi'u rhestru yn Atodiad E: Cyfeiriadau ar gyfer Troseddau Cylllyll Heddiw: Data Allweddol

o blant a 9% o oedolion a ddedfrydwyd am droseddau meddiant cylllell yn Ddu,<sup>18</sup> er eu bod yn ffurfio 4% o'r boblogaeth gyffredinol.<sup>19</sup> Mae unigolion Du hefyd yn cael eu derbyn i'r ysbyty am ymosodiad gan wrthrych miniog ar gyfradd dros bedair gwaith yn uwch na'r boblogaeth Gwyn,<sup>20</sup> ac roedd 22% o'r dioddefwyr a laddwyd â chylllell yn Ddu yn y flwyddyn hyd at fis Mawrth 2025 - dros hanner ohonynt o dan 25 oed.<sup>21</sup> Mae'r anghymesuredd hwn yn cael ei yrru gan gymysgedd cymhleth o ffactorau (gweler Atodiad A). Mae rhai grwpiau yn fwy tebygol o dyfu i fyny i brofi anfanteision lluosog sy'n cynyddu'r risg o drais, fel dioddefwyr a throeddwyd, ac mae ganddynt fynediad gwaeth at wasanaethau a chymorth.<sup>22</sup>

Byddwn yn gweithio ar draws y system i adeiladu ymddiriedaeth gyda'r rhai yr effeithir arnynt gan droseddau cylllell, osgoi rhagfarn ac ymgorffori dulliau teg a chymesur. Bydd hyn yn helpu i leihau troeddau cylllyll wrth ymateb i anghymesuredd mewn ffordd deg a chymesur. Er enghraifft, mae data'n dangos bod plant o gefndiroedd Du yn fwy tebygol o fynychu clybiau ieuencid ac felly maent yn debygol o elwa o fuddsoddiad y Llywodraeth mewn cyfleusterau ieuencid.<sup>23</sup>

Mae merched a menywod yn llawer llai tebygol o gyflawni troeddau cylllyll na bechgyn a dynion. Mae llai nag un o bob deg troeddwr sy'n cael eu dedfrydu am droseddau meddiant cylllell yn fenywod.<sup>24</sup> Fodd bynnag, mae menywod a merched yn fwy tebygol o fod yn ddiodeffwyr niwed sy'n gysylltiedig â chylllyll mewn troeddau sy'n gysylltiedig â cham-drin domestig a throeddau ymosodiadau rhywiol a threisio wedi'u galluogi gan gylllell.<sup>25</sup> Yn y flwyddyn hyd at fis Medi 2025, cofnodwyd dros 1,300 o ymosodiadau rhywiol a threisio gan yr heddlu - roedd y mwyafrif o'r diodeffwyr hyn yn fenywod.<sup>26</sup>

Gwyddom nad yw llawer o droseddau rhywiol yn cael eu riportio i'r heddlu, sy'n golygu nad yw troeddau rhywiol a gofnodwyd gan yr heddlu yn fesur da o faint y troeddau hyn, nac yn ddangosydd da o dueddiadau dros amser. Gall cynnydd mewn troeddau

---

<sup>18</sup> [Ystadegau Cyfiawnder Troeddol Chwarterol: Medi 2025 - GOV.UK](#)

<sup>19</sup> [Grŵp ethnig, Cymru a Lloegr - Y Swyddfa Ystadegau Gwladol](#)

<sup>20</sup> Data o 2022/23: [Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb \[AEA\] – Bil](#) Troeddau a Phlismaona

<sup>21</sup> [Lladdiad yng Nghymru a Lloegr - Y Swyddfa Ystadegau Gwladol](#)

<sup>22</sup> [Anghymesuredd hiliol mewn trais sy'n effeithio ar blant a phobl ifanc](#)

<sup>23</sup> Mae arolwg o 10,000 o bobl ifanc 13-17 oed yn dangos bod plant a phobl ifanc o gefndiroedd Du (64%), cymysg (52%) ac Asiaidd (48%) yn fwy tebygol o fynychu clybiau ieuencid na phlant a phobl ifanc Gwyn (36%): [Plant, Trais a Bregusrwydd 2024](#)

<sup>24</sup> [Ystadegau Cyfiawnder Troeddol Chwarterol: Medi 2025 - GOV.UK](#)

<sup>25</sup> Yn y flwyddyn a ddaeth i ben ym mis Mawrth 2025, roedd y diodeffwr yn fenyw mewn 55% o droseddau wedi'u galluogi gan gylllyll a oedd yn gysylltiedig â cham-drin domestig, ac 83% o'r holl dreisio ac ymosodiadau rhywiol (35 llun) yn ôl dadansoddiad o ddata Troeddau Cofnodedig yr Heddlu a gedwir yn Hyb Data'r Swyddfa Gartref. Yn y flwyddyn hyd at fis Mawrth 2025, roedd dros ddwy ran o dair o ddiodeffwyr lladdiad domestig yn fenywod ([Lladdiad yng Nghymru a Lloegr - Y Swyddfa Ystadegau Gwladol](#)). Mae dadansoddiad blaenorol wedi dangos bod hanner y diodeffwyr lladdiad domestig benyw wedi'u lladd gan offeryn miniog ([Cyffredinolrwydd cam-drin domestig a nodweddion diodeffwyr – Y Swyddfa Ystadegau Gwladol](#)), gyda thri chwarter y lladdiadau hyn yn ymwneud â chylllyll cegin ([Lladdiad yng Nghymru a Lloegr - Y Swyddfa Ystadegau Gwladol](#)).

<sup>26</sup> [Tablau data agored troeddau a chanlyniadau a gofnodwyd gan yr heddlu - GOV.UK](#)

rhywiol wedi'u galluogi gan gyllyll a gofnodwyd gan yr heddlu adlewyrchu gwelliant ym mharodrzydd pobl i ripoortio i'r heddlu a gwell cofnodi troseddau, yn ogystal â chynnydd gwirioneddol posibl mewn lefelau troseddu.

Mae'r [strategaeth draws-lywodraethol i adeiladu cymdeithas fwy diogel i fenywod a merched](#) yn nodi camau clir i haneru trais yn erbyn menywod a merched (VAWG) mewn degawd. Mae'r strategaeth yn nodi nifer o ymrwymadau a fydd yn gyrru i lawr troseddau VAWG wedi'u galluogi gan gyllyll. Bydd ein hymrwymiad i ymgorffori timau treisio a throseddau rhywiol arbenigol ym mhob heddlu yng Nghymru a Lloegr yn sicrhau bod gan y llu y gallu arbenigol cywir i ymchwilio i dreisio a throseddau rhywiol yn briodol. Byddwn hefyd yn cyflwyno pecyn o fesurau deddfwriaethol i wella'r profiad o roi tystiolaeth i ddioddefwyr a goroeswyr trais rhywiol. Bydd y Strategaeth Rhyddid rhag Trais a Cham-drin yn cydweithio â'r Cynllun hwn, gyda blaenoriaethau ac ymyriadau a rennir sy'n mynd i'r afael â'r ddau fath o drais difrifol.

## **Y Glymblaid i Fynd i'r Afael â Throseddau Cylllyll**

**Rydym yn cymryd ymagwedd cymdeithas gyfan. Nid yw haneru troseddau cylllyll erioed wedi'i gyflawni o'r blaen, ac ni allwn wneud hynny ar ein pen ein hunain.**

Nid her newydd yw hon, ond yn hanesyddol, mae ymatebion wedi bod yn dameidiog. Mae gan bob sector rywbeth pwysig i'w gyfrannu, boed hynny'n nodi arwyddion rhybudd cynnar, darparu manau diogel neu gynnig arweiniad.

Dyna pam lansiodd **y Prif Weinidog y Glymblaid i Fynd i'r Afael â Throseddau Cylllyll** yn 2024. Mae hyn yn dod â theuluoedd â phrofiad personol, arweinwyr cymunedol, ymarferwyr rheng flaen, canolfannau 'beth sy'n gweithio' ac academyddion ynghyd i sicrhau bod polisi cenedlaethol wedi'i seilio ar fewnwelediadau go iawn sy'n ein helpu i ddylunio polisiâu cryfach, mwy ymarferol.



Dros y flwyddyn ddiwethaf, mae'r Glymblaid wedi siapio polisi cenedlaethol ac wedi gyrru newid yn y byd go iawn:

- Ym mis Awst 2025, y Glymblaid, partneriaid cymunedol a'r heddlu oedd y grym y tu ôl i lwyddiant ein cynlluniau ildio cyllyll, sydd wedi cyfrannu at fwy na 63,000 o gyllyll peryglus wedi'u tynnu oddi ar y strydoedd.<sup>27</sup> Gwelodd eu mewnwelediadau gyflwyno manau gollwng dienw a fan ildio symudol, sydd bellach yn cael ei redeg gan Aelod y Glymblaid, FazAmnesty.
- Helpodd y Glymblaid i lunio dyluniad ymateb y Llywodraeth i CCE, gan gynnwys creu trosedd CCE newydd, a fydd yn amddiffyn bywydau ifanc a gweld y rhai sy'n ecsbloetio plant yn greulon i droseddoldeb yn cael eu dwyn i gyfiawnder.

Nid ydym erioed wedi cael mwy o ddata, mwy o fewnwelediad, na mwy o benderfyniad i atal troseddau cyllyll fel cymuned gyfan. Ochr yn ochr â'r Glymblaid, rydym yn gweithio gyda Chyngor Cenedlaethol Penaethiaid yr Heddlu (NPCC), y Coleg Plismona ac amrywiaeth o arbenigwyr i brofi a gweithredu syniadau arloesol. Mae hyn yn adeiladu ar yr ymdrechion diflino a wneir gan gymunedau ledled y wlad i leihau niwed trwy gynnig

---

<sup>27</sup> Ers mis Gorffennaf 2024, cafodd 9,931 o gyllyll ac arfau eu hildio naill ai trwy'r cynllun ildio cleddyf ac iawndal cleddyf ninja (3,942), eu trosglwyddo i'r fan ildio symudol (783) neu eu gollwng i finiau ildio yn y cynllun ildio diweddaraf (5,206); [Datganiadau ysgrifenedig - Cwestiynau, atebion a datganiadau ysgrifenedig - Senedd](#) y DU (Noder: diweddarwyd data cynllun biniau ildio i fis Tachwedd 2025); ildiodd 47,795 o gyllyll a machetes ar ffurf zombie yn 2024; [Datganiadau ysgrifenedig - Cwestiynau, atebion a datganiadau ysgrifenedig - Senedd y DU](#); atafaelwyd 4,656 o gyllyll gan y Llu Ffiniau; [Data tryloywder ymfudo - GOV.UK](#); 1,229 o gyllyll a adferwyd trwy weithrediadau Rhaglen Llinellau Sirol; [Data Rhaglen Llinellau Sir - GOV.UK](#)

oedolion dibynadwy, manau diogel a chefnogaeth anffurfiol sy'n helpu pobl i ymdopi ag ofn, trawma, neu brofedigaeth sy'n gysylltiedig â throsteddau cylllell.

---

## **Nid ydym erioed wedi cael mwy o ddata, mwy o fewnwelediad, na mwy o benderfyniad i atal trosteddau cyllyll fel cymuned gyfan.**

---

Rydym yn gweithio'n agos gydag aelodau'r Glymblaid, gan gynnwys y Ganolfan Bywydau Ifanc a'r Gronfa Gwaddol Ieuencid (YEF) i fynd ar drywydd yr ymyriadau tystiolaeth orau i leihau trais difrifol. YEF, gyda chefnogaeth gwaddol y Swyddfa Gartref gwerth £200 miliwn, yw'r Ganolfan 'Yr Hyn sy'n Gweithio' ar gyfer atal trais sy'n effeithio ar blant a phobl ifanc. Mae ymchwil YEF i'r pethau mwyaf effeithiol y gallwn eu gwneud i atal trais difrifol y tu ôl i lawer o'r Cynllun hwn ac mae'n llywio pa ymyriadau sy'n dod yn arfer safonol ledled y wlad, trwy offer fel ei 'Pecyn Cymorth Atal Trais'.<sup>28</sup> Dyna pam mae mewnwelediadau o ymchwil a Phecyn Cymorth YEF yn cael eu rhannu trwy gydol y Cynllun. Mae esboniad pellach o Becyn Cymorth YEF, a'r dystiolaeth sy'n sail iddo, i'w weld yn Atodiad C.

**"Mae trosteddau cyllyll, yn wahanol i fodau dynol, yn methu â gwahaniaethu. Ni waeth pa oedran, hil, rhywedd ydych chi, waeth beth yw eich diniweidrwydd, ni all unrhyw un ohonom fod yn 100% sicr, y byddwn ni, neu unrhyw un rydyn ni'n ei adnabod neu'n ei garu, yn ddiogel o'i grafangau."**

**"Mae'n hanfodol ein bod ni'n gweithio fel un gymuned fwy, mae'n hanfodol nad ydym yn gadael i feddyliau ifanc defnyddiol wastraffu, pan allent fod yn darparu mewnbwn gwerthfawr i'r argyfwng hwn, ac mae'n hanfodol, ein bod yn parhau i gefnogi sefydliadau sy'n rhoi'r adnoddau i bobl ifanc fel fi, yr adnoddau i gael llais, yr adnoddau i geisio gwneud newid."**

**"Mae'n rhaid i ni ymdrechu i ymladd yn erbyn y broblem hon. Mae undod yn beth hynod bwyrus. Rhaid i ni barhau i weithio gyda'n gilydd. Gyda'n gilydd, gallwn greu newid."**

---

<sup>28</sup> [Pecyn Cymorth y Gronfa Gwaddol Ieuencid](#)

---

**Fabio Ferreira Lourenco, Llysgennad Ieuenctid  
Ymddiriedolaeth Ben Kinsella (aelod o'r Glymblaid)**

---

Dyfyniad a gymerwyd o araith Fabio yn nigwyddiad Wythnos Ymwybyddiaeth Troseddau Cyllyll yn Nhŷ'r Cyffredin ym mis Mai 2025.

# Ein Cynllun

Mae'r Cynllun hwn yn nodi gweithgarwch a buddsoddiad traws-lywodraethol a fydd yn cyflawni pedwar canlyniad i yrru gostyngiad parhaus mewn troseddau cyllyll i gyrraedd ein nod i'w haneru mewn degawd. Bydd popeth a wnawn yn cael ei dargedu at y bobl a'r lleoedd sydd ei angen fwyaf. Mae'r camau gweithredu yn y Cynllun wedi'u dewis oherwydd bod tystiolaeth, gan gynnwys gan YEF, yn dweud wrthym eu bod yn fwyaf tebygol o gael effaith gadarnhaol ar y rhai a allai fod mewn perygl mwyaf o fynd ymlaen i gyflawni troseddau cyllyll a thrais difrifol.

Byddwn ni'n:

1. **CEFNOGI** pobl ifanc er mwyn iddynt gael gwell dechrau mewn bywyd;
2. **ATAL** y rhai sydd mewn perygl rhag troi at droseddau cyllyll;
3. **PLISMONA** ein strydoedd i gosbi troseddwy'r atal troseddu, a;
4. **RHOI TERFYN** ar y cylch o droseddau cyllyll.

Mae pob un yn bwysig ar ei ben ei hun. Ond trwy gyfuno cymorth cynnar, ymyrraeth wedi'i dargedu, plismona wedi'i dargedu ac adsefydlu arbenigol, byddwn yn gyrru newid parhaol. Trwy leihau nifer y bobl ifanc sy'n cael eu tynnu i berygl, gweithredu'n gynnar pan fydd arwyddion yn ymddangos, gorfodi'r gyfraith yn ddi-baid a chefnogi'r rhai sydd eisoes yn ymwneud â thrais i ddod o hyd i lwybr mwy diogel, bydd y Cynllun hwn yn adeiladu dyfodol mwy diogel, mwy gobeithiol i'n cymunedau.

<b>CEFNOGI</b>	<b>ATAL</b>	<b>PLISMONA</b>	<b>RHOI TERFYN AR</b>
pobl ifanc fel eu bod yn cael gwell dechrau mewn bywyd	y rhai sydd mewn perygl o droi at droseddau cyllyll	ein strydoedd i gosbi troseddwy'r a stopio troseddu	gylch troseddau cyllyll

# CEFNOGI

Cefnogi pobl ifanc fel eu bod yn cael dechrau gwell mewn bywyd

## CEFNOGI pobl ifanc er mwyn iddynt gael dechrau gwell mewn bywyd

Mae 'cefnogi' yn mynd i'r afael ag achosion sylfaenol troseddau cylllyll, gan weithredu'n gynnar i atal y niwed a'r trawma plentyndod a all gynyddu'r risg o droseddau trais cylllyll yn ddiweddarach mewn bywyd. Mae'n anelu at sicrhau bod llai o bobl ifanc yn cyrraedd y pwynt lle mae cario cylllell yn ymddangos fel opsiwn rhesymol.

Nid yw'r mwyafrif helaeth o blant sy'n dioddef profiadau andwyol a thrawmatig yn ystod plentyndod yn mynd ymlaen i gyflawni troseddau cylllyll neu drais difrifol, ond mae plant sy'n gwneud hynny mewn mwy o berygl o gael eu tynnu i mewn i droseddau cylllell.<sup>29, 30</sup>  
<sup>31</sup> Mae llawer o bobl ifanc yn delio â phwysau yn eu bywydau bob dydd megis tai ansefydlog, straen teuluol, caledi ariannol, bwlio ac amlygiad cyson i drais neu gynnwys niweidiol ar-lein, a all wneud iddynt deimlo'n anniogel, heb gymorth ac yn fwy tebygol o gael eu tynnu i sefyllfaoedd peryglus.<sup>32, 33</sup>

Mae yn union sut mae'r berthynas rhwng hyn a chyfranogiad mewn troseddau cylllyll yn gweithio yn gymhleth. Er enghraifft, gall pobl sydd â phrofiadau niweidiol yn ystod plentyndod fynd ymlaen i ddatblygu heriau iechyd meddwl, camddefnyddio sylweddau a datgysylltu o'r ysgol oherwydd y profiadau cynnar hynny. Gall y rhain yn eu tro gynyddu bregusrwydd rhywun i gael ei dynnu i mewn i droseddau cylllell. Yn yr un modd, mae profiad o droseddau cylllyll ei hun yn cynyddu'r risg o gymryd rhan bellach mewn trais, ond gall hefyd arwain at bryderon iechyd meddwl.

Mae'n hanfodol nad yw plant a phobl ifanc sy'n agored i niwed sy'n profi profiadau niweidiol lluosog yn cael eu stigmatiddio; mae'r angen am gefnogaeth gadarnhaol nad yw'n eu hail-drawmateiddio yn hanfodol er mwyn i'r ymyrraeth lwyddo ac am ganlyniadau cadarnhaol i'r plentyn hwnnw.

Mae sylfeini hanfodol ar gyfer y dull hwn wedi'u nodi yn y [Materion Ieuencid: Eich Strategaeth](#) leuencid [Genedlaethol a'r Bil Lles Plant ac Ysgolion](#). Mae'r ddau yn mynd i'r afael â'r risgiau hyn yn uniongyrchol, gan greu sylfeini cryfach i blant a phobl ifanc deimlo'n ddiogel, wedi'u cefnogi ac wedi'u cysylltu.

Mae'r Strategaeth Ieuencid Genedlaethol yn cymryd ymagwedd cenedlaethol-i-leol, gan gydnabod nad yw ffactorau ym mywydau pobl ifanc a all fod yn gysylltiedig â risg uwch o gymryd rhan mewn troseddau cylllyll, fel heriau iechyd meddwl ac ynysu cymdeithasol, yr

---

<sup>29</sup> [Dadansoddiad o ddangosyddion trais difrifol](#)

<sup>30</sup> [Cario neu ddefnyddio arf yn 17 oed: Tystiolaeth o Astudiaeth Carfan Mileniwm y DU](#)

<sup>31</sup> [Adroddiad Trais Difrifol ymhlith Ieuencid](#)

<sup>32</sup> [Plant, Trais a Bregusrwydd: Pwy sy'n cael ei effeithio gan drais?](#)

<sup>33</sup> [Plant, Trais a Bregusrwydd: Cyfryngau Cymdeithasol](#)

un peth ym mhobman.<sup>34,35</sup> Bydd yn ailadeiladu rôl, gallu ac arweinyddiaeth awdurdodau lleol yn y sector ieuentid ac yn cymryd dull seiliedig ar le o gyllid i rymuso cymunedau lleol wrth ddarparu cynigion ieuentid lleol sy'n diwallu anghenion trigolion.

Bydd y Bil Lles Plant ac Ysgolion yn gwella diogelu plant ac yn sicrhau gwell cymorth lles i greu amgylcheddau cyson, amddiffynnol i'n plant.

Mae amgylcheddau tawel, gofalgar a rhagweladwy yn amgylcheddau cynhwysol i bob plentyn. Dylai disgwyliadau uchel o ymddygiad ac ymyrraeth gynnar i ddeall achosion sylfaenol alluogi plant i ymgysylltu a chymryd rhan yn yr ysgol, gan leihau ymddygiad aflonyddgar.

Nid oes lle i drais yn ein hysgolion, ac rydym yn ymddiried mewn penaethiaid i ddefnyddio sancsiynau yn briodol, yn unol â'r canllawiau a'u barn broffesiynol a chydabod amgylchiadau disgyblion unigol wrth benderfynu ar wahardd.

Trwy godi dyheadau mewn ysgolion, cryfhau cefnogaeth i blant sydd wedi'u heithrio ac ehangu'r ddarpariaeth ieuentid, byddwn yn creu cyfleoedd i lywio pobl ifanc i ffwrdd o niwed. Bydd mentora, cymorth iechyd meddwl hygyrch a mannau diogel yn rhoi dewisiadau amgen i bobl ifanc yn eu harddegau yn hytrach na strydoedd anniogel a theimlo fel bod yn rhaid iddynt gymysgu â'r 'dorf anghywir'. Pan fydd pobl ifanc yn teimlo ymdeimlad o berthyn ac yn ymddiried yn y bobl o'u cwmpas, mae'r tebygolrwydd o wrthdaro a chario arfau yn gostwng yn sydyn.<sup>36</sup> Dros amser, bydd y dull hwn yn lleihau ysgogwyr cymdeithasol, emosiynol ac ymarferol troseddau cylllell.

### **Byddwn yn CEFNOGI pobl ifanc fel eu bod yn cael gwell dechrau mewn bywyd trwy:**

- Rhoi gweithwyr ieuentid hyfforddedig, oedolion dibynadwy a mannau diogel yng nghanol cymunedau i gefnogi pobl ifanc;
- Mynd i'r afael ag achosion sylfaenol troseddau cylllell mewn ysgolion;
- Cefnogi teuluoedd a gofalwyr i fynd i'r afael â'r achosion sylfaenol;
- Lleihau mynediad at ddeunydd treisgar ar-lein;
- Cyflwyno ymgyrchoedd cyfathrebu newid ymddygiad newydd.

<sup>34</sup> [Cario neu ddefnyddio arf yn 17 oed: Tystiolaeth o Astudiaeth Carfan Mileniwm y DU](#)

<sup>35</sup> [Dadansoddiad o ddangosyddion trais difrifol](#)

<sup>36</sup> [Dyfeisiau sy'n gysylltiedig â throseddau a thrais ieuentid ymhlith pobl ifanc 6-18 oed: Adolygiad systematig o adolygiadau systematig - ScienceDirect](#)

## **Rhoi gweithwyr ieuenctid hyfforddedig, oedolion dibynadwy a mannau diogel yng nghanol cymunedau i gefnogi pobl ifanc**

**Caiff 50 o Hybiau Dyfodol Ifanc eu lansio mewn ardaloedd yr effeithir arnynt gan droseddau cyllyll ledled y wlad erbyn diwedd y Senedd hon.** Mae'r don gyntaf o wyth hyb, gyda chefnogaeth £4.2 miliwn o fuddsoddiad, eisoes yn cael ei chyflawni mewn ardaloedd awdurdodau lleol gyda throseddau cyllyll ac ymddygiad gwrthgymdeithasol uchel. Bydd y 42 hyb dilynol yn cael eu cyflwyno erbyn mis Mawrth 2029.

Mae'r Llywodraeth hon wedi ymrwymo i sicrhau nad yw llwyddiant yn cael ei bennu gan gefndir. Bydd yr hybiau hyn yn dod â chymorth lles, arweiniad gyrfaoedd a gweithgareddau cadarnhaol mewn un lle. Bydd hyn yn helpu pobl ifanc i gael mynediad at gyfleoedd gwaith, sicrhau eu diogelwch trwy leihau bregusrwydd i gael eu tynnu i droseddu, gan gynnwys troseddau cyllyll, a gwella eu hiechyd meddwl a'u lles.

Byddant yn adeiladu ar lwyddiant y seilwaith a'r ddarpariaeth bresennol, gan sicrhau y gellir dod â gwasanaethau lleol at ei gilydd i gefnogi pobl ifanc. Bydd eu lleoliad penodol yn cael ei bennu gan arbenigedd lleol a chydabyddiaeth o anghenion lleol.

Mae'n hanfodol bod plant a phobl ifanc yn gallu cael mynediad at gymorth heb ofn stigma. Dyna pam mai un o egwyddorion allweddol yr hybiau yw y byddant yn cynnig mynediad agored yn ogystal â thargeddu. Byddant yn lleoedd croesawgar sy'n cynnig profiad cadarnhaol i bob person ifanc, ochr yn ochr â darparu cymorth ychwanegol i'r bobl ifanc sydd ei angen. Mae hyn yn ymwneud â darparu'r gefnogaeth gywir ar yr adeg iawn. Pan fo Paneli a Hybiau Dyfodol Ifanc wedi'u lleoli yn yr un awdurdod lleol, bydd yr Hybiau a'r Paneli yn gweithio gyda'i gilydd i sicrhau bod plant sydd mewn perygl o droseddau cyllyll yn cael y cymorth sydd ei angen arnynt.

---

## **Mae'n hanfodol bod plant a phobl ifanc yn gallu cael mynediad at gymorth heb ofn stigma.**

---

**£500 miliwn wedi'i fuddsoddi drwy'r Gronfa Dyfodol Gwell i gefnogi hyd at 200,000 o blant, pobl ifanc a'u teuluoedd dros y deng mlynedd nesaf.** Bydd yn gwneud hyn trwy ddod â llywodraeth, cymunedau lleol, elusennau, mentrau cymdeithasol, buddsoddwyr a dyngarwyr at ei gilydd i ddarparu atebion seiliedig ar le i broblemau cymdeithasol cymhleth. Bydd y cyllid yn bennaf ar gyfer comisiynu Partneriaethau

Canlyniadau Cymdeithasol,<sup>37</sup> gyda thaliadau sy'n gysylltiedig â chyflawni gwelliannau mesuradwy, megis cyrhaeddiad ysgol, gwell cyflogaeth ieuencid neu lai o aildroeddu ymhlith ieuencid. Bydd y gronfa yn anelu at godi £500 miliwn arall gan lywodraeth leol, buddsoddwyr cymdeithasol a dyngarwyr yn ychwanegol at gyllid y llywodraeth, gan greu cyfanswm cyllid o hyd at £1 biliwn.

**Mae'r Gwarant ieuencid yn cefnogi pobl ifanc 16–24 oed ledled Cymru, Yr Alban a Lloegr i gael gwaith, addysg a hyfforddiant** drwy gymorth cyflogaeth cynnar, wedi'i deilwra, Hybiau ieuencid estynedig a mynediad at gyfleoedd o ansawdd uchel, gan gynnwys swyddi gwarantiedig. Mae hyn yn rhoi'r sgiliau sydd eu hangen ar bobl ifanc i lwyddo a llwybrau clir, cadarnhaol i gyflogaeth.

**Adnewyddu ac adeiladu hyd at 250 o glybiau a chyfleusterau ieuencid mewn ardaloedd sydd ei angen fwyaf.** Dros y pedair blynedd nesaf, bydd y Rhaglen Mannau Ieuencid Gwell yn buddsoddi £350 miliwn i greu manau diogel, croesawgar i gyrraedd mwy o bobl ifanc a chynnig amrywiaeth ehangach o weithgareddau, yn y lleoedd sydd ei angen fwyaf. Mae manau fel hyn yn rhoi opsiwn diogel i bobl ifanc gyda mynediad at oedolion cyfrifol, gan agor cyfleoedd i ffwrdd o droseddau treisgar.

**Hyfforddi cenedlaeth newydd o weithwyr ieuencid, gwirfoddolwyr, ac oedolion dibynadwy eraill igael buddsoddiad cychwynnol o £15 miliwn dros y tair blynedd nesaf.** Mae'r Strategaeth Ieuencid Genedlaethol yn nodi ein huchelgais i hanner miliwn yn fwy o bobl ifanc gael mynediad at oedolyn dibynadwy y tu allan i'w cartref erbyn 2035. Mae hyn yn golygu bod mwy o oedolion yn gallu cyrraedd pobl ifanc fwy agored i niwed gyda'r ddealltwriaeth a'r sgiliau cywir sydd eu hangen i wneud gwahaniaeth. Gwyddom fod plant sydd fwyaf mewn perygl o gymryd rhan mewn troseddau cylllyll yn fwy tebygol na'u cyfoedion i geisio'r gymorth hwn.

**Gwella hyfforddiant i weithwyr ieuencid fel y gallant nodi dangosyddion o gamfanteisio a thrais.** Bydd yr holl gymwysterau a hyfforddiant diogelu gweithwyr ieuencid cenedlaethol yn sicrhau bod ymarferwyr yn gallu nodi dangosyddion CCE a thrais cymunedol. Mae'r hyfforddiant hwn yn arfogi gweithwyr ieuencid i ddiogelu pobl ifanc trwy lwybrau atgyfeirio priodol wrth ddarparu cymorth uniongyrchol sy'n briodol i'w rôl. Byddwn yn adolygu cymwysterau Lefel 4 ar gamfanteisio a thrais ac yn cyflwyno hyfforddiant arbenigol i'r rhai sy'n gweithio mewn amgylcheddau risg uchel.

---

<sup>37</sup> Mae Partneriaethau Canlyniadau Cymdeithasol yn gcontractau sy'n seiliedig ar ganlyniadau a all ddefnyddio cyllid gan drydydd parti, fel buddsoddwr cymdeithasol, i dalu'r costau ymlaen llaw sy'n ofynnol i ddarparu'r sefydlu a darparu gwasanaeth. Yna ad-dalir buddsoddwyr unwaith y cyflawnir canlyniadau penodol, y cytunwyd arnynt.

## Beth mae'r Gronfa Gwaddol Ieuenctid yn ei ddweud?

- Gall gwella mynediad i glybiau ieuenctid mewn ardaloedd sydd heb eu gwasanaethu a chynyddu cyllid ar gyfer clybiau ieuenctid presennol chwarae rôl wrth atal trais. Mae'r ymchwil yn awgrymu, ar gyfartaledd, y gall cael mynediad at glwb ieuenctid leihau troseddau plant 13%.<sup>i</sup>
- **Gall perthnasoedd hirdymor, ymddiriedol gydag oedolion diogel, hyfforddedig amddiffyn plant rhag cymryd rhan mewn trais.** Gall rhaglenni mentora, sy'n paru plant â mentor sy'n darparu cymorth ac arweiniad rheolaidd, leihau trais 21% ar gyfartaledd.<sup>i</sup>
- Canfu arolwg YEF 2024 o 10,000 o blant yn eu harddegau ledled Cymru a Lloegr fod y rhai sy'n ymwneud â thrais neu sy'n wynebu mwy o risg o drais – fel y rhai sy'n cario arfau, yn uniaethu fel rhan o gang, neu sydd wedi'u heithrio o'r ysgol – yn fwy tebygol nag eraill o droi at oedolion y tu allan i leoliadau ysgol, fel hyfforddwyr chwaraeon, mentoriaid, meddygon, neu weithwyr ieuenctid.<sup>ii</sup>
- Dylai oedolion sy'n cefnogi plant sydd mewn perygl o drais neu sy'n ymwneud â thrais gael goruchwyliaeth reolaidd a hyfforddiant arbenigol mewn atal trais, cam-drin perthynas a chamfanteisio troseddol ar blant.<sup>iii</sup>

Blwch Tystiolaeth B

**"[Ers] rydw i wedi bod yn gwneud sesiynau gyda [fy mentor], rydw i wedi cael digwyddiadau lle gallai ymladd fod wedi digwydd .... [Mae'r technegau a ddangoswyd gan fy mentor i mi] wedi fy helpu mewn senarios go iawn, ac mae wedi fy helpu i gadw'n dawel ... os nad oedd gen i oedolyn y gallwn ymddiried ynndo, dw i'n meddwl y gallwn i fod wedi mynd ar lwybr trais gwael iawn, iawn".**

---

## Person ifanc yn cael ei gyfweld gan y Gronfa Waddol Ieuenctid

---

Peer Action Collective Cronfa YEF (2025) (ac wedi'i gynnwys yng Nghanllawiau Ymarfer y Sector Ieuenctid YEF, 2026).

## Mynd i'r afael ag achosion sylfaenol troseddau cyllyll mewn ysgolion

Mae'r Papur Gwyn '[Every Child Achieving and Thriving](#)' yn nodi sut y bydd ysgolion yn darparu gwell cymorth i blant barhau i gymryd rhan yn ein system addysg. Yn amodol ar ymgynghoriad cyhoeddus, mae hyn yn cynnwys:

- **Bydd ysgolion yn cael eu cefnogi ag eglurder ynghylch pryd mae ataliadau mewnol yn briodol a sut i'w strwythuro'n effeithiol, gyda fframwaith cenedlaethol newydd.** Gall atal dros dro mewnol fod yn gyfle gwerthfawr ar gyfer ailosod ymddygiad. Mae hefyd yn caniatáu i ddisgyblion aros yn yr ysgol, yn eu diogelu ac yn cynnal mynediad at ddysgu, yn hytrach na chael eu hanfon adref lle gallent ddatgysylltu.
- **Bydd ysgolion yn gosod gwaith ysgol ar gyfer y pum diwrnod cyntaf o blentyn yn cael ei wahardd.** Bydd hyn yn atal disgyblion rhag colli allan ar ddysgu ac yn arbed amser yn dal i fyny ar waith a gollwyd.
- **Sicrhau bod rhieni'n ymgysylltu pan fydd eu plentyn wedi'i atal dros dro, trwy 'Bartneriaethau Cymorth Ailintegreiddio'.** Pan fydd plentyn wedi'i atal dros dro, bydd ysgolion yn trefnu cyfarfod rhwng rhieni a'r ysgol i gytuno ar gynllun i'r disgybl ddychwelyd i'r ysgol. Bydd hyn yn sicrhau bod rhieni'n chwarae eu rhan ac yn helpu eu plentyn yn ôl i'r ysgol.

## Mae 93 o Hybiau Presenoldeb ac Ymddygiad ledled y wlad yn helpu plant

i ddychwelyd i'r ysgol. Mae'r Hybiau hyn, gyda chefnogaeth yr Adran Addysg, yn cael eu rhedeg gan ysgolion sy'n cyflawni'n uchel i gefnogi ysgolion yn eu hardaloedd i wella presenoldeb ac ymddygiad yn gynnar. Maent yn cefnogi atal trais, gan gynnwys troseddau cyllyll, trwy leihau absenoldeb parhaus a chryfhau rôl amddiffynnol ysgolion. Mae hyn yn helpu i nodi problemau'n gynnar, ymgysylltu â theuluoedd a chadw plant yn ddiogel mewn addysg, gan leihau'r risgiau sy'n gysylltiedig â datgysylltu.

## Beth mae'r Gronfa Gwaddol Ieuentid yn ei ddweud?

- **Mae cael eu hatal dros dro neu eu gwahardd o'r ysgol yn rhoi plant mewn mwy o berygl o gymryd rhan mewn trais yn ddiweddarach.** Hyd yn oed wrth ystyried ystod o ffactorau cyd-destunol (gan gynnwys ymddygiad), mae plant wedi'u hatal dros dro neu eu gwahardd yn fwy na dwywaith yn fwy tebygol o gyflawni trais a bron i bum gwaith yn fwy tebygol o droseddu.<sup>i</sup>
- Canfu arolwg YEF a Teacher Tapp yn 2025 o bron i 3,000 o benaethiaid ac uwch arweinwyr yn Lloegr fod **llai na hanner (49%) yn darparu strategaeth ailintegreiddio ar gyfer plant sydd wedi'u hatal dros dro** am ddau i bum diwrnod, bod **llai na chwarter (24%) yn darparu aelod o staff bugeiliol i wirio** gyda'r plentyn sydd wedi'i atal bob dydd, a dim ond 7% sy'n darparu mentor ar ôl i'r plentyn ddychwelyd. Yn ogystal, dim ond 30% a nododd eu bod wedi gosod a marcio gwaith ysgol ar gyfer plant sydd wedi'u hatal dros dro.<sup>ii</sup>

- Mae ysgolion, colegau a lleoliadau Darpariaeth Amgen yn darparu ystod o ymyriadau sy'n seiliedig ar dystiolaeth (fel mentora, darpariaeth chwaraeon wedi'i dargedu a datblygu sgiliau cymdeithasol ac emosiynol) a all gadw plant yn ddiogel rhag trais.<sup>iii</sup>

Blwch Tystiolaeth C

**Cefnogaeth i 10,000 o ddisgyblion drwy raglen fentora presenoldeb newydd gyda chefnogaeth buddsoddiad o £15 miliwn.** Mae'r prosiect hwn yn cynnwys plant unigol sy'n absennol yn barhaus yn derbyn cymorth gan fentoriaid presenoldeb hyfforddedig i helpu i fynd i'r afael â rhwystrau penodol iddynt fynychu'r ysgol. Ochr yn ochr â hyn, byddwn hefyd yn sicrhau bod presenoldeb yn cael ei flaenoriaethu pan fydd plant yn cael eu hystyried am gymorth drwy raglenni ieuencid fel y Rhaglen Dyfodol Ifanc.

**Bydd Cynlluniau Peilot Absenoldeb Difrifol yn defnyddio ymarferwyr arbenigol i weithio'n uniongyrchol gydag Awdurdodau Lleol a phartneriaid i ddatblygu dulliau effeithiol o ymdrin ag absenoldeb difrifol.** Mae gwella presenoldeb ysgol yn gynaliadwy yn her gymhleth, heb atebion syml. Byddwn felly yn cryfhau cymorth arbenigol i awdurdodau lleol i archwilio eu harferion ar gyfer mynd i'r afael ag absenoldeb difrifol o'r ysgol (plant sy'n absennol fwy na 50% o'r amser)a nodi meysydd i'w gwella. Bydd y cynlluniau peilot yn adeiladu pecyn cymorth sy'n seiliedig ar dystiolaeth i'w ddefnyddio ym mhobman.

**Bydd canllawiau yn cael eu cyhoeddi ar gyfer gweithwyr proffesiynol** gofal cymdeithasol plant, gan gynnwys gweithwyr cymdeithasol, ar ddisgwyliadau ar gyfer gweithio aml-asiantaeth effeithiol i gefnogi presenoldeb ymhlith disgyblion sy'n blant mewn angen, plant sy'n derbyn gofal, a phlant sydd â chynllun diogelu i sicrhau bod y carfanau bregus hyn yn cael eu nodi, eu cefnogi a'u cyrraedd yn gyson.

**Mae arfer gorau a nodwyd yn y cynlluniau peilot Tasgluoedd Arbenigol Darpariaeth Amgen (APST) bellach yn cael ei argymhell yn eang i leoliadau addysg i gefnogi plant sydd wedi'u gwahardd neu sydd mewn perygl o gael eu gwahardd o'r ysgol brif ffrwd.** Mae hyn wedi'i nodi yn y Papur Gwyn Every Child Achieving and Thriving. Mae'r cynlluniau peilot yn cyd-leoli timau arbenigol amlddisgyblaethol (gan gynnwys gweithwyr ieuencid, gweithwyr teulu, therapyddion iaith a lleferydd) o fewn ysgolion Darpariaeth Amgen (AP) ac yn gwneud allgymorth ataliol mewn ysgolion prif ffrwd ar gyfer plant sydd mewn perygl o gael eu gwahardd. Mae hyn yn adeiladu ar y cynlluniau peilot llwyddiannus a wellodd bresenoldeb ac a ddarparodd 'cymorth cyflym, integredig a chynhwysfawr a gwell diogelu', gan<sup>38</sup> leihau bregusrwydd plant i gymryd rhan mewn trais cylllell.

<sup>38</sup> [Tasglu Arbenigol Darpariaeth Amgen](#)

## Beth mae'r Gronfa Gwaddol Ieuencid yn ei ddweud?

- Mae tua 14% o blant Cyfnod Allweddol 4 mewn Darpariaeth Amgen (AP) yn Lloegr wedi cael eu rhybuddio neu eu dedfrydu am drosedd trais difrifol (o'i gymharu â dim ond 1% o'r holl blant).<sup>i</sup>
- Felly, mae'n **hanfodol bod plant mewn AP yn cael cymorth** o ansawdd uchel, sy'n seiliedig ar dystiolaeth i leihau eu risg o gymryd rhan mewn trais yn ddiweddarach. Mae Tasgluoedd Arbenigol Darpariaeth Amgen (APST) yn darparu model o gydleoli sy'n anelu at ddarparu'r cymorth hwn.
- Mae YEF wedi gwerthuso APST yn gadarn ac mae'r gwerthusiad yn dangos bod y gefnogaeth hon yn gwella canlyniadau hanfodol fel presenoldeb plant.<sup>ii</sup>

Blwch Tystiolaeth D

**Bydd cyflwyno cwricwlwm Addysg Perthnasoedd, Rhyw ac Iechyd (RSHE) wedi'i ddiweddarau yn cefnogi disgyblion i gynyddu eu diogelwch rhag trais ym mis Medi eleni.** Bydd y cwricwlwm hwn yn dechrau gydag addysgu sgiliau ar gyfer perthnasoedd iach a gofyn am help yn yr ysgol gynradd. Yn yr ysgol uwchradd bydd yn addysgu sgiliau cymdeithasol ac emosiynol allweddol, y gyfraith ynghylch cyllyll, mynd i'r afael â chamsyniadau am gario arfau a sut i geisio help pan fydd disgyblion yn gweld arwyddion o drais cylllell.

Adolygu sut y gall **Cymwysterau Proffesiynol Cenedlaethol ar gyfer athrawon ac arweinwyr wella gwybodaeth a hyder athrawon wrth leihau achosion sylfaenol troseddau cyllyll mewn ysgolion** trwy wella diwylliant ysgolion, lles disgyblion, cymhelliant ac ymdeimlad o berthyn.

**Rydym yn ei gwneud hi'n haws i arweinwyr ysgolion fuddsoddi mewn rhaglenni i leihau'r risg o drais difrifol eleni, trwy ei gwneud yn glir bod cyllid premiwm disgyblion hefyd ar gael i'w ddefnyddio i ariannu rhaglenni lleihau trais.** Mae'r grant premiwm disgyblion, sy'n dod i gyfanswm o £3.2 biliwn eleni, yn cael ei ddarparu i ysgolion y wladwriaeth i wella canlyniadau addysgol i blant difreintiedig. Mae'r rhan fwyaf o arweinwyr ysgolion eisoes yn buddsoddi rhywfaint o'r grant hwn mewn ymyriadau i gefnogi anghenion cymdeithasol, emosiynol ac ymddygiadol disgyblion, sy'n ffordd â thystiolaeth o leihau'r risg o drais difrifol, gan gynnwys troseddau cyllyll.

## Beth mae'r Gronfa Gwaddol Ieuenctid yn ei ddweud?

- Canfu arolwg YEF a Teacher Tapp yn 2025 o bron i 10,000 o athrawon yn Lloegr nad **yw 70% o athrawon yn 'hyderus' neu'n 'ddim yn hyderus o gwbl' wrth nodi a chyflawni ymyriadau sy'n seiliedig ar dystiolaeth ar gyfer atal cyfranogiad plant mewn trais.**
- Mewn arolwg YEF a Teacher Tapp ym mis Rhagfyr 2024 a atebwyd gan dros 7,000 o athrawon yn Lloegr, dywedodd 82% o athrawon, 72% o Arweinwyr Diogelu Dynodedig (DSLs) a 77% o ddirprwy DSLs yn Lloegr nad oeddent wedi derbyn unrhyw hyfforddiant ar drais difrifol yn y ddwy flynedd flaenorol.
- Mae bron i draean o athrawon yn Lloegr (30%) a gafodd eu holi ym mis Rhagfyr 2024, yn dweud nad ydyn nhw'n 'hyderus' neu 'ddim yn hyderus o gwbl' wrth nodi plentyn sy'n ymwneud â throeddau treisgar difrifol neu sydd mewn perygl o fod yn rhan o droseddau treisgar difrifol.<sup>i</sup>

Blwch Tystiolaeth E

**Cyflymu'r broses o gyflwyno Timau Cymorth Iechyd Meddwl (MHSTs) ar gyfer pob ysgol a choleg erbyn 2029.** Mae hyn yn golygu y gall plant gael help yn gynnar cyn i heriau iechyd meddwl waethygu.<sup>39</sup> Mae MHSTs yn sicrhau bod gan blant a phobl **ifanc lwybr clir a dibynadwy at gymorth** iechyd meddwl. Gan weithio'n uniongyrchol gyda disgyblion ac ochr yn ochr ag athrawon, staff bugeiliol ac arweinwyr ysgolion, bydd MHSTs yn gwneud cymorth iechyd meddwl yn rhan weladwy a bob dydd o fywyd ysgol.

**Buddsoddi £13 miliwn ychwanegol i dreialu hyfforddiant** uwch fel bod staff MHST wedi'u paratoi'n well i gefnogi pobl ifanc â thrawma, niwroamrywioliaeth ac anhwylder bwyta, gan helpu mwy o blant i barhau i ymgysylltu ag addysg a ffynnu.

**Ailwampio sut mae cymorth iechyd meddwl yn cael ei ddarparu yn Lloegr, trwy ein Cynllun Iechyd 10 Mlynedd.** Bydd hyn yn gweld amseroedd aros yn lleihau, gwell ansawdd a newid i ofal ataliol cymunedol. Bydd pobl yn cael mynediad at gymorth o ansawdd uchel yn gynt, gyda mwy o unigolion yn gwella neu'n byw'n dda gyda salwch meddwl.

<sup>39</sup> Yng Ngwanwyn 2025, mae dros 600 o MHSTs ar waith, gan gyrraedd 52% o ddisgyblion ar draws mwy na 10,000 o ysgolion a cholegau. Disgwylir tua 700 o dimau erbyn Gwanwyn 2026, gyda sylw cenedlaethol llawn wedi'i gynllunio erbyn 2029.

## Beth mae'r Gronfa Gwaddol Ieuencid yn ei ddweud?

- Ni fydd y mwyafrif helaeth o blant sy'n profi anawsterau iechyd meddwl yn mynd ymlaen i gyflawni trais difrifol. Fodd bynnag, mae plant sy'n cael eu heffeithio gan drais yn profi cyfraddau uchel o anawsterau iechyd meddwl ac mae anawsterau iechyd meddwl yn gysylltiedig â thrais yn ddiweddarach.<sup>i</sup>
- Canfu arolwg YEF o 11,000 o blant yn eu harddegau ledled Cymru a Lloegr<sup>ii</sup> fod bron i dri chwarter (**73%**) o **ddioddefwyr trais difrifol yn eu harddegau yn dweud bod ganddynt naill ai gyflwr iechyd meddwl, cyflwr niwro-ddatblygiadol, neu anhawster dysgu, lleferydd neu gyfathrebu, neu gyfuniad o'r rhain** a gafodd ei ddiagnosisio gan feddyg, therapydd neu seicolegydd.<sup>iii</sup>
- Roedd troseddwyd hyd yn oed yn fwy tebygol o adrodd am y diagnosisu hyn (81%)<sup>iv</sup> – mwy na phedair gwaith y gyfradd o blant nad oeddent yn ddioddefwyr neu'n gyflawnwyr (19%).<sup>v</sup>
- **Canfuwyd bod gan broblemau ymddygiadol ac emosiynol gysylltiadau posibl â chyfranogiad mewn trais hefyd.**<sup>vi</sup> Mae hyn yn cynnwys anhwylderau fel anhwylder diffyg canolbwyntio a gorfywiogrwydd (ADHD) ac anhwylder ymddygiad, iselder ac anhwylder straen ôl-drawmatig.
- **Gall mynediad prydlon at therapi seicolegol sy'n seiliedig ar dystiolaeth leihau cyfranogiad plant mewn trais.** Dangoswyd bod therapi ymddygiadol ac ymddygiad gwybyddol yn effeithiol wrth leihau aildroeddu mewn troseddwyd ifanc a gall hefyd fod yn effeithiol wrth leihau symptomau allanol (gan gynnwys ADHD, anhwylder ymddygiad, anhwylder herfeiddiol gwrthwynebol) mewn plant a phobl ifanc.<sup>viii</sup> Mae rhagor o wybodaeth am y dystiolaeth sy'n sail i Therapi Gwybyddol Ymddygiadol (CBT) ar gael yn y pecyn cymorth YEF.<sup>ix</sup>
- **Nid yw plant sy'n agored i gymryd rhan mewn trais bob amser yn derbyn y cymorth sydd ei angen arnynt.** Mae'r un arolwg YEF hefyd yn archwilio mynediad at driniaeth ymhlith y garfan hon o blant<sup>x</sup> a chanfu mai dim ond 37% o gyflawnwyr trais difrifol a adroddodd fod ganddynt gyflwr<sup>xi</sup> wedi'i ddiagnosisio gan feddyg, seicolegydd neu therapydd a ddywedodd eu bod yn derbyn triniaeth neu gymorth.<sup>xii</sup>
- Canfu adolygiad o gymorth iechyd meddwl i blant sydd mewn perygl o drais neu sy'n ymwneud â thrais fod risgiau sy'n gysylltiedig â thrais neu gamfanteisio yn aml yn cael eu hanwybyddu gan wasanaethau iechyd meddwl, a bod plant y mae eu trallod yn ymddangos fel ymddygiad treisgar neu aflonyddgar – gan gynnwys plant niwroamrywiol a'r rhai ag anghenion cymhleth – yn cael eu trin yn amlach fel pryderon disgyblu neu ofal cymdeithasol.<sup>xiii</sup>

## **Cefnogi teuluoedd a gofalwyr i fynd i'r afael â'r achosion sylfaenol**

**Buddsoddi £2.4 biliwn i'r rhaglen Partneriaeth Teuluoedd yn Gyntaf (FFP) dros y ddwy flynedd** nesaf, sy'n canolbwyntio ar ddiwygio gofal cymdeithasol plant amlasiantaethol, system gyfan.

Mae perthnasoedd teuluol cariadus, parhaol ymhlith y ffactorau pwysicaf wrth gadw plant yn ddiogel a'u helpu i ffynnu. Pan fydd teuluoedd yn wynebu heriau, gall hyn gynyddu'r risg o lefelau uchel o wrthdaro, sylw neu gynhesrwydd rhieni cyfyngedig, neu gam-drin emosiynol neu gorfforol. Gall y profiadau hyn gael effaith barhaol ar ddatblygiad, lles, iechyd ac ymddygiad plant a phobl ifanc, a gallant gynyddu'r risg o gymryd rhan yn ddiweddarach mewn troseddau a thrais cylllyll.<sup>40,41, 42,43</sup>

**Sefydlu timau amddiffyn plant aml-asiantaeth (MACPTs)** newydd dan arweiniad arbenigwyr ym mhob awdurdod lleol yn Lloegr – i ddod â ffocws clir, newydd i ymarfer amddiffyn plant ac arwain a goruchwylio gweithgarwch amddiffyn plant. Bydd y timau hyn yn dod â gweithwyr cymdeithasol medrus a phrofiadol o'r enw Ymarferwyr Amddiffyn Plant Arweiniol, yr heddlu, iechyd, addysg ac ymarferwyr ac asiantaethau perthnasol eraill at ei gilydd i weithredu'n gyflym ac yn benderfynol i amddiffyn plant rhag niwed sylweddol – y tu mewn a'r tu allan i'r cartref, ac ar-lein. Mae rhai ardaloedd braenaru Teuluoedd yn Gyntaf i Blant wedi datblygu MACPTs gyda ffocws penodol ar niwed y tu allan i'r cartref.

Bydd FFP yn cynnwys arfer gorau o'r rhaglen Cefnogi Teuluoedd, a aseswyd fel un sydd wedi arwain at ostyngiad o 35% mewn dedfrydau carchar ieuencid a gostyngiad o 15% mewn euogfarnau ieuencid dros gyfnod o ddwy flynedd.<sup>44</sup>

**Mae 'Vanguards'<sup>45</sup> yn dod ag iechyd, addysg, gofal cymdeithasol a chyfiawnder ieuencid ynghyd o amgylch plant ag anghenion cymhleth, fel bod teuluoedd a gofalwyr yn cael y gefnogaeth gywir yn gynt** ac nid oes rhaid iddynt lywio systemau lluosog ar eu pennau eu hunain. Trwy'r Fframwaith ar gyfer Gofal Integredig, mae tystiolaeth yn dangos bod gan lawer o'r plant hyn anghenion cymhleth nad ydynt yn cael eu helpu gan ddulliau safonol ar y dechrau. Yr hyn sy'n gwneud y gwahaniaeth yw ymddiriedaeth, amser a pherthnasoedd sefydlog, a all ddatgloi cynnydd i blant, teuluoedd a'r gwasanaethau o'u cwmpas. Mae gweithio yn y ffordd honeisoes yn gwella

<sup>40</sup> [Cario neu ddefnyddio arf yn 17 oed: Tystiolaeth o Astudiaeth Carfan Mileniwm y DU](#)

<sup>41</sup> [Trais difrifol ieuencid a'i berthynas â phrofiadau niweidiol yn ystod plentyndod](#)

<sup>42</sup> [Ffactorau risg sy'n gysylltiedig â throseddau cylllyll yn y Deyrnas Unedig ymhlith pobl ifanc 10-24 oed: adolygiad systematig](#)

<sup>43</sup> [Cam-drin yn ystod plentyndod yng Nghymru a Lloegr - Y Swyddfa Ystadegau Gwladol](#)

<sup>44</sup> [Gwerthusiad y Rhaglen Cefnogi Teuluoedd 2015 i 2020 \(HTML\) - GOV.UK](#)

<sup>45</sup> Yn y Fframwaith Gofal Integredig, mae 'Vanguards' yn safleoedd peilot wedi'u diffinio'n ffurfiol a ddewiswyd ac a ariennir gan GIG Lloegr i brofi a gweithredu'r Fframwaith ar gyfer Gofal Integredig (Cymunedol) cyn cyflwyno'n ehangach ar lefel genedlaethol.

canlyniadau i blant a staff cynorthwyol mewn rolau anodd. Gan adeiladu ar y sylfaen hon, datblygwyd cynnig ar gyfer model blaengar gwell.

Gyda'i gilydd, mae'r diwygiadau hyn yn adeiladu system fwy tosturiol, gydgysylltiedig sy'n lapio o amgylch y plant mwyaf agored i niwed a'u teuluoedd – gan roi cefnogaeth gynharach, perthnasoedd cryfach a llwybr cliriach i ddiogelwch, sefydlogrwydd a gobaith iddynt.

## **Lleihau mynediad at ddeunydd treisgar ar-lein**

**Mae cyfyngu ar amlygiad pobl ifanc i droseddau a thrais cylllyll yn gofyn am ddull cadarn o fynd i'r afael â'r cynnwys niweidiol y gallant ei gael ar-lein a thrwy'r cyfryngau cymdeithasol.**

Rydym wedi clywed yn uniongyrchol gan bobl ifanc bod dod i gysylltiad â chynnwys treisgar ar-lein yn eang. Mae hyn yn cael canlyniadau yn y byd go iawn. Mae gweld cynnwys sy'n gwneud yn apelgar, normaleiddio ac ymhelaethu ar drais ar-lein yn gwneud pobl ifanc i deimlo'n anniogel, yn fwy tebygol o gario arf eu hunain ac yn cynyddu tensiynau all-lein<sup>46</sup>.

**"Mae mor hawdd gweld y troseddu go iawn hwn, ac mae mor hawdd ei weld heb hyd yn oed geisio chwilio amdano. Rydych chi'n ei weld bob dydd. Ac ie, mae'r cyfryngau cymdeithasol yn chwarae rhan enfawr wrth hyrwyddo'r trais hwn... Gwelais drais gartref. Gwelais drais yn yr ysgol, a gwelais drais ar y cyfryngau cymdeithasol... felly roedd hi fwy neu lai ym mhob man yr edrychais yr oedd trais. Felly, dim ond un ffordd y gallaf fynd."**

---

**Tommy\***

---

Aelod o Fwrdd Cynghori Ieuencid y Gronfa Gwaddol Ieuencid, a ymddangosodd yn YEF, Plant, trais a bregusrwydd: Pa rôl y mae'r cyfryngau cymdeithasol yn ei chwarae mewn trais sy'n effeithio ar bobl ifanc?, 2024.

\* Newidiwyd yr enw er mwyn diogelu anhysbysrwydd

Trwy Ddeddf **Diogelwch Ar-lein 2023 (OSA)**, mae gan ddarparwyr ar-lein ddyletswyddau cyfreithiol i roi systemau a phrosesau cymesur ar waith i atal defnyddwyr rhag dod ar draws

---

<sup>46</sup> [Cyfryngau cymdeithasol | Cronfa Gwaddol Ieuencid](#)

cynnwys anghyfreithlon ac i gael gwared ar gynnwys o'r fath yn gyflym unwaith y byddant yn ymwybodol ohono. Mae hyn yn cynnwys deunydd sy'n ymwneud â thrais, arfau a chyffuriau, a hefyd cynnwys sy'n annog trais neu fel arall yn hwyluso gweithgarwch troseddol, gan gynnwys gwerthu cyllyll, arfau a chyffuriau anghyfreithlon. Mae'r dyletswyddau hyn yn cael eu gorfodi gan Ofcom, rheoleidiwr annibynnol yr OSA, gyda'r nod o greu amgylchedd ar-lein mwy diogel a gofyn i lwyfannau gymryd camau rhagweithiol i ddod o hyd i, cael gwared ar a chyfyngu ar amlygiad i gynnwys anghyfreithlon.

Byddwn yn parhau i weithio'n agos gydag Ofcom i wneud manau ar-lein yn fwy diogel, gan adolygu a chryfhau ein pwerau lle bo angen i ymateb i fygythiadau ar-lein. Fel rhan o hyn, mae'r **Llywodraeth wedi lansio ymgynghoriad** ar les plant ar-lein ochr yn ochr â sgwrs genedlaethol, ar fesurau pellach i sicrhau bod profiadau plant ar-lein yn ddiogel ac yn cyfoethogi. Mae'r ymgynghoriad yn ymdrin â mesurau pellach ar gyfer cadw plant yn ddiogel ar-lein a'u paratoi ar gyfer y dyfodol mewn oes o newid technolegol cyflym. Mae hyn yn cynnwys cyfyngiadau oedran posibl ar gyfryngau cymdeithasol a gwasanaethau eraill fel safleoedd hapchwarae a sgwrsfotiau deallusrwydd artiffisial, a chyfyngiadau ar nodweddion dylunio caethiwus a swyddogaethau peryglus.

### Beth mae'r Gronfa Gwaddol Ieuencid yn ei ddweud?

- Canfu arolwg YEF 2024 o 10,000 o bobl ifanc 13–17 oed ledled Cymru a Lloegr fod **70% o blant yn eu harddegau yn wynebu trais yn y byd go iawn ar-lein**. Dim ond chydig sy'n dod ar ei draws sy'n chwilio amdano (dywedodd 25% fod y cyfryngau cymdeithasol yn ei hyrwyddo iddynt).
- **Mae'r mwyafrif helaeth (80%) o blant yn eu harddegau sy'n dod ar draws cynnwys sy'n gysylltiedig ag arfau ar gyfryngau cymdeithasol yn dweud ei fod yn gwneud iddynt deimlo'n llai diogel yn eu cymunedau lleol**. Mae gan y bygythiad canfyddedig hwn ganlyniadau diriaethol - mae 68% o bobl ifanc yn eu harddegau sydd wedi gweld arfau ar gyfryngau cymdeithasol yn dweud ei fod yn eu gwneud yn llai tebygol o fentro allan, ac mae 39% yn cyfaddef ei fod yn eu gwneud yn fwy tebygol o gario arf eu hunain.
- Mae bron i **ddwy ran o dair (64%) o bobl ifanc yn eu harddegau sy'n adrodd eu bod wedi cyflawni trais yn y 12 mis blaenorol yn dweud bod y cyfryngau cymdeithasol wedi chwarae rhan yn eu hymddygiad**. Mae ffactorau fel dadleuon ar-lein a chynnydd gwrthdaro presennol yn cael eu cyfeirio atnynt yn gyffredin fel catalyddion ar gyfer trais yn y byd go iawn.<sup>i</sup>

Blwch Tystiolaeth G

## **Cyflwyno ymgyrchoedd cyfathrebu newydd sy'n newid ymddygiad**

**Lansio cyfres o gynlluniau** peilot wedi'u targedu yn ddiweddarach eleni i ddeall sut **y gall cyfathrebu** helpu i leihau'r ymddygiadau sy'n arwain at droseddau cyllyll. Bydd y cynlluniau peilot hyn yn profi gwahanol ddulliau ar bwyntiau allweddol yn y llwybr troseddau cyllyll, o atal i ymyrraeth. Byddwn yn gweithio gyda phobl ifanc, heddluoedd a sefydliadau eraill sydd â phrofiad rheng flaen wrth ddatblygu'r cynlluniau hyn i sicrhau ein bod yn cael yr effaith orau y gallwn. Byddwn yn edrych ar sut y gallwn gyrraedd pobl ifanc a allai fod mewn perygl o gael eu tynnu i mewn i droseddau cyllyll tra hefyd yn canolbwyntio ar sut i newid y weithred 'yn yr eiliad' o gyflawni gweithred o droseddau cyllyll mewn ardaloedd man problemus. Yn ogystal â'n helpu i nodi lle gall cyfathrebu wneud y gwahaniaeth mwyaf nawr, bydd y canfyddiadau yn llywio ymgyrchoedd newid ymddygiad yn y dyfodol ac yn llunio model cryfach, seiliedig ar dystiolaeth ar gyfer sut rydym yn cyfathrebu risg a diogelwch yn y blynyddoedd i ddod.

# ATAL

Atal y rhai sydd mewn perygl rhag troi  
at droseddau cylllell

## **ATAL y rhai sydd mewn perygl rhag troi at droseddau cylllyll**

Byddwn yn atal troseddau cylllyll trwy ymyrryd yn gynharach gydag unigolion sydd fwyaf mewn perygl o gymryd rhan mewn troseddau treisgar, a thrwy ganolbwyntio ar leoedd risg uchel i leihau amlygiad i niwed, camfanteisio, a gorfodi.

Bydd y gweithgareddau a nodir yma yn gyrru ymyrraeth gynharach, fwy effeithiol gyda'r bobl sy'n dangos arwyddion o gael eu tynnu i mewn i droseddau cylllyll a thrais difrifol, fel troseddwr, dioddefwr, neu'r ddau. Mae'n canolbwyntio ar nodi'r rhai sydd â'r risg uchaf a sicrhau eu bod yn cael cymorth ataliol wedi'i dargedu, tra ein bod ar yr un pryd yn tarfu ar y troseddu a'r camfanteisio sy'n tynnu pobl i drais difrifol, gan gynnwys llinellau cyffuriau a niwed arall sy'n gysylltiedig â chyffuriau.

Nid yw'r cynnydd mewn troseddau cylllyll yn ystod y blynyddoedd diwethaf wedi cael ei yrru gan un ffactor yn unig. I rai pobl ifanc, mae camfanteisio troseddol a gorfodi yn chwarae rôl bwyrus. Nodwyd bod tua 15,500 o blant mewn perygl neu'n ymwneud â chamfanteisio troseddol ar blant yn y flwyddyn hyd at fis Mawrth 2025.<sup>47</sup> Gall grwpiau troseddau cyfundrefnol a gangiau llinellau cyffuriau drin pobl ifanc i gario arfau, yn aml o dan yr addewid ffug o amddiffyniad neu berthyn. Er enghraifft, dywedodd un o bob wyth yn eu harddegau (12%) fod gofyn iddynt naill ai werthu cyffuriau, cludo cyffuriau, neu storio cyffuriau, arfau neu arian.<sup>48</sup>

Trwy weithio mewn partneriaeth, byddwn yn gallu nodi pobl ifanc mewn perygl o ymwneud â throeddoldeb ac ymyrryd cyn ei bod yn rhy hwyr. Byddwn yn gweithio gyda, drwy a mewn ysgolion i gadw plant yn ddiogel pan fyddant yno, yn ogystal â lleihau'r risg y byddant yn cael eu tynnu i mewn i droseddau cylllyll y tu allan i'r ystafell ddosbarth. Er mwyn i hyn fod yn effeithiol, rydym hefyd yn cydnabod gwerth gweithio gyda theluoedd cyfan; rhieni, gofalwyr a brodyr a chwiorydd. Trwy gyrraedd y rhai a allai fel arall aros yn anweledig a heb gefnogaeth, bydd llai o bobl yn cael eu tynnu i mewn i droseddau cylllell.

---

**Trwy gyrraedd y rhai a allai fel arall aros yn anweledig a heb gefnogaeth, bydd llai o bobl yn cael eu tynnu i mewn i droseddau cylllell.**

---

<sup>47</sup> [Data Rhaglen Llinellau Cyffuriau - GOV.UK](#)

<sup>48</sup> [Plant, Trais a Bregusrwydd: Cyfryngau Cymdeithasol](#)

## Byddwn yn ATAL y rhai sydd mewn perygl rhag troi at droseddau cyllyll trwy:

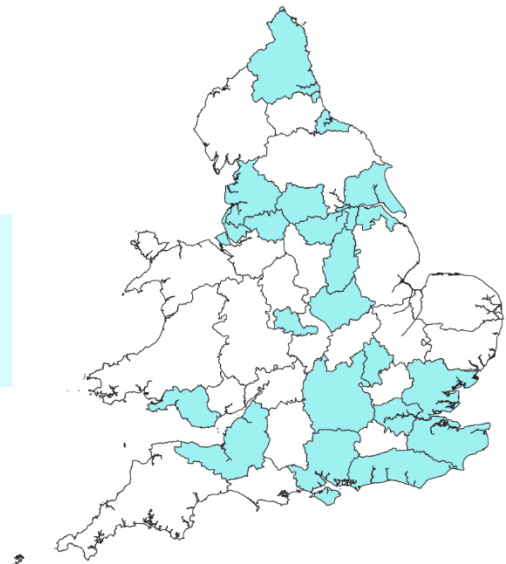
- Cryfhau ymyrraeth gynnar gyda phlant sydd mewn perygl o gael eu tynnu i drais;
- Mynd i'r afael â thrais a chamfanteisio ar linellau cyffuriau;
- Stopio pobl ifanc rhag cario cyllyll;
- Gwneud ysgolion yn fwy diogel rhag troseddau cylllell.

## Cryfhau ymyrraeth gynnar gyda phlant sydd mewn perygl o gael eu tynnu i drais Buddsoddi dros £66 miliwn eleni mewn Unedau Lleihau Trais (VRUs), cyflawni'r Ddyletswydd Trais Difrifol a pharhau i dreialu Paneli Dyfodol Ifanc.

Mae VRUs wedi atal miloedd o bobl ifanc rhag cael eu derbyn i'r ysbyty am anafiadau treisgar yn yr 20 ardal heddlu yng Nghymru a Lloegr sy'n cyfrif am 80% o droseddau cyllyll ledled Cymru a Lloegr.<sup>49</sup> Ers 2019, mae VRUs, ynghyd â phatrolau heddlu mewn mannau problemus, wedi atal amcangyfrif o 550 o dderbyniadau i'r ysbyty gwrthrych miniog a thua 3,750 o dderbyniadau ar gyfer pob math o drais ymhlith pobl dan 25 oed.<sup>50</sup>

## Lluoedd yr Uned Lleihau Trais

Mae **80%** o'r holl droseddau cyllyll yn digwydd yn yr **20 llw hyn**



<sup>49</sup> Dyma'r 20 llw: Heddlu Metropolitan/ Llundain, Gorllewin Canolbarth Lloegr, Manceinion Fwyaf, Gorllewin Swydd Efrog, Essex, De Swydd Efrog, Avon a Gwlad yr Haf, Glannau Merswy, Swydd Gaerhirfryn, Northumbria, Dyffryn Tafwys, Sussex, Hampshire, Cleveland, Caint, Swydd Nottingham, Humberside, Swydd Gaerlŷr, De Cymru, Swydd Bedford

<sup>50</sup> [Adroddiad gwerthuso yr Unedau Lleihau Trais ar gyfer y flwyddyn sy'n dod i ben ym mis Mawrth 2025 - GOV.UK](https://www.gov.uk/government/news/20-police-force-areas-where-80-of-child-sexual-offences-occur)

Mewn blwyddyn yn unig, cyrhaeddodd VRUs dros 300,000 o bobl.<sup>51</sup> Maent yn cyflawni rôl unigryw trwy ddod â gwasanaethau lleol at ei gilydd fel y gall cymunedau atal trais difrifol cyn iddo ddigwydd. Maen nhw'n cysylltu'r heddlu, ysgolion, partneriaid iechyd, cynghorau a grwpiau cymunedol i ddeall pam mae trais yn digwydd yn lleol a gweithredu gyda'i gilydd. Mae'r dull hwn yn seiliedig ar fodel a ddefnyddiwyd gyntaf yn Glasgow, a helpodd i leihau troseddau treisgar ledled yr Alban.

Mae VRUs yn darparu rhaglen eang o gefnogaeth, wedi'i gwreiddio yn eu cymunedau lleol. Mae'r rhain wedi'u teilwra i'r anghenion yn eu hardal leol a gallant gynnwys:

- Cael pobl ifanc i gymryd rhan mewn rhaglenni chwaraeon sy'n helpu i fagu hyder, rheoli gwrthdaro a lleihau ymddygiad ymosodol.
- Gosod gweithwyr ieuenctid hyfforddedig mewn adrannau damweiniau ac achosion brys a dalfa'r heddlu, fel y gallant gael cefnogaeth, mentora a chymorth ar unwaith.
- Treialu rhaglenni atal dwys ar gyfer y rhai sydd fwyaf mewn perygl o droseddu, gan gyfuno cefnogaeth gref i newid ymddygiad gyda chanlyniadau clir os bydd trais yn parhau.
- Gweithio'n agos gyda phartneriaid addysg i sicrhau bod ganddynt yr offer sydd eu hangen arnynt i ddarparu rhaglenni addysg ataliol sy'n cwmpasu ystod o feysydd gan gynnwys troseddau cyllyll, VAWG, ymddygiad gwrthgymdeithasol a pherthnasoedd iach.
- Darparu rhieni gyda'r wybodaeth a'r gefnogaeth sydd eu hangen arnynt i atal eu plant rhag cael eu tynnu i drais, trwy raglenni addysg a rhwydweithiau.

## Astudiaeth achos

### Uned Lleihau Trais Northumbria – Cryfhau'r llwybr o'r ysgol i wasanaeth

Roedd VRU Northumbria yn gallu pontio'r bwch rhwng addysg a gwasanaethau eraill, gan sicrhau bod arwyddion cynnar o risg yn sbarduno penderfyniadau cefnogaeth ac atgyfeirio cynnar. Targedodd y VRU ymyriadau i ysgolion o fewn ardaloedd manau probemus trais, gan gomisiynu Hyrwyddwyr Cymorth i Fyfyrywyr weithio gyda llwyth achosion o bobl ifanc mewn ysgolion uwchradd. Roedd hyn yn cynnwys gwaith ataliol un-i-un a gwaith grŵp mewn ysgolion, yn ogystal â chyfeirio at wasanaethau statudol neu gymunedol eraill. Datblygodd y VRU hefyd Brosiect Pontio i weithio gyda phlant a nodwyd cyn iddynt symud i'r ysgol uwchradd, yn enwedig lle awgrymodd y data y gallent fod mewn perygl o gymryd rhan mewn

<sup>51</sup> [Adroddiad gwerthuso yr Unedau Lleihau Trais ar gyfer y flwyddyn sy'n dod i ben ym mis Mawrth 2025 - GOV.UK](#)

trais. Cefnogwyd hyn gan brotocol cyllyll cyffredinol ar draws ysgolion ym mhob awdurdod lleol yn yr ardal, a oedd yn arfogi ysgolion gyda gwybodaeth ac yn diffinio llwybrau atgyfeirio i wasanaethau i ddisgyblion a oedd yn cario cyllyll. Fel y swyddogaeth gydlyn ganolog, gweithiodd y VRU i sicrhau bod cefnogaeth wedi'i hymgorffori mewn ysgolion i atal cynnydd mewn risg. Roedd ymyriadau hefyd yn sicrhau nad oedd ysgolion yn cael eu hynysu pan oedd y risg yn cynyddu, a bod opsiynau ar waith i atal pobl ifanc rhag cwmpo allan o'r ysgol heb drosglwyddo cydgyssylltiedig i wasanaethau cymorth.

*Mae "[hyrwyddwyr ysgol] yn nodi carfanau o bobl ifanc i wneud rhywfaint o waith achos wedi'i dargedu'n fawr gyda nhw er mwyn gobeithio lleihau eu risg o gael eu gwahardd o'r ysgol - i'w cefnogi i aros yn yr ysgol - ond [hefyd] i nodi unrhyw wendidau a risgiau eraill y gallai fod angen mynd i'r afael â nhw y tu hwnt i giât yr ysgol hefyd"- Cyfarwyddwr VRU*

**Arfogi'r heddlu, llywodraeth leol, Gwasanaethau Cyfiawnder Ieuencid, gwasanaethau tân, iechyd a phrawf i weithio'n fwy effeithiol gyda'i gilydd i fynd i'r afael â thrais difrifol ym mhob ardal leol ledled Cymru a Lloegr.** Mae'r Ddyletswydd Trais Difrifol yn gosod gofyniad cyfreithiol ar yr heddlu, llywodraeth leol, Gwasanaethau Cyfiawnder Ieuencid, gwasanaethau tân, iechyd a phrawf i weithio gyda'i gilydd i ddeall trais difrifol yn eu hardal a rhoi strategaeth ar waith ar y cyd i'w atal a'i leihau. Mae'r strategaethau hyn hefyd yn ystyried sut y byddant yn mynd i'r afael â cham-drin domestig a throsteddau rhywiol lle mae hyn yn fwy cyffredin mewn ardal leol, a lle mae unrhyw weithgaredd ataliol wedi'i gyfeirio at ffactorau risg sy'n cael eu rhannu rhwng y trosteddau hyn a thrais ieuencid yn y gofod cyhoeddus.

Mae'r Ddyletswydd Trais Difrifol yn ganolog i'r ymdrech i haneru trosteddau cyllyll. Byddwn yn gosod cyfrifoldebau cliriach ac yn cryfhau goruchwyliaeth genedlaethol, fel bod gweithredu lleol yn effeithiol ac yn atebol. Dylai hyn arwain at ymateb mwy effeithiol a chydweithredol ar lefel leol, a ffocws cryfach ar atal trais cyn iddo ddigwydd.

**Cyflwyno dros 50 o raglenni peilot Panel Dyfodol Ifanc ledled Cymru a Lloegr i nodi miloedd o blant sydd mewn perygl uchel o drosteddau cyllyll a oedd yn disgyn drwy'r bylchau,** gan ragori ar y targed o 20 cynllun peilot a osodwyd gennym ym mis Gorffennaf 2025. Mae'r Paneli aml-asiantaeth hyn yn cael eu sefydlu gan VRUs a phartneriaethau Dyletswydd Trais Difrifol. Maent yn dod â phartneriaid statudol a gwirfoddol yn y sector ynghyd i nodi plant mewn ardaloedd manau problemus trosteddau cyllyll a oedd dan amheuaeth mewn trosteddau lluosog ond nad oeddent wedi derbyn unrhyw ymyrraeth neu ddilyniant, a'u hatgyfeirio at gymorth wedi'i deilwra gan

gynnwys mentora, hyfforddiant sgiliau cymdeithasol a chwaraeon a cherddoriaeth gymunedol. Mae pob Panel yn cymryd ymagwedd 'teulu cyfan' at gefnogi, gan fynd i'r afael ag anghenion rhieni, gofalwyr a brodyr a chwiorydd lle bo angen, gan gynnwys drwy raglenni rhianta a chymorth cofleidiol ehangach. Yn ystod y tri mis llawn cyntaf o gyflwyno, trafododd y Paneli dros 1,300 o blant gan arwain at dros 700 o atgyfeiriadau i'w cefnogi drwy ymyrraeth gynnar, er enghraifft mentora ac ymyriadau chwaraeon, a dros 150 o atgyfeiriadau at wasanaethau statudol.<sup>52</sup>

Gwyddom fod y dirwedd ymyrraeth gynnar ieuencid ac atal troseddu ledled Cymru a Lloegr yn dameidiog. I ategu'r Paneli Dyfodol Ifanc, cynhelir adolygiad o'r dirwedd honno (gan gynnwys rhannau perthnasol o'r systemau diogelu a chyfiawnder ieuencid) i adolygu'r holl ddyletswyddau, partneriaethau a rhaglenni statudol y mae'n eu cynnwys, gyda'r nod o nodi cyfleoedd i yrru effeithlonrwydd a gwella atebolrwydd i gadw plant yn ddiogel.

### **Mynd i'r afael â thrais a chamfanteisio ar linellau cyffuriau**

Mae 'llinellau cyffuriau' yn cyfeirio at ddelio cyffuriau sy'n cynnwys gangiau cyffuriau, rhedeg 'llinellau delio' o un ardal o'r DU (dinasoedd metropolitan fel arfer) i'r llall (yn aml i drefi llai), gan gamfanteisio ar blant a phobl agored i niwed i'w helpu. **Llinellau Cyffuriau yw'r model mwyaf treisgar o gyflenwi cyffuriau ac yn fath niweidiol o gamfanteisio** troseddol ar blant. Rydym yn gwybod bod gangiau llinellau cyffuriau yn gyrru trais a throseddau cylllyll yn ein cymunedau ac mae mynd i'r afael â'r gangiau sy'n denu plant i drais a chamfanteisio yn hanfodol i gyflawni ein huchelgais i haneru troseddau cylllell.

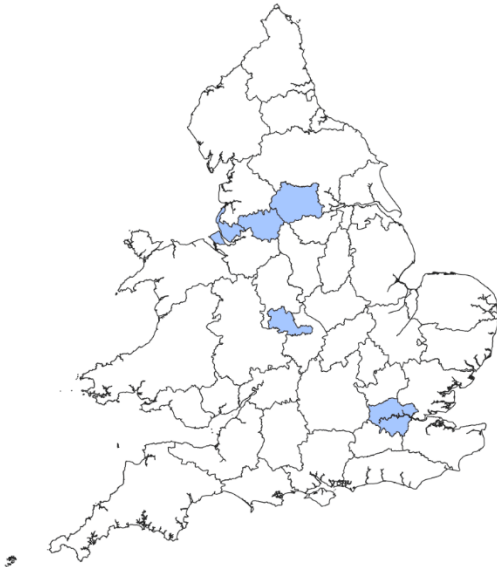
**Buddsoddi £34.5 miliwn arall yn y Rhaglen Llinellau Cyffuriau yn 2026/2027** sy'n cefnogi'r heddlu a gweithgarwch gorfodi'r gyfraith ehangach i darfu ar fodel busnes llinellau cyffuriau, mynd ar ôl y gangiau sy'n denu plant i drais a chamfanteisio, arestio a chyhuddo deiliaid y llinell a sicrhau bod plant a phobl agored i niwed sy'n cael eu dal mewn camfanteisio ar linellau cyffuriau yn cael eu nodi a'u diogelu. Rydym hefyd yn tarfu ar y rhwydweithiau trafndiaeth a ddefnyddir gan gangiau llinellau cyffuriau trwy gyllid ar gyfer Tasglu Llinellau Cyffuriau Heddlu Trafnidiaeth Prydeinig.

Ers mis Gorffennaf 2024, mae'r Rhaglen Llinellau Cyffuriau wedi arwain at gau mwy na 3,700 o linellau delio cyffuriau treisgar, dros **10,100 o arestiadau, a 1,200 o gyllyll wedi'u hatafael.**<sup>53</sup> Mae hyn wedi arwain at ostyngiad o 25% yn nifer y derbyniadau i'r ysbyty ar gyfer trywaniadau (ymosodiad â gwrthrych miniog) mewn ardaloedd

<sup>52</sup> Yn seiliedig ar ddata monitro HO a ddychwelwyd gan 23 o luoedd ar 53 o baneli sy'n cwmpasu'r cyfnod adrodd rhwng Hydref a Rhagfyr 2025. Sylwch fod y ffigurau ynghylch atgyfeiriadau ymlaen yn aros am ganiatâd ac maent yn seiliedig ar ddata gan 51 o Baneli.

<sup>53</sup> [Data Rhaglen Llinellau Cyffuriau - GOV.UK](#)

allforwyr.<sup>54,55</sup> Rydym yn amcangyfrif bod y Rhaglen yn atal mwy na 800 o drywaniadau y flwyddyn,<sup>56</sup> sy'n cyfateb i 26% o'r cyfanswm cenedlaethol.



## Lluoedd Rhaglen Llinellau Cyffuriau

**Mae dros 50%** o'r holl droseddau cyllyll yn digwydd yn y 5 llw hyn

Mae'r Rhaglen Llinellau Cyffuriau hefyd yn cynnwys y Ganolfan Cydlynu Llinellau Cyffuriau Genedlaethol (NCLCC) sy'n darparu arweinyddiaeth genedlaethol i'r heddluoedd wrth fynd i'r afael â'r bygythiad cymhleth o linellau cyffuriau trawsffiniol. Y [o Leol i Genedlaethol: Fe wnaeth y Papur Gwyn Model Newydd ar gyfer Plismona](#) gyhoeddi creu Gwasanaeth Heddlu Cenedlaethol (NPS) newydd a fydd yn arwain ar fygythiadau trawsffiniol. Trwy ddod â swyddogaethau gweithredol yr heddlu cenedlaethol ynghyd fel Plismona Gwrthderfysgaeth, yr Asiantaeth Troseddu Cenedlaethol ac NCLCC, bydd yr NPS yn eu tynnu i aliniad strategol agosach.

**Bydd ymgorffori NCLCC yn yr NPS yn cynnal rôl NCLCC wrth ddatblygu'r darlun cudd-wybodaeth cenedlaethol a chryfhau a chydlynu ymateb yr heddlu i linellau cyffuriau dros y tymor hir.** Bydd hefyd yn golygu y bydd ein hymagwedd at linellau cyffuriau yn elwa o'r cydlynu a'r effeithlonrwydd y mae'r NPS yn ei gynnig, gan gynnwys technoleg a rennir, data a chudd-wybodaeth, gan ddarparu mwy o ystwythder i blismona i gadw i fyny â bygythiadau llinellau cyffuriau. Mae mesurau llinellau cyffuriau hefyd wedi'u cynnwys yn Fframwaith Perfformiad yr Heddlu newydd i sicrhau bod lluoedd yn mynd i'r afael â'r bygythiad hwn yn lleol.

<sup>54</sup> Yr heddluoedd sy'n derbyn cyllid Rhaglen Llinellau Cyffuriau yw Heddlu Manceinion Fwyaf, Heddlu Glannau Mersi, Heddlu Metropolitan, Heddlu Gorllewin Canolbarth Lloegr, ac, ers 25/26, Heddlu Gorllewin Swydd Efrog. Ni chafodd Heddlu Gorllewin Swydd Efrog eu cynnwys yn y gwerthusiad, felly nid yw'r canlyniadau hyn yn berthnasol i Orllewin Swydd Efrog.

<sup>55</sup> [Gwerthusiad o'r Rhaglen Llinellau Cyffuriau \(wedi'i diweddarau\) \(Ionawr 2020 i Ionawr 2025\) - GOV.UK](#)

<sup>56</sup> Wedi'i gyfrifo trwy rhyngosod canfyddiadau'r gwerthusiad ar leihau derbyniadau i'r ysbyty ynghylch gwrthrychau miniog mewn ardaloedd allforio i lu allforio newydd Gorllewin Swydd Efrog.

**Mae cymorth** arbenigol un-i-un pwrpasol mewn ardaloedd allforio llinellau cyffuriau i helpu plant a phobl ifanc i ddianc rhag camfanteistio, a ddarperir gan wasanaeth Cymorth Llinellau Cyffuriau Cenedlaethol Catch22, **wedi helpu mwy na 740 o bobl ifanc** rhwng Gorffennaf 2024 a Rhagfyr 2025.<sup>57</sup> **Rydym yn ariannu gwasanaeth** SafeCall Pobl Ar Goll, llinell gymorth a gwasanaeth cymorth dienw sy'n darparu cyngor a chymorth arbenigol i bobl ifanc, rhieni a theuluoedd yr effeithir arnynt gan ddelio cyffuriau a chamfanteisio ar linellau sirol.

**Cyflwyno deddfau newydd llym trwy'r Bil Troseddau a Phlisma i atal unigolion rhag camfanteisio ar blant i droseddau a thrais. Bydd trosedd newydd CCE** yn targedu oedolion sy'n trin ac yn camfanteisio ar blant, tra bydd gorchmynion **ataliol sifil newydd** yn cael eu defnyddio i amharu ar y niwed hwn cyn iddo waethygu neu ddigwydd eto. Gellir gosod y gorchmynion hyn ar unigolion a nodwyd fel rhai sy'n peri risg o camfanteisio ar blentyn yn droseddol a gallent, er enghraifft, gyfyngu ar eu symudiadau, eu cysylltiadau a'u gweithgareddau, gan helpu'r heddlu i ymyrryd ac amddiffyn plant. Rydym hefyd yn creu troseddau newydd i fynd i'r afael â '**cogio**' i dargedu'r arfer lle mae troseddwr yn cymryd drosodd cartref rhywun i storio cyffuriau neu arfau, a **chuddio** mewnol, lle mae pobl yn cael eu gorfodi i guddio eitemau y tu mewn i'w cyrff at ddiben troseddol. Gyda'i gilydd, mae'r mesurau hyn wedi'u cynllunio i dorri'r cylch camfanteisio a ddefnyddir gan gangiau troseddol.

## Astudiaeth

### achos Catch22 – Cefnogi plant trwy gamfanteisio a meddu ar gyllyll

Roedd Taylor wedi bod yn agored i gamfanteisio troseddol ers 11 oed, gan gynnwys cymryd rhan mewn gweithgarwch llinellau cyffuriau, meddu ar a chuddio cyllyll, a chamddefnyddio sylweddau. Roedd bod yn blentyn sy'n derbyn gofal gyda diagnosis ADHD yn cynyddu bregusrwydd Taylor, yn enwedig o amgylch ysgogiad, gorfodaeth, a sensitifrwydd i ddylanwad negyddol gan gyfoedion.

Ym mis Ionawr 2025, fe wnaeth ei weithiwr cymorth preswyl atgyfeirio Taylor at Wasanaeth Cymorth ac Achub Catch22 Llinellau Cyffuriau, a ariennir gan y Swyddfa Gartref, oherwydd risgiau cynyddol yn y cartref ac yn y gymuned. Roedd pryderon yn canolbwyntio ar ddiogelwch Taylor, yn ogystal â'r niwed posibl i eraill.

Yn ystod sesiynau cartref, defnyddiodd y gweithiwr achos Catch22 ymagwedd sy'n ystyriol o drawma i adeiladu ymddiriedaeth gyda Taylor wrth weithio'n agos gyda'r tîm preswyl. Cyn ymweliad, fe wnaeth Taylor fygwth cymar gyda chylllell. Gofynnodd

<sup>57</sup> [Data Rhaglen Llinellau Cyffuriau - GOV.UK](#)

y staff preswyl am gymorth i dynnu'r arf yn ddiogel. Ar ôl asesu risg a defnyddio sgiliau trafod gofalus, llwyddodd y gweithiwr achos i berswadio Taylor i ildio'r gyllell. Roedd hyn yn cynnwys esbonio canlyniadau cyfreithiol a phersonol cario arf, tra hefyd yn pwysleisio manteision rhoi'r gorau iddo - yn enwedig yr effaith ar ei ddiogelwch a'i berthnasoedd. Trosglwyddodd Taylor y gyllell yn wirfoddol, a gafodd ei storio'n ddiogel mewn tiwb cylllell a'i throsglwyddo i orsaf heddlu leol.

Ar y pwynt atgyfeirio, nid oedd Taylor mewn addysg. Yn dilyn ymgysylltiad ac eiriolaeth barhaus gan ei weithiwr achos Catch22, mae Taylor bellach wedi ailgychwyn ar addysg amser llawn - ffactor amddiffynol pwysig rhag camfanteisio pellach a niwed sy'n gysylltiedig â chyllyll.

Mae cefnogaeth barhaus yn canolbwyntio ar addysg ymwybyddiaeth o gyllyll, meddwl canlyniadol a chryfhau ymgysylltiad Taylor â'i rwydwaith cymorth ehangach. Y nod yw lleihau risg, adeiladu rheoleiddio emosiynol a sgiliau gwneud penderfyniadau, a helpu Taylor i gynnal ymddygiadau mwy diogel yn y tymor hir.

\* Mae enwau wedi'u newid i ddiogelu anhysbysrwydd.

## **Astudiaeth achos cymorth SafeCall i riant**

Cysylltodd Maxine â SafeCall, llinell gymorth genedlaethol y Swyddfa Gartref ar gyfer y rhai yr effeithir arnynt gan linellau cyffuriau, ynglŷn â'u plentyn, Jamie.

Roedd Jamie yn mynd ar goll yn rheolaidd, yn yfed yn drwm, yn defnyddio canabis, yn torri amodau mechnïaeth ac wedi cael ei arestio am ladrad. Roedd Jamie wedi cael ei ddarganfod yn cario cylllyll a dywedodd wrth eu mam ei bod hi'n "rhy hwyr" i'w helpu.

Mae teyrngarwch dwys Jamie i gamfanteiswyr a'r anobaith cynyddol am eu dyfodol, yn eu rhoi mewn perygl sylweddol o niwed sy'n gysylltiedig â chamfanteisio, cario cylllyll a throseddu cynyddol.

Ar y dechrau, roedd Maxine yn ofni y byddai codi pryderon yn arwain at Jamie yn cael ei droseddoli yn hytrach na'i ddiogelu.

Roedd Maxine wedi gweld mynediad at wasanaethau statudol yn heriol o'r blaen, ac roedd SafeCall yn cefnogi Maxine i lywio'r systemau hyn wrth ddarparu cymorth eiriolaeth.

Am dros ddwy flynedd, darparodd SafeCall gefnogaeth emosiynol rheolaidd, fe wnaeth helpu Maxine i ddeall cyfrifoldebau awdurdodau lleol, a'u galluogi i ddatblygu ffyrdd newydd o ymgysylltu â Jamie. Mynychodd Maxine grwpiau cymorth cymheiriaid misol a chael mynediad at gymorth gwrthsefyll di-drais, a gryfhaodd eu gallu i gefnogi Jamie. Rhoddodd SafeCall ofod cyfrinachol i Maxine archwilio anghenion Jamie.

Yn y pen draw, symudodd Jamie i fyw gyda pherthynas, i ffwrdd o'r ardal gamfanteisio. Gostyngodd ymddygiad troseddol a chamdriniol Jamie yn sylweddol, ac mae gan Jamie swydd bellach ac nid yw bellach yn cysylltu â'r rhai sy'n ymwneud â throsteddu.

Adroddodd Maxine well hyder a gwell perthynas â Jamie a'u plentyn arall.

\* Mae enwau wedi'u newid i ddiogelu anhysbysrwydd.

## Atal pobl ifanc rhag cario cyllyll

Mae meddiant ar gyllyll gan bobl ifanc wedi'i normaleiddio'n ormodol yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Am gyfnod rhy hir, nid yw plant a ganfuwyd yn meddu ar gyllyll wedi wynebu canlyniadau cyflym a digon cadarn i atal aildroseddu. **Mae ein hamcangyfrifon yn awgrymu bod tua 1,000 o blant sydd ar hyn o bryd yn cael eu dal yn meddu ar gyllell, yn wynebu unrhyw ganlyniadau ystyrlon neu ymyrraeth.**<sup>58</sup> Mae'r rhain yn ymatebion annigonol i droseddau meddiant ar gyllyll gan blant, nad ydynt yn arwain at ymyrraeth ystyrlon i fynd i'r afael â'r ymddygiad troseddol, neu gosb.

**Bydd plant sy'n torri'r gyfraith trwy gario cylllell nawr yn derbyn ymateb cyflym, cadarn ac effeithiol gan y Gwasanaethau Cyfiawnder Ieuentid.** Mae'r Llywodraeth hon wedi cyhoeddi canllawiau newydd [ar gyfer troseddau meddu ar gyllyll gan blant, sy'n](#) berthnasol i'r holl heddluoedd a'r Gwasanaethau Cyfiawnder Ieuentid ledled Cymru a Lloegr.

Bydd yr heddlu yn atgyfeirio pob achos o feddiant cylllell ieuentid yn gyflym at y Gwasanaethau Cyfiawnder Ieuentid sy'n dimau aml-asiantaeth sy'n gweithio gyda phlant sydd mewn perygl o droseddu, a fydd wedyn yn dylunio cynllun gweithredu wedi'i dargedu ar gyfer pob plentyn.

<sup>58</sup> Mae'r amcangyfrif hwn yn seiliedig ar ddata canlyniadau troseddau y Swyddfa Gartref ar rybuddiadau ieuentid, penderfyniadau cymunedol a chanlyniad 22 ar gyfer y drosedd o feddu ar erthygl â llafn. Mae nifer y penderfyniadau cymunedol a chanlyniad 22 ar gyfer pobl ifanc wedi'u hamcangyfrif ar sail cyfran y rhybuddiadau a roddwyd i bobl ifanc am y drosedd hon. Mae hefyd yn cynnwys dirwyon, rhyddhadau a gwarediadau eraill a roddir i bobl ifanc fel y'u cynhwysir yn ystadegau cyllyll ac arfau ymosodol MoJ

Bydd cynlluniau arbenigol yn mynd i'r afael ag achosion **sylfaenol trosedd y plentyn**, megis camfanteisio gan gangiau troseddol neu drawma plentyndod. Gallai gweithredu wedi'i dargedu gynnwys cynlluniau mentora neu gymorth i aros mewn addysg, gan roi'r sylfeini sydd eu hangen ar blant i droi eu cefn ar droseddu a chadw ein strydoedd yn ddiogel. Bydd y Gwasanaethau Cyfiawnder leuenctid yn monitro cynnydd y plentyn yn ddwys a bydd troseddau neu wrthod ymgysylltu â chynllun gorfodol yn cael eu cyflawni â gweithredu cadarn, gan gynnwys cyhuddiadau troseddol. Bydd Arolygiaeth Cwnstabiliaeth, Gwasanaethau Tân ac Achub EF (HMICFRS) ac Arolygiaeth Prawf EF yn asesu sut mae'r canllawiau yn cael eu rhoi ar waith.

### Beth mae'r Gronfa Gwaddol leuenctid yn ei ddweud?

- **Mae cario cylllell yn rhoi plentyn mewn perygl sylweddol uwch o gymryd rhan mewn trais.** Canfu arolwg YEF 2025 o 11,000 o blant yn eu harddegau ledled Cymru a Lloegr fod 78% o blant a oedd yn cario arf yn ystod y flwyddyn ddiwethaf wedi cyflawni trais, a bod 79% wedi dioddef trais. O'i gymharu â phlant nad oeddent yn cario arfau, roedd plant a oedd yn cario arf wyth gwaith yn fwy tebygol o fod wedi cyflawni trais a phum gwaith yn fwy tebygol o fod wedi dioddef trais.<sup>i</sup>
- **Mae llawer o blant sy'n cario cyllyll yn gwneud hynny oherwydd eu bod yn ofnus.** Mewn arolwg YEF 2024 o 10,000 o blant yn eu harddegau, dywedodd bron i hanner (47%) y plant a ddywedodd eu bod yn cario arf eu bod wedi gwneud hynny er mwyn hunan-amddiffyn.<sup>ii</sup>
- Mae Gwasanaethau Cyfiawnder leuenctid mewn sefyllfa dda i ddarparu ystod o ymyriadau sy'n seiliedig ar dystiolaeth (fel mentora, darpariaeth chwaraeon wedi'i dargedu a datblygu sgiliau cymdeithasol ac emosiynol) a all gadw plant sy'n cario cyllyll yn ddiogel rhag trais.<sup>iii</sup> Fodd bynnag, mae'r mwyafrif (55.1%) o wasanaethau yn adrodd bod y cymorth maen nhw'n ei ddarparu i blant yn unig 'ychydig yn alinio' â'r sylfaen dystiolaeth.<sup>iv</sup>
- **Gall darparu cymorth sy'n seiliedig ar dystiolaeth yn gyflym ar ôl y drosedd wreiddiol ei wneud yn fwy effeithiol.** Canfu arolwg YEF 2025 fod dros draean o Wasanaethau Cyfiawnder leuenctid wedi nodi amseroedd atgyfeirio hir fel her allweddol i blant sy'n derbyn y cymorth sydd ei angen arnynt.<sup>iv</sup> Dylai prosesau atgyfeirio rhwng yr heddlu a'r Gwasanaethau Cyfiawnder leuenctid fod mor syml a rhwydd â phosibl, a dylai plant dderbyn cymorth o fewn pedair wythnos ar ôl atgyfeirio.<sup>v</sup>

Blwch Tystiolaeth H

## **Gwneud ysgolion yn fwy diogel rhag troseddau cyllyll**

**Lansio'r Bartneriaeth Diogelwch Mewn Ysgolion a'r Cyffiniau, gan ddarparu cymorth wedi'i dargedu i oddeutu 250 o ysgolion yn yr ardaloedd yr effeithir arnynt fwyaf gan droseddau cyllyll** sy'n cynnwys pobl ifanc. Mae hyn yn cael ei gyflwyno gan yr YEF gyda chefnogaeth gan yr Adran Addysg, y Weinyddiaeth Gyfiawnder a'r Swyddfa Gartref. Nod y Bartneriaeth yw cryfhau ymdeimlad o ddiogelwch plant trwy leihau eu bregusrwydd i drais, gan gefnogi ysgolion a nodwyd trwy fapio hyper-leol arloesol o droseddau cyllyll. Yn drasig, ac mewn amgylchiadau prin iawn, mae plant ysgol yn cael eu niweidio yn neu ar eu ffordd i'r ysgol ac oddi yno, weithiau gan eu cyd-ddisgyblion. Yn ogystal â chefnogaeth i bob un o'r 250 o ysgolion, bydd y prosiect newydd hwn yn sianelu cefnogaeth ddwys, wedi'i theilwra i is-set o hyd at 50 o ysgolion, gyda'r nod o gynyddu ymwybyddiaeth ysgolion o'r risgiau sy'n gysylltiedig â throseddau cyllyll, sut i weithredu dulliau arfer gorau o atal trais, a chynyddu mynediad at wasanaethau cymorth lleol. Wedi'i addasu i anghenion lleol, gallai gweithgarwch sy'n seiliedig ar dystiolaeth gynnwys targedu'r amseroedd a'r lleoedd y mae plant ysgol yn anniogel a sicrhau bod oedolion dibynadwy y gallant droi atynt.

**Bydd gofyn i bob ysgol adolygu eu hasesiad a'u hymateb i risg trais a gwneud newidiadau lle mae bylchau.** Rydym yn annog pob ysgol i ddefnyddio offeryn hunanasesu Crëwr Mewnwelediad Ymarfer Addysg YEF,<sup>59</sup> sy'n helpu arweinwyr ysgolion i gymryd ystyriaeth o'r hyn maen nhw'n ei wneud eisoes yn dda a sylwi lle mae angen cymorth ychwanegol. Mae hyn yn golygu y gall ysgolion nodi plant mewn perygl yn well a rhoi'r cymorth cywir ar waith yn gynharach. Bydd arfer gorau yn cael ei rannu ar draws y system trwy weminarau cenedlaethol ar gyfer arweinwyr diogelu ac arweinwyr ysgolion, fel bod arfer da yn lledaenu'n gyflymach ar draws y system.

O fis Tachwedd 2025, mae Ofsted wedi gwneud yn gliriach bod disgwyl i arweinwyr ysgolion **gael trefniadau effeithiol ar waith i atal ac ymateb i drais** plentyn-ar-blentyn. Bydd arolygwyr Ofsted yn ystyried a yw arweinwyr ysgolion yn nodi risgiau yn gynnar, yn gweithredu'n brydlon i ddiogelu disgyblion, ac yn dangos dealltwriaeth ddiogel o ddulliau atal sy'n seiliedig ar dystiolaeth. Mae'r disgwyliadau hyn yn cael eu hadlewyrchu ym marn Ofsted ar arweinyddiaeth a rheolaeth, ymddygiad ac agweddau, a diogelu – a gall arfer gwael gyfyngu ar sgôr gyffredinol ysgol.

**Ymgorffori'r disgwyliad y bydd egwyddorion Tasgluoedd Cefnogi, Mynychu, Cyflawni, Rhagori (SAFE) yn dod yn safonol mewn ymatebion lleol i drais difrifol.** Roedd Tasgluoedd SAFE yn rhaglen beilot tairblynedd a ariannwyd gan yr Adran Addysg ac a sefydlwyd mewn ardaloedd gyda'r lefelau uchaf o drais difrifol ymhlith pobl ifanc. Fe'u rhedwyd yn lleol ac roeddent yn dod ag ysgolion, awdurdodau lleol, heddlu, gwasanaethau iechyd a chymorth ieuenctid at ei gilydd i weithio fel un tîm o amgylch

<sup>59</sup> [Crëwr Mewnwelediad Ymarfer Addysg | Cronfa Gwaddol Ieuenctid](#)

plant mewn perygl. Roedd y tasglu dan arweiniad ysgolion. Roedd ysgolion yn chwarae rhan ganolog wrth nodi pryderon yn gynnar a chydlynu cymorth, gyda phartneriaid yn gweithio gyda'i gilydd i gynllunio a darparu cymorth wedi'i deilwra i bob plentyn. Trwy'r cynllun peilot, cefnogwyd mwy na 9,600 o ddisgyblion yng Ngham Un a thros 2,300 yng Ngham Dau, gan ddangos y rôl hanfodol y mae ysgolion yn ei chwarae wrth leihau bregusrwydd a chadw pobl ifanc yn ddiogel.

**Cryfhau'r cynnwys ar atal ac ymateb i drais a throsteddau cyllyll yn Cadw Plant yn Ddiogel mewn Addysg (KCSIE) 2026** a lansio ymgynghoriad 10 wythnos i geisio barn ar y diweddariadau arfaethedig hyn ar 12 Chwefror 2026.<sup>60</sup> KCSIE yw'r canllawiau statudol sy'n nodi sut mae'n rhaid i ysgolion a cholegau gadw plant yn ddiogel. Mae'n cydnabod y rôl hanfodol y mae ysgolion a cholegau yn ei chwarae wrth nodi pryderon yn gynnar, ymateb yn gyflym, a chysylltu plant â chymorth arbenigol pan fo angen. Rhaid i bob ysgol a choleg roi sylw i'r canllawiau hyn.

**Lansio canolfan canllawiau newydd i ysgolion ar atal ac ymateb** i drais i ddod â'r holl wybodaeth berthnasol sydd ei hangen arnynt i amddiffyn eu disgyblion a'u staff at ei gilydd. Y nod yw rhoi cyngor cliriach, mwy cyson i ysgolion sy'n hawdd dod o hyd iddo a'i ddefnyddio i gadw disgyblion a staff yn ddiogel.

**Mae dyletswydd** rhannu gwybodaeth newydd yn y Bil Lles Plant ac Ysgolion yn ei gwneud hi'n gliriach pryd y gall sefydliadau fel ysgolion, gofal cymdeithasol a'r heddlu rannu gwybodaeth i gadw plant yn ddiogel a'u hatal rhag syrthio trwy'r craciau. Mae hyn yn cynnwys plant sy'n cael eu heffeithio gan drais difrifol a throsteddau cyllyll ac yn atgyfnerthu pwysigrwydd asiantaethau lleol yn rhannu gwybodaeth fel bod plant mewn perygl o droseddu yn cael eu cefnogi.

---

<sup>60</sup> [Cadw plant yn ddiogel mewn addysg: diwygiadau arfaethedig 2026 - GOV.UK](#)

# PLISMONA

Plismona ein strydoedd i gosbi  
toseddwyr a stopio troseddu

## **PLISMONA ein strydoedd i gosbi troseddwr a stopio troseddu**

Mae dioddefwyr troseddau cylllyll yn haeddu cyfiawnder, ac mae'n rhaid i droseddwr peryglus wynebu grym llawn y gyfraith. Bydd y Cynllun hwn yn cefnogi ein heddlu i ddal ac atal troseddwr ac atal troseddu, tra'n tynnu a chadw cylllyll allan o'r dwylo sy'n ceisio gwneud niwed.

---

## **Mae dioddefwyr troseddau cylllyll yn haeddu cyfiawnder, ac mae'n rhaid i droseddwr peryglus wynebu grym llawn y gyfraith.**

---

Rydym yn rhoi 13,000 o bersonél heddlu ychwanegol mewn rolau cymdogaeth, cryfhau pwerau'r heddlu, targedu gweithgarwch yr heddlu lle mae troseddau cylllyll yn digwydd a buddsoddi mewn technoleg i ddal mwy o droseddwr cylllyll. Pob un wedi'i ategu gan ddiwygio sylfaenol y system blismona.

Clystyrau troseddau cylllyll mewn ardaloedd bach dros sawl blwyddyn. Mae plismona manwl gywir, dan arweiniad cudd-wybodaeth sy'n canolbwyntio ar y nifer fach o unigolion a lleoliadau sy'n gysylltiedig â'r niwed mwyaf ynghylch cylllyll yn hanfodol i'n dull gweithredu. Mae hyn yn golygu gweithrediadau wedi'u targedu, patrolau byr, aml, datrys problemau mewn ardaloedd troseddau cylllyll uchel a phartneriaethau gyda gweithwyr ieuencid, grwpiau cymunedol a gwasanaethau lleol i atal trais. Mae'n golygu nodi'r ardaloedd yr effeithir arnynt fwyaf gan droseddau cylllyll a sicrhau strydoedd wedi'u goleuo'n dda, CCT gwell a llwybrau diogel rhwng yr ysgol a'r cartref.

---

## **Mae plismona manwl gywir, dan arweiniad cudd-wybodaeth yn hanfodol i'n dull gweithredu.**

---

Byddwn yn cefnogi'r heddluoedd i wneud y defnydd mwyaf o Stopio a Chwilio dan arweiniad cudd-wybodaethfel y gall swyddogion atal troseddau cylllyll cyn iddynt ddigwydd, gan ddwyn troseddwr i gyfiawnder.

Mae'n ofnadwy bod plant a phobl ifanc yn dal i allu prynu cylllyll ar-lein, gan gynnwys arfau ymosodol anghyfreithlon eraill. Gwyddom fod bygwth eraill gyda chyllyll peryglus yn cyflwyno apêl arbennig i'r rhai sydd eisiau dychryn ac achosi trais. Felly, rydym yn cymryd camau i sicrhau bod y rheolaethau ar fynediad at gyllyll ac arfau ymosodol mor

gadarn â phosibl trwy set o fesurau cyfreithiol newydd sydd wedi'u cynllunio i atal plant a phobl ifanc rhag cael mynediad at gyllyll, (yn enwedig trwy werthiannau ar-lein), ac i gau bylchau a oedd yn caniatáu i arfau peryglus gael eu prynu'n rhy hawdd. Gelwir hyn yn 'Ronan's Law' [Deddf Ronan], er cof am Ronan Kanda.

### Byddwn yn **PLISMONA** ein strydoedd i gosbi troseddwr a stopio troseddu trwy:

- Cynyddu nifer y personél plismona cymdogaeth;
- Gweithredu'n llym ar ladradau cylllyll;
- Gwella Stop a Chwilio yn deg i atal troseddau cylllyll;
- Mapio pob trosedd cylllell i orfodi ac atal troseddau cylllyll lle mae'n fwyaf tebygol o ddigwydd;
- Stopio cylllyll rhag mynd ar ein strydoedd;
- Buddsoddi yn y dechnoleg ddiweddaraf i atal a chanfod troseddau cylllyll yn well.

### Beth mae Diwygio'r Heddlu yn ei olygu i droseddau cylllell?

Mae troseddau cylllyll yn un o nifer o feysydd sy'n tynnu sylw at natur dameidiog a chymhleth y system blismona bresennol yng Nghymru a Lloegr. Bydd unrhyw swyddog rheng flaen yn dweud wrthyich nad yw'r hen strwythurau a thechnoleg yn eu cefnogi i atal ac ymateb i droseddu modern. **Rydym wedi cychwyn y rhaglen fwyaf sylfaenol o ddiwygio'r heddlu mewn 200 mlynedd a fydd yn sicrhau bod gennym y plismona cywir i gymunedau amddiffyn y cyhoedd ledled Cymru a Lloegr.**

Byddwn yn rhoi mwy o gyfarwyddyd ac eglurder i arweinwyr yr heddlu trwy gyflwyno '**Blaenoriaethau Plismona Strategol Cenedlaethol**' (NSPP) newydd a fydd yn dwyn ynghyd flaenoriaethau strategol ar gyfer plismona, bygythiadau cenedlaethol a'r galluoedd sydd eu hangen i ymateb i'r rhain mewn un lle. Byddwn yn ceisio cyflwyno dyletswydd i gydymffurfio â'r NSPP a fydd yn cael ei atgyfnerthu trwy ymgorffori canlyniadau blaenoriaeth mesuradwy o fewn Fframwaith Perfformiad yr Heddlu. Bydd y Fframwaith yn sicrhau adrodd a dadansoddiad cyson o berfformiad yr heddlu ac yn galluogi mwy o oruchwyliaeth o berfformiad er

mwyn sicrhau bod yr holl heddluoedd yn cyflawni'r safonau y mae dioddefwyr a'r cyhoedd ehangach yn eu disgwyl ganddynt. Lle mae lluoedd yn methu â'r disgwyliadau, bydd y Swyddfa Gartref yn helpu lluoedd i gael cymorth priodol yn gynnar. Bydd y Llywodraeth hefyd yn deddfu i sicrhau bod pwerau priodol i gymryd camau cadarn lle bo angen, gan gynnwys pŵer i'r Ysgrifennydd Cartref ddiswyddo Prif Gwnstabiliaid a chyflwyno model ymyrraeth leol i blismona.

Bydd mabwysiadu offer a thechnoleg well yn caniatáu i'r heddluoedd fynd i'r afael â throsteddau cyllyll yn fwy effeithiol. Rydym yn buddsoddi £115 miliwn dros dair blynedd i sicrhau bod y defnydd cyfrifol o ddeallusrwydd artiffisial mewn plismona ar gael yn ehangach fel y gall yr heddlu gyflymu ymchwiliadau, dal mwy o droseddwr a lleihau faint o amser sydd angen i swyddogion ei dreulio ar fiwrocratiaeth a llenwi ffurflenni. Byddwn hefyd yn ariannu 40 o faniau adnabod wynebau byw ychwanegol, (gan fynd â'r cyfanswm hyd at 50), i helpu'r heddlu i ganfod mwy o droseddwr treisgar a rhywiol ledled y wlad.

Bydd heddluoedd rhanbarthol newydd yn cryfhau'r ymateb lleol i droseddau cyllyll mawr trwy sicrhau bod galluoedd arbenigol ar gael ar sail fwy cyson. Bydd yr NPS yn golygu arweinyddiaeth heddlu cenedlaethol fwy cydlynol a chydgyssylltiedig wrth fynd i'r afael â throsteddau cyllyll. Bydd yr NPS yn gosod safonau yn gyntaf ac yn rhyddhau lluoedd lleol trwy gymryd cyfrifoldeb am dasgau gweinyddol. Ymhen amser bydd yn tynnu yr holl gyfrifoldebau cenedlaethol i ymladd troseddu i mewn gan gynnwys y Ganolfan Gydlynol Llinellau Cyffuriau Genedlaethol a'r Ganolfan Troseddau Cyllyll Genedlaethol. Bydd rhoi'r galluoedd troseddau cyllyll cenedlaethol hyn ochr yn ochr â'r gallu i osod safonau yn caniatáu i blismona gymryd dull mwy cyfannol o wella ymateb i droseddau cyllyll.

Mae gwybodaeth, arbenigedd ac arfer gorau sylweddol eisoes ar fynd i'r afael â throsteddau cyllyll ledled Cymru a Lloegr. Trwy'r diwygiadau hyn, rydym am sicrhau bod y galluoedd a'r sgiliau hyn ar gael ym mhob llu fel y gall eich llu lleol yrru troseddau cyllyll i lawr yn effeithiol.

## **Cynyddu nifer y personél heddlu cymdogaeth**

**Darparu 13,000 o bersonél heddlu ychwanegol mewn rolau cymdogaeth ledled Cymru a Lloegr erbyn diwedd y Senedd hon**, gyda tharged o 3,000 o swyddogion cymdogaeth i fod yn eu lle erbyn mis Mawrth 2026. Mae'r Llywodraeth wedi ymrwymo i wrthdroi'r dirywiad mewn Plismona Cymdogaeth yng Nghymru a Lloegr ac mae wedi sefydlu rhaglen bedair blynedd i sicrhau newid sylweddol yn y gwasanaeth y mae'r cyhoedd yn ei dderbyn.

**Mae'r Gwarant Plismona Cymdogaeth yn golygu bod gan bob cymuned yng Nghymru a Lloegr eisoes swyddogion cymdogaeth a enwir, y gellir cysylltu â nhw sy'n ymroddedig i fynd i'r afael â materion lleol.** Mae ardaloedd plismona cymdogaeth yn cynnwys tîm o swyddogion a Swyddogion Cymorth Cymunedol yr Heddlu sy'n ymroddedig i gwmpasu'r ardal honno ac sy'n treulio'r rhan fwyaf o'u hamser yn darparu presenoldeb plismona gweladwy. Rydym yn amcangyfrif bod tua 20% o'r holl droseddau cylllyll yn digwydd yng nghanol trefi,<sup>61</sup> ac mae'r lluoedd eisoes yn cynyddu eu patrolau yng nghanol trefi gan roi'r gwelededd a'r presenoldeb gwell y mae ein strydoedd mawr wedi bod yn gweiddi amdano. Mae eu gwybodaeth leol a'r berthynas maen nhw'n ei hadeiladu â chymunedau yn golygu eu bod mewn sefyllfa unigryw i helpu i ymyrryd yn gynnar fel nad yw troseddau ac ymddygiad gwrthgymdeithasol yn gwaethygu i fod yn droseddau mwy difrifol fel troseddau cylllell.

**Mae timau plismona cymdogaeth yn cael eu paratoi'n well i ateb y galw lleol, trwy hyfforddiant cenedlaethol ar gyfer yr holl bersonél plismona cymdogaeth.** Mae'r hyfforddiant hwn yn sicrhau bod pob cymuned yng Nghymru a Lloegr yn elwa o swyddogion cymdogaeth sydd â'r sgiliau angenrheidiol i ddatrys problemau, ymgysylltu â chymunedau a mynd i'r afael â throseddu ac ymddygiad gwrthgymdeithasol. Mae'n canolbwyntio ar sut mae gweithio mewn partneriaeth effeithiol gyda phartneriaid lleol fel VRUs, awdurdodau lleol a gwasanaethau cymdeithasol yn hanfodol wrth atal a lleihau troseddu. Trwy ddatrys problemau gyda phartneriaid, gall swyddogion cymdogaeth helpu i bontio ymdrechion lleol i orfodi a chyfyngu ar y troseddau cylllyll, troseddoldeb ac ymddygiad gwrthgymdeithasol sy'n niweidio gormod o'n cymunedau.

### **Gweithredu'n llym ar ladradau cylllyll**

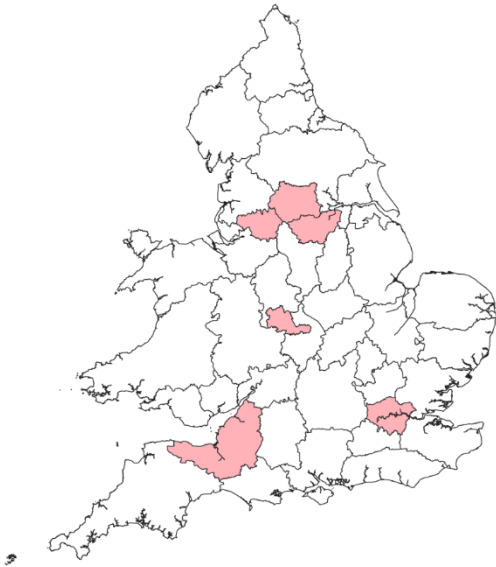
**Mae ein Tasglu Lladrad wedi'i Galluogi gan Gyllell eisoes wedi atal cynnydd serth mewn lladradau cylllyll.** Yn y flwyddyn cyn yr etholiad cyffredinol, cynyddodd y troseddau dychrynlyd hyn. Mewn dim ond saith heddlu, cododd lladradau cylllyll 14%.<sup>62</sup> Mewn ymateb, fe wnaethom ddod â Phrif Gwnstabiliaid a phartneriaid plismona o'r saith ardal hyn ynghyd a oedd gyda'i gilydd yn cyfrif am 70% o'r broblem genedlaethol.<sup>63</sup>

---

<sup>61</sup> Mae'r data canol tref yn deillio o set [ddata Ffiniau a Dangosyddion Agored y Gwasanaeth Data Daearyddol \(GeoDS\)](#) sy'n nodi ardaloedd manwerthu yn seiliedig ar glystyru a chysylltedd patrymau unedau manwerthu unigol dros ofod. Dylid trin data lleoliad yn ofalus gan nad yw wedi'i sicrhau o ran ansawdd gyda lluoedd unigol.

<sup>62</sup> Blwyddyn sy'n dod i ben Mehefin 2023 i'r flwyddyn sy'n dod i ben Mehefin 2024: [Cofnododd yr heddlu droseddau lladradau wedi'u galluogi gan gyllyll, hyd at Hydref 2025 - GOV.UK](#)

<sup>63</sup> [Tablau data agored troseddau a chanlyniadau a gofnodwyd gan yr heddlu - GOV.UK](#)



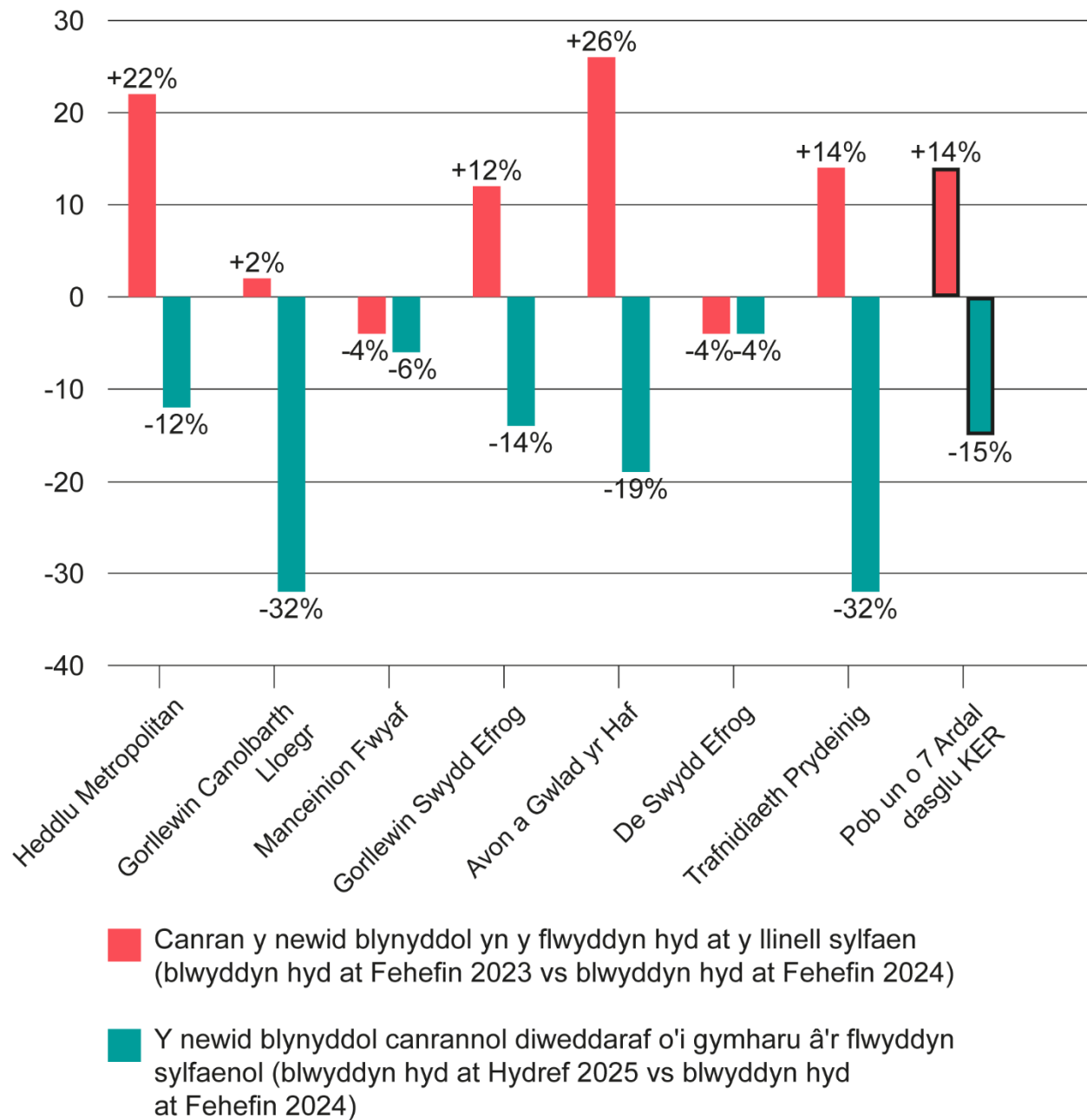
## Lluoedd Grŵp Lladrad wedi'i Alluogi gan Gyllell

**Mae bron i 70%** o'r holl ladrad wedi'i  
alluogi gan gyllell yn **digwydd yn y 6**  
llu hyn a Heddlu Trafnidiaeth Prydeinig

Fe wnaeth y Tasglu graffuar berfformiad yr heddlu mewn amser real a nodi atebion cyffredin i heriau gweithredol a rennir. Cytunodd y lluoedd ar y tactegau mwyaf effeithiol i fynd i'r afael â lladradau cylllyll mewn mannau problemus troseddau cylllyll, gan gynnwys patrolau proffil uchel, gweladwy a "dillad plaen" mewn mannau problemus troseddau cylllyll i wneud y mwyaf o gyfleoedd i adennill cylllyll a gwneud arestiadau cyn i drosedd ddigwydd. Fe wnaeth y Tasglu atal y codiadau serth hyn mewn dim ond pum mis ac yn y broses adeiladwyd sylfaen dystiolaeth newydd a llawrlyfr tactegol i gefnogi plismona i yrru lladradau cylllyll i lawr ym mhobman.

Mae'r Grŵp Lladradau wedi'u Galluogi gan Gyllyll bellach yn parhau â'r ymdrech ddi-baid hon, gan gyflawni canlyniadau arloesol, gyda lladradau cylllyll bellach wedi gostwng 15% ar draws y saith ardal hyn.

## Tueddiadau lladrad wedi'u galluogi gan gyllyll yn y 7 ardal Dasglu Lladrad wedi'i Alluogi gan Gyllell (KER)

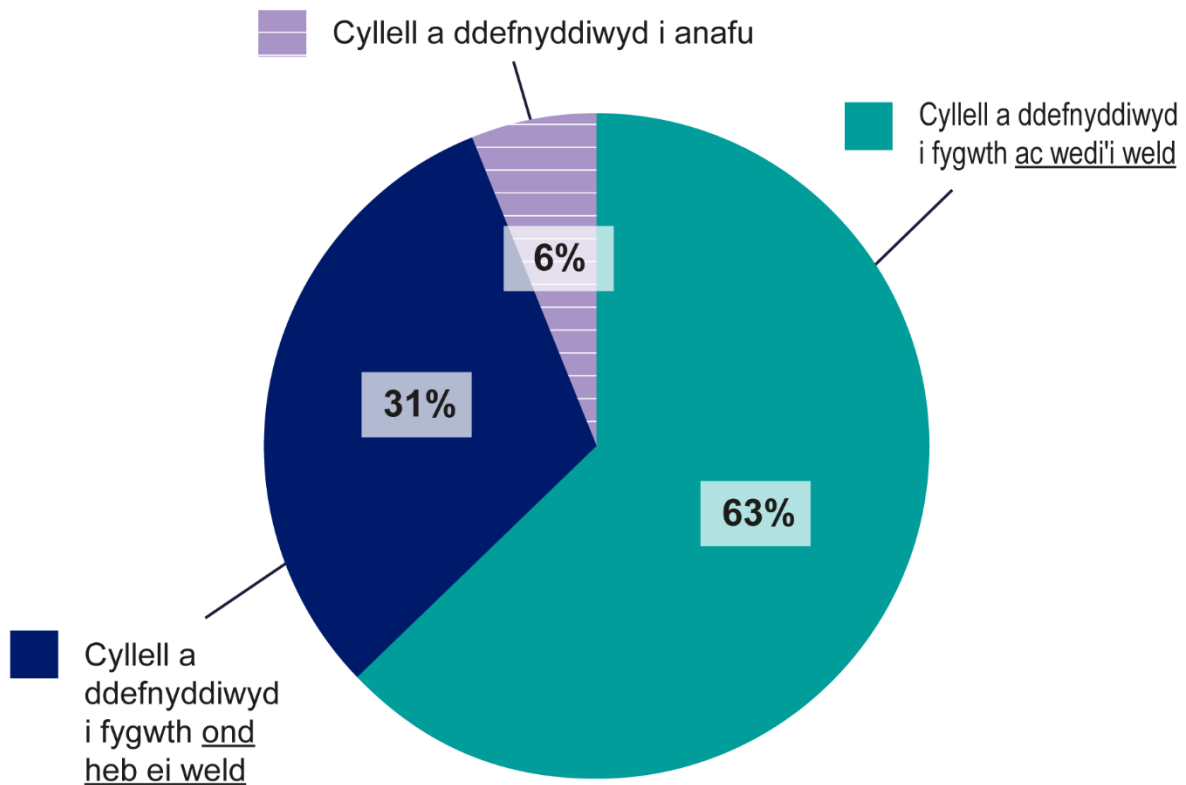


Mae hynny'n golygu 2,434 yn llai o'r troseddau hyn yn y saith llu hyn nag yn y flwyddyn cyn yr etholiad cyffredinol, gan gyfrannu'n sylweddol at y gostyngiad o 10% mewn lladradau wedi'u galluogi gan gyllyll yn genedlaethol.<sup>64</sup>

<sup>64</sup> Blwyddyn sy'n dod i ben Mehefin 2024 i'r flwyddyn sy'n dod i ben Hydref 2025: [Cofnododd yr heddlu droseddau lladradau wedi'u galluogi gan gyllyll, hyd at Hydref 2025 - GOV.UK](#)

Mae data gan yr Heddlu Metropolitan yn dangos bod defnyddio cylllell i anafu dioddefwr yn digwydd dim ond mewn cyfran gymharol fach o droseddau lladradau wedi'u galluogi gan gyllyll.<sup>65</sup>

Troseddau lladrad wedi'u galluogi gan gyllell yr Heddlu Metropolitan, yn ôl sut y defnyddiwyd y gyllell A(blwyddyn hyd at Chwefror 2026)



Mae datrys problemau cydweithredol rhwng y saith llu hyn yn nodi sut y gall technoleg wella adnabod lladron cylllyll. Ar hyn o bryd, nid yw pobl dan amheuaeth yn cael eu nodi mewn c.50% o'r holl droseddau lladradau wedi'u galluogi gan gyllyll yn genedlaethol.<sup>66</sup> Mae craffu agos, rheolaidd ar ddata plismona, ynghyd ag arbenigedd rheng flaen yn nodi ffyrdd o wella sut y gellir defnyddio TCC i wella'r cyfraddau canfod a dwyn mwy o droseddwr i gyfiawnder. Bydd dulliau llwyddiannus yn cael eu rhannu yn genedlaethol.

**Rydym hefyd yn asesu sut i wella cyfraddau cyhuddo ar gyfer troseddau cylllyll.**

Mae Gwasanaeth Erlyn y Goron eisoes wedi gwneud diweddariadau allweddol i'w ganllawiau (ar Sgyrsiau Achos Amser Real) ar gyfer achosion lladrad cylllell cymhleth er mwyn cyflawni canlyniadau mwy amserol i ddioddefwyr troseddau cylllyll. Er mwyn cefnogi rheoli achosion yn well a nodi'r gofynion tystiolaeth cywir i sicrhau euogfarn,

<sup>65</sup> [Troseddau wedi'u galluogi gan gyllyll | Heddlu Metropolitan](#)

<sup>66</sup> [Data canlyniadau, blwyddyn sy'n dod i ben ym mis Mawrth 2025: Tablau data agored troseddau a chanlyniadau a gofnodwyd gan yr heddlu - GOV.UK](#)

mae Gwasanaeth Erlyn y Goron a'r NPCC yn datblygu un rhestr wirio dystiolaeth genedlaethol ar gyfer pob llu. Mae'r camau hyn yn cefnogi ffocws Gwasanaeth Erlyn y Goron ar adeiladu cydweithrediad agos ac arferion ymchwilio cynnar gyda'r lluoedd i helpu i sicrhau bod achosion yn cael eu hadeiladu ar dystiolaeth gref, dderbyniol o'r cychwyn cyntaf a sicrhau cosb gyflymach i droseddwyd.

### **Gwella Stopio a Chwilio i atal troseddau cylllyll tra'n gwella tegwch**

**Bydd Stopio a Chwilio yn cael ei dargedu'n well i fannau problemus troseddau cylllyll gyda gwell cudd-wybodaeth a dadansoddiad o ganlyniadau chwilio, gyda'r nod o leihau troseddau cylllyll tra'n lliniaru effeithiau niweidiol posibl.** Mae Stopio a Chwilio yn offeryn gweithredol sy'n caniatáu i'r heddlu chwilio unigolion maen nhw'n amau eu bod yn cario eitemau wedi'u dwyn neu wedi'u gwahardd, gan gynnwys cylllyll, cyffuriau neu eiddo wedi'u dwyn. Mae tystiolaeth yn awgrymu bod Stopio a Chwilio yn fwyaf effeithiol pan fydd yn cael ei arwain gan gudd-wybodaeth, yn canolbwyntio ar fannau problemus troseddu, wedi'i gefnogi gan hyfforddiant swyddogion o ansawdd uchel, ac yn destun monitro rheolaidd i sicrhau ei fod yn cael ei ddefnyddio'n deg.<sup>67</sup> Pan fydd Stopio a Chwilio yn cael ei ddefnyddio'n dda, ac ar y cyd â mesurau ehangach, gall helpu i amddiffyn cymunedau rhag troseddau cylllyll – ond rhaid ei ddefnyddio'n briodol i gynnal ymddiriedaeth a hyder y cyhoedd. Bydd heddluoedd yn cael eu hannog i ymgorffori Stop and Search o fewn ymatebion plismona hotspot mewn ardaloedd â lefelau uchel o droseddau cylllyll. Bydd lefelau stopio a chwilio yn cael eu monitro yn yr ardaloedd troseddau cylllyll crynodiad uchaf trwy'r Gronfa Crynhoi Troseddau Cylllyll newydd (t.61). Bydd datblygiadau parhaus mewn technoleg ac arloesedd yn helpu i wella effeithiolrwydd y dulliau hyn. Mae'r gwaith hwn yn cael ei wneud ochr yn ochr â'r lluoedd, yr NPCC a phartneriaid lleol.

**Bydd codau ymarfer wedi'u diweddarau, casglu data gwell a mesurau atebolrwydd cryfach yn gwella hyder swyddogion ac ansawdd digwyddiadau Stop a Chwilio tra'n lleihau niwed, mynd i'r afael â gwahaniaethau a chynnal cyfreithlondeb.** Mae'r Coleg Plismona yn diweddarau ei Ymarfer Proffesiynol Awdurdodedig (APP) ar Stopio a Chwilio ac yn treialu hyfforddiant rhyngweithiol seiliedig ar fideo i gefnogi defnydd cyson a phriodol o'r pwerau hyn. Bydd hyn yn sicrhau bod gan swyddogion yr hyder i ddefnyddio pwerau Stopio a Chwilio pan fydd eu hangen, yn ogystal ag mewn ffordd gyfiawn, weithdrefnol sy'n darparu digwyddiad o ansawdd gwell sy'n achosi'r niwed lleiaf posibl.

**Gwella casglu data i gefnogi dadansoddiad gwell o wahaniaethau yn y defnydd o Stopio a Chwilio.** Er bod Stopio a Chwilio yn cael cefnogaeth gyhoeddus eang mewn egwyddor, mae pryderon am ddefnydd ymarferol yn parhau. Mae unigolion du yn dal i fod 3.8 gwaith yn fwy tebygol o gael eu chwilio nag unigolion Gwyn, gan ddangos yr

<sup>67</sup> [Stopio a chwilio | Pecyn Cymorth YEF](#)

angen i unioni gwahaniaethau amlwg yn y ffordd y defnyddir Stopio a Chwilio.<sup>68</sup> Rydym yn gweithio i wella'r broses o gasglu data ethnigrydd hunan-ddiffiniedig ac yn parhau i archwilio sut mae'r flaenoriaeth hon yn cael ei hadlewyrchu mewn Codau Ymarfer, yr APP a hyfforddiant rheng flaen. Rydym hefyd yn ystyried rôl Fframwaith Perfformiad yr Heddlu ac yn gweithio gydag HMICFRS i sicrhau bod fframweithiau arolygu yn dal perfformiad o amgylch casglu data Stopio a Chwilio allweddol. Rydym yn gweithio'n uniongyrchol gyda'r lluoedd i ddeall eu defnydd ymarferol o Stopio a Chwilio. Mae hyn yn cynnwys cymharu lleoliadau chwiliadau â'u canlyniadau yn ogystal â chymharu seiliau chwilio â chanlyniadau chwiliadau (i fesur effeithiolrwydd a thegwch).

**Cryfhau atebolrwydd trwy fesurau fel fideo a wisgir ar y corff a phaneli craffu cymunedol.** Rhaid i ddeall effeithiau cymunedol Stopio a Chwilio barhau i fod yn ystyriaeth ganolog ochr yn ochr ag effeithiolrwydd. Mae'r Coleg Plismona yn diweddarau ei APP i adlewyrchu gwersi o adolygiadau, adroddiadau ac uwch-gwynion diweddar, ag ymgynghoriad ffurfiol i fod eleni.

## Beth mae plant a phobl ifanc yn ei feddwl am y defnydd o Stopio a Chwilio?

Mae ymchwil a gynhaliwyd yn Llundain gan Swyddfa'r Maer ar gyfer Plismona a Throseddau yn awgrymu bod y rhan fwyaf o blant a phobl ifanc yn gyffredinol yn gefnogol i'r defnydd o Stopio a Chwilio i leihau troseddau cylllyll. O'r 11,874 o blant a phobl ifanc, mae 53% yn credu y bydd Stopio a Chwilio yn helpu i atal pobl rhag cario cylllyll; roedd 14% yn anghytuno; ac roedd 34% yn niwtral neu ddim yn gwybod.

Mae plant du ac ethnigrydd cymysg yn llai tebygol o feddwl y dylai'r heddlu ddefnyddio Stopio a Chwilio, ac yn llai tebygol o feddwl bod Stopio a Chwilio yn cael ei gyflwyno'n deg. Ond ar draws pob ethnigrydd yn Llundain mae mwy o blant o blaid cael rhywfaint o Stopio a Chwilio yn hytrach na dim byd.<sup>69</sup>

Mae plant sydd wedi profi Stopio a Chwilio yn codi pryderon am sut mae'n cael ei wneud. Canfu arolwg cenedlaethol fod allan o 101 o blant a oedd wedi profi Stopio a Chwilio, dywedodd hanner eu bod yn ymddiried yn yr heddlu llai, wedi teimlo'n ostyngedig ac yn embaras, ac yn gweld y profiad yn drawmatig.<sup>70</sup>

<sup>68</sup> [Pwerau a gweithdrefnau'r heddlu: Stopio a chwilio, arestïadau a digwyddiadau cadw ynghylch iechyd meddwl, Cymru a Lloegr, blwyddyn yn dod i ben 31 Mawrth 2025](#)

<sup>69</sup> [We Are London - Arolwg Ieuenctid MOPAC 2021-22](#)

<sup>70</sup> [Pecyn Cymorth YEF: stopio a chwilio](#)

## **Mapio pob trosedd cylllell i orfodi ac atal troseddau cylllyll lle mae'n fwyaf tebygol o ddigwydd**

**Rydym wedi mapio pob trosedd wedi'i alluogi gan gyllell yng Nghymru a Lloegr i nodi'r amseroedd a'r lleoedd penodol lle mae troseddau cylllyll yn fwyaf tebygol o ddigwydd.** Mae'r offeryn hwn eisoes yn newid y ffordd rydyn ni'n gweithio. Mae ein teclyn mapio cenedlaethol yn rhannu'r wlad yn bron i 1.5 miliwn hecsagon, (neu 'hecsiau'), gydag ardaloedd o tua 0.1km<sup>2</sup> yr un (tua maint 10 cae pêl-droed). Pan edrychwn ar droseddau cylllyll trwy'r lens hon, mae'r patrwm yn llym. Mae dadansoddiad o droseddau cylllyll rhwng 2024 a 2025 yn dangos bod yr holl droseddau cylllyll a gofnodwyd yn digwydd o fewn llai na 2.5% o'r hecsiau hyn.<sup>71</sup> Trwy weld troseddau cylllyll yn y micro-ddaearyddiaeth hon, gall partneriaid lleol nodi'r strydoedd, amseroedd a gyrwyr troseddu penodol a chyfeirio'r cymysgedd cywir o blismona, atal a gwasanaethau i'r lleoedd hynny.

Mae £15 miliwn yn cael ei ddyrannu'n dros dro dros y tair blynedd nesaf i wella ein mapio troseddu drwy wella gallu delweddu a dadansoddi data, integreiddio data newydd, a chryfhau nodi patrymau a rhannu data – gan gynnwys drwy ddefnyddio deallusrwydd artiffisial yn well. Bydd y buddsoddiad hwn gan yr Adran Gwyddoniaeth, Arloesi a Thechnolegyn cael ei gyflawni gan Ymchwil ac Arloesedd y DU drwy'r Rhaglen Cyflymu Teithiau Ymchwil a Datblygu a bydd yn ein helpu i dargedu ymyriadau yn fwy manwl, treialu dulliau plismona ac atal arloesol yn yr ardaloedd sydd eu hangen fwyaf, a monitro effaith yn fwy effeithiol.

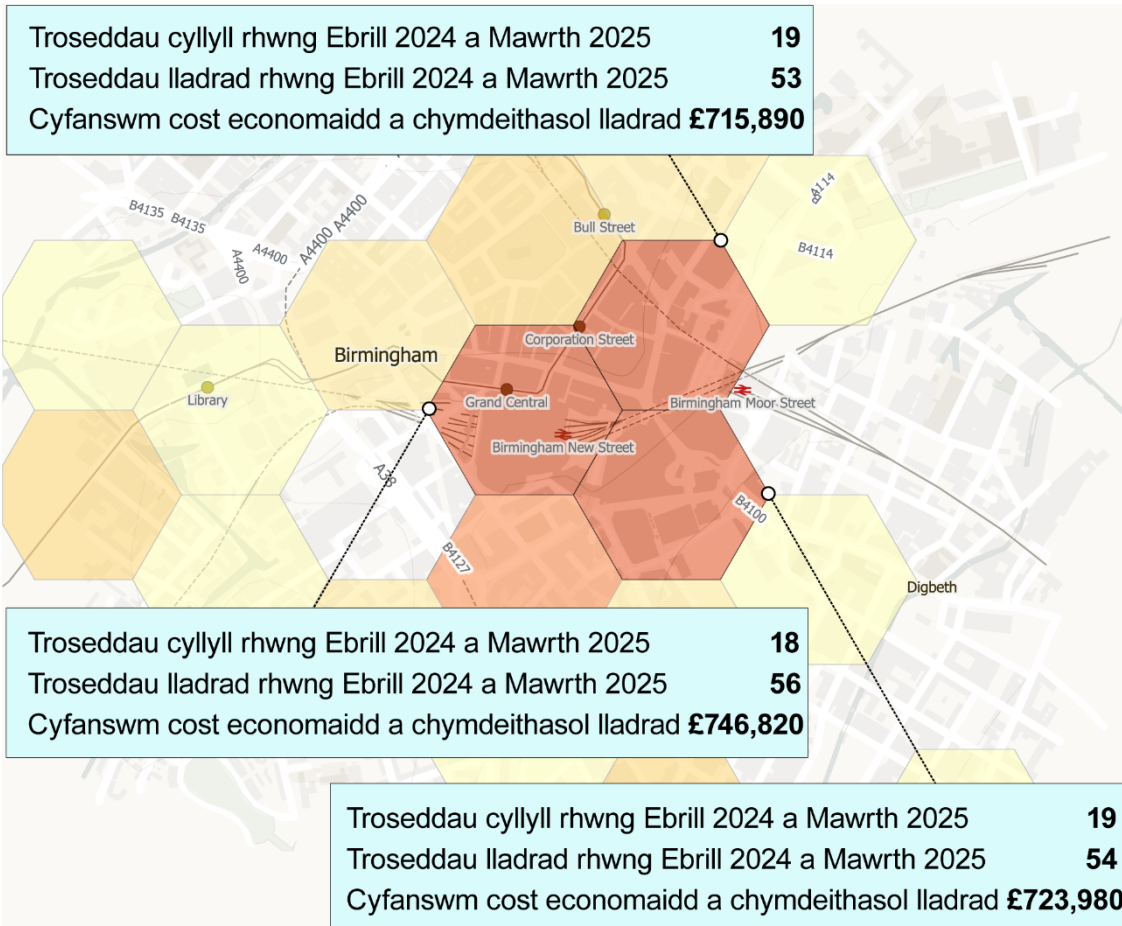
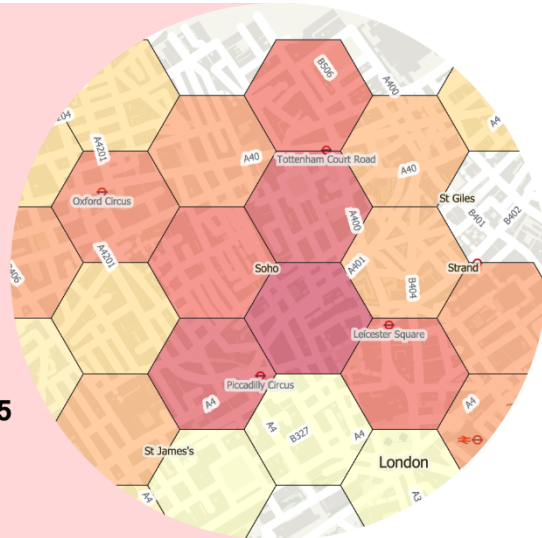
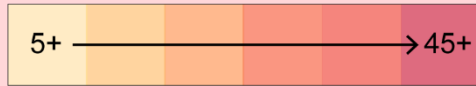
---

<sup>71</sup> Mae'r ystadegyn hwn yn deillio o ddata troseddau a gofnodwyd gan yr heddlu. Nid yw data lleoliad wedi'i sicrhau o ran ansawdd gyda heddluoedd unigol a dylid trin y data hwn yn ofalus.

**Enghreiffiau o grynodiadau troseddau cyllyll hyperleol a nodwyd trwy fapio hecsiau: Soho, Westminster a Chanol Dinas Birmingham.<sup>72</sup>**

Mae rhannu'r wlad yn **1.46** miliwn hecsagon yn golygu y gallwn nodi strydoedd, amseroedd a gyrwyr penodol troseddu i gyfeirio'r cymysgedd cywir o blismona, atal a gwasanaethau i'r lleoedd hynny. Rhwng Ebrill 2024 a Mawrth 2025 cofnododd yr heddlu drosedd cyllyll yn llai na **2.5%** o hecsagonau.

**Troseddau Cyllyll a Gofnodwyd gan yr Heddlu rhwng Ebrill 2024 a Mawrth 2025**



<sup>72</sup> Mae rhai hecsiau wedi'u heithrio am resymau diogelu data oherwydd nifer isel iawn o ddigwyddiadau. Nid yw hecsiau coll o reidrwydd yn golygu na chofnodwyd unrhyw droseddau cyllyll rhwng Ebrill 2024 a Mawrth 2025. Nid yw'r amrediad data yn yr allwedd yn cynrychioli cyfnodau sefydlog. Dylid trin data lleoliad yn ofalus gan nad yw wedi'i sicrhau o ran ansawdd gyda lluoedd unigol.

**Fe wnaethom fuddsoddi £5 miliwn y llynedd i ddatblygu a threialu'r dulliau gorau i fynd i'r afael â throsteddau cylllyll ar draws 11 ardal gyda'r 'hecsiau' trosteddau cylllyll uchaf.** Mae'r ardaloedd hyn yn eistedd o fewn ardaloedd heddlu Gorllewin Canolbarth Lloegr, Glannau Mersi, Manceinion Fwyaf, Gorllewin Swydd Efrog, Avon a Gwlad yr Haf, Swydd Gaergrawnt a phum Bwrdeistref o fewn yr Heddlu Metropolitan. Mae'r rhaglen hon yn ein gweld yn gweithio gyda heddluoedd lleol, awdurdodau lleol a Chomisiynwyr yr Heddlu a Throsteddu i fynd i'r afael â phroblem trosteddau cylllyll ym mhob ardal. Mae ymyriadau yn cynnwys patrolau heddlu gweladwy wedi'u targedu i'r amser a'r lle y mae trosteddau cylllyll yn digwydd; uwchraddio cwrmpas TCC i leihau manau dall a gwella'r defnydd o adnabod wynebâu ôl-weithredol; mwy o ddefnydd o weithwyr ieuenctid ar wahân i estyn allan at bobl iau sydd mewn risg uwch; gwell defnydd o ffyn cylllyll a bwâu cylllyll i wella canfod. Bydd tactegau sydd wedi'u profi i weithio yn cael eu uwchraddio a'u dadleoli i ardaloedd risg uwch eraill ledled Cymru a Lloegr.

**Bydd ein Cronfa Crynodiadau Trosteddau Cylllyll newydd yn targedu £26.25 miliwn eleni i wella gorfodi ac atal lle mae'r lefelau uchaf o drosteddau cylllyll yn digwydd.**

Gan adeiladu ar y cynlluniau peilot trosteddau cylllyll hyperleol y llynedd, rydym yn ehangu'r dull gweithredu mewn 27 ardal heddlu, sydd gyda'i gilydd yn profi 90% o gyfanswm trosteddau cylllyll ledled Cymru a Lloegr.<sup>73</sup> Ym mhob un o'r ardaloedd heddlu hyn byddwn yn gweithio gyda phartneriaid lleol i nodi'r lleoliadau hyperleol sydd â'r crynodiadau uchaf o drosteddau cylllyll, a gweithredu datrys problemau dan arweiniad tystiolaeth. Byddwn wedyn yn targedu gyrwyr y broblem trosteddau cylllyll penodol yn y lleoliadau hyn sydd wedi'u diffinio'n dynn. Bydd hyn yn caniatáu i swyddogion heddlu a phartneriaid lleol ymyrryd yn yr ardaloedd cywir ar yr adegau iawn - gan ddefnyddio gorfodi ac atal i leihau lefelau trosteddau cylllyll yn sylweddol. Bydd buddsoddi fel hyn yn gweld mwy o niwed yn cael ei atal a llai o drosteddwyr cylllyll ar y strydoedd.

---

**Rydym yn ehangu'r dull gweithredu mewn 27 ardal heddlu, sydd gyda'i gilydd yn profi 90% o gyfanswm trosteddau cylllyll ledled Cymru a Lloegr.**

---

<sup>73</sup> [Data agored trosteddau sy'n ymwneud â chylllyll neu offerynnau miniog – GOV.UK](#)

## Astudiaeth achos

### Ymyrraeth troseddau cylllyll wedi'i dargeddu yn Brixton

Yn Lambeth, tynnodd yr offeryn mapio sylw at ddau hecs troseddau cylllyll cyfaint uchel. Gweithiodd yr heddlu a'r awdurdodau lleol gyda'i gilydd i nodi'r materion penodol sy'n gyrru troseddau cylllyll – yn anad dim lladradau ffonau symudol – yn ogystal â'r strydoedd a'r cyffyrdd penodol lle roedd hyn yn digwydd. Fe wnaethant hefyd nodi lle roedd cylllyll yn cael eu cadw, yn ogystal â'r unigolion y tu ôl i lawer o'r broblem.

Er mwyn mynd i'r afael â hyn, sefydlwyd ymateb aml-asiantaeth cydgysylltiedig sy'n cynnwys yr heddlu, Cyngor Lambeth a busnesau lleol. Mae ymyriadau allweddol yn cynnwys uned ymyrraeth symudol Hyb Diogelu Brixton, allgymorth ieuencid wedi'i dargeddu i'r rhai sydd mewn risg uwch, plismona cymdogaeth cryfach, gwella TCC ac ailgynllunio safleoedd allweddol i atal storio arfau a delio cyffuriau.

Ymwelodd y Gweinidog Gwladol dros Blismona a Throseddu â Brixton ar 26 Chwefror, yng nghwmni'r Cynghorydd Claire Holland, y Cynghorydd Mahamad Hashi, Bell Ribeiro-Addy AS a'r Pastor Lorraine Jones-Burrell i lansio Hyb Diogel Brixton a gweld yr ymyriadau lleol eraill ar waith.

*"Ers i ni ddod allan o'r cyfnod cyfyngiadau cloi, mae [troseddau cylllyll wedi] effeithio ar iechyd meddwl cymaint o bobl, yr argyfwng costau byw ac mae pobl wedi torri'n llythrennol. Rydyn ni wedi colli bywydau, efallai y byddwn ni'n colli mwy, ond yr hyn rydyn ni'n ei wneud yma, mae'n trwsio calonnau, adeiladu cymunedau, cryfhau'r diogelwch sydd ei angen."*

**Y Pastor Lorraine Jones-Burrell, BBC Radio London**



## **Stopio cylllyll rhag mynd ar ein strydoedd**

**Rydym wedi gweithredu gwaharddiadau o gyllyll arddull zombie, machetes arddull zombiea chleddyfau ninja.** Mae bellach yn anghyfreithlon meddu ar, gwerthu, cynhyrchu neu fewnforio'r arfau hyn. Does ganddyn nhw ddim lle ar ein strydoedd.

**Mae mwy na 63,000 o gyllyll ac arfau ymosodol wedi'u tynnu o'r cylchrediad ers mis Gorffennaf 2024 trwy gynlluniau ildio.** Roedd yr ymdrech hon yn cynnwys un o'r cynlluniau ildio cylllyll mwyaf hyd yn hyn, ym mis Gorffennaf 2025, a roddodd lwybrau syml i bobl roi arfau i mewn.

Rydym hefyd wedi comisiynu **adolygiad annibynnol o'r dechrau i'r diwedd o'r gwerthiant ar-lein o gyllyll** dan arweiniad y Comander Stephen Clayman, arweinydd NPCC ar gyfer troseddau cylllyll, a gyhoeddwyd ym mis Chwefror 2025. Roedd ei argymhellion allweddol yn tynnu sylw at feysydd y mae angen eu cryfhau er mwyn lleihau arfau sy'n cael eu gwerthu i bobl ifanc ar-lein.

**Er cof am Ronan Kanda, 'Ronan's Law' yw'r ymosodiad llymaf eto ar werthiannau cylllyll ar-lein. Bydd angen i fanwerthwyr riportio swmp-brynu cylllyll ar eu platfformau i'r heddlu, gyda dedfrydau llymach am werthu cylllyll i bobl dan 18 oed.** Bydd rheolau llymach ar gyfer manwerthwyr ar-lein sy'n gwerthu cylllyll yn cael eu cyflwyno gan y Llywodraeth, ynghyd â chosbau llymach am fethu â'u gorfodi, wrth i ni fynd ar drywydd pob ffordd i amddiffyn pobl ifanc rhag troseddau cylllyll:

- Yn dilyn trasiedïau lle mae gwerthu'r arfau hyn heb drwydded ar-lein wedi arwain at bobl ifanc yn cael eu lladd, bydd yn ofynnol i fanwerthwyr riportio unrhyw bryniannau swmp neu amheus o gyllyll ar eu platfformau i'r heddlu i atal ailwerthu anghyfreithlon rhag digwydd ar draws cyfrifon cyfryngau cymdeithasol.
- Gan danlinellu ein hymrwymiad i atal yr arfau hyn rhag cyrraedd pobl ifanc, byddwn yn cynyddu'r ddedfryd am werthu arfau i bobl ifanc o dan 18 oed o chwe mis i hyd at ddwy flynedd o garchar, a allai fod yn berthnasol i unigolyn sydd wedi prosesu'r gwerthiant neu Brif Swyddog Gweithredol y cwmni.
- Bydd y gosb uwch hon hefyd yn berthnasol i werthu neu gyflenwi arfau ymosodol gwaharddedig fel cylllyll zombie a waharddwyd yn ddiweddar, yn dilyn tystiolaeth yr heddlu a amlinellwyd gan y Comander Stephen Clayman, lle nododd anghysondeb yn y ddeddfwriaeth gyfredol sy'n golygu bod mwy o drugaredd ar gyfer gwerthu arfau yn anghyfreithlon na meddu ar un.
- Ac i gydnabod yr amrywiaeth eang o gyllyll – cyfreithiol neu waharddedig – sy'n ymwneud ag ymosodiadau cylllyll, bydd trosedd newydd o feddu ar arf ymosodol gyda'r bwriad o drais yn cael ei chyflwyno yn y Bil Troseddu a Phlimona. Mae hyn yn golygu, ni waeth a yw'r arf mewn meddiant yn gyfreithlon ai peidio, os oes bwriad i achosi trais, mae'n drosedd.

- Bydd y Llywodraeth hefyd yn archwilio drwy ymgynghoriad a ddylid rhoi cynllun trwyddedu ar waith ar gyfer pob manwerthwr ar-lein sy'n gwerthu cylllyll fel mai dim ond gwerthwyr cyfrifol sy'n gallu gwerthu cylllyll.

**Rydym wedi cyflwyno sancsiynau newydd mawr, gan gynnwys dirwyon o hyd at £60,000 i ddal cwmnïau technoleg a'u huwch swyddogion gweithredol yn bersonol gyfrifol am wefannau a chynnwys yn gwerthu a marchnata cylllyll ac arfau ar-lein.**

Rhaid i farchnadoedd ar-lein, cwmnïau cyfryngau cymdeithasol a pheiriannau chwilio a'u uwch swyddogion gweithredol nawr weithredu neu wynebu sancsiwn llym. Gallai methiant i dynnusafluoedd a chynnwys sy'n gwerthu a marchnata cylllyll ac arfau ymosodol gwaharddedig yn anghyfreithlon arwain at y cwmni ac uwch weithredwr dynodedig yn wynebu cosbausylweddol. Bydd gan yr heddlu hefyd y pŵer i fynnu iddynt dynnu i lawr neu ddileu mynediad at gynnwys anghyfreithlon yn gyflym. Mae'r mesurau hyn wedi'u cynnwys yn y Bil Troseddu a Phlisma, yn ogystal â mesur ar gyfer gwiriad oedran dau gam llym ar gyfer gwerthu a chyflenwi cylllyll ar-lein i atal pobl ifanc o dan 18 oed rhag cael cylllyll.

**Bydd uned heddlu newydd, y Ganolfan Troseddau Cylllyll Genedlaethol, yn defnyddio swyddogion heddlu arbenigol i ddod o hyd igynnwys ar-lein anghyfreithlon sy'n gwerthu a marchnata cylllyll.** Mae'r Swyddfa Gartref yn darparu £1.75 miliwn o gyllid eleni i atal gwefannau ar-lein a chynnwys sy'n gwerthu neu farchnata cylllyll yn anghyfreithlon. Yn y dyfodol, bydd y Ganolfan hon yn cael ei hymgorffori yn yr NPS, gan roi'r plisma cywir ar y lefel gywir i gadw cylllyll allan o ddwylo'r rhai sy'n ceisio gwneud niwed.

## Astudiaeth achos

### **Cydweithrediad y glymblaid ar waith – trefniadau ildio cylllyll estynedig**

Fe wnaethom ymgynghori a gwranddo ar farn y Glymblaid i Fynd i'r Afael â Throseddau Cylllyll a defnyddio eu harbenigedd a'u profiad i helpu i lunio gweithrediad trefniadau ildio cylllyll estynedig gan ddefnyddio fan ildio symudol a biniau ildio i ganiatáu i bobl ildio arfau yn ddiennw. Roedd hyn yn cynnwys ariannu 37 o finiau ildio newydd a fan ildio symudol wedi'i adeiladu'n arbennig, gyda'r ddwy fenter yn cael eu rhedeg gan elusennau sydd ag arbenigedd mewn troseddau cylllyll. Gwelodd y cynllun hefyd fin ildio yn Wolverhampton yn cael ei ymroi er cof am Ronan Kanda. **Ildiwyd dros 3,500** o arfau yn ystod y cynllun mis o hyd ym mis Gorffennaf 2025. Fe wnaethom hefyd gynnal **Cynllun Ildio ac lawndal ar gyfer cleddyfau** ninja ochr yn ochr â'r trefniadau ildio estynedig hyn a welodd dros 3,900 o arfau wedi'u cyflwyno.

Helpodd y Glymblaid hefyd i lunio'r ymgyrch gyfathrebu mis o hyd ar y trefniadau a defnyddiodd eu rhwydweithiau i helpu i hyrwyddo'r cynllun i gymunedau ac yn enwedig pobl ifanc. Roedd FazAmnesty a Word 4 Weapons yn hanfodol wrth gyflawni'r trefniadau ildio estynedig a gweithiodd yn agos gyda phartneriaid lleol ar weithredu'r fan ildio a gosod biniau ildio. Roedd llwyddiant y fan ildio symudol yn gymaint fel bod FazAmnesty yn gweithredu'r fan yng Ngharnifal Notting Hill gyda chytundeb yr Heddlu Metropolitan a threfnwyr y Carnifal.



**"Rwy'n credu bod ymwybyddiaeth o droseddau cyllyll yn bendant wedi cynyddu yn ystod y blynyddoedd diwethaf, ond rwy'n credu ei bod wedi cymryd mwy o ddigwyddiadau troseddau cyllyll i hyn ddigwydd. Mae'n wych gweld y newidiadau sy'n cael eu rhoi ar waith, er enghraifft gwahardd cyllyll zombie y llynedd, er mai dim ond cam bach i'r cyfeiriad cywir o ddarlun llawer mwy yw hwn."**

---

## **Hannah Pritchett (Goroeswr ymosodiad trosedd cylllell)**

---

Yn 2022, dim ond pedwar diwrnod cyn ei phen-blwydd yn 19 oed, cafodd Hannah ei thrywanu gan ei bos mewn ymosodiad digymell a'i gadawodd ag anafiadau a newidiodd ei bywyd. Ar ôl darganfod Ymddiriedolaeth Ben Kinsella, ymrwymodd hi i godi arian a chodi ymwybyddiaeth, gan gwblhau nifer o ddigwyddiadau elusennol.

## **Buddsoddi yn y dechnoleg ddiweddaraf i atal a chanfod troseddau cylllyll yn well**

**Buddsoddiad newydd o £5.5 miliwn mewn Ymchwil a Datblygu i ganfod troseddau cylllyll ac atal troseddau cylllyll cyn iddynt ddigwydd.** Ar hyn o bryd, mae'n anodd nodi pobl a allai fod yn cario cylllell, yn enwedig os nad ydynt eisoes yn hysbys i'r heddlu neu wasanaethau lleol. Mae canfod yn aml yn dibynnu ar yr hyn y mae staff neu dystion yn sylwi arno ar y pryd. Gall hyn olygu nad yw unigolion risg uchel sy'n cario cylllyll yn cael eu nodi a'u stopio nes eu bod yn cyflwyno bygythiad brys ac uniongyrchol, er enghraifft pan fydd cylllell yn cael ei thynnu gyda'r bwriad o achosi niwed. Wedi'i ariannu gan yr Adran Gwyddoniaeth, Arloesi a Thechnoleg, ac wedi'i ddarparu gan Ymchwil ac Arloesi'r DU, drwy'r Rhaglen Cyflymu Cenhadaeth Ymchwil a Datblygu, nod y buddsoddiad hwn yw gwella ein gallu i ganfod cludwyr cylllyll risg uchel, gan gynnwys drwy wella ein dealltwriaeth o ymddygiadau a ddangosir gan bobl sy'n bwriadu cyflawni trais cylllell. Gallai hyn roi canllawiau cliriach i staff mewn lleoedd fel canolfannau siopa, gorsafoedd trên a lleoliadau hwyr y nos ar beth i chwilio amdano a gallai hefyd helpu i sicrhau bod pwerau Stopio a Chwilio yn cael eu defnyddio'n fwy cywir. Ochr yn ochr â hyn, bydd buddsoddiad yn cefnogi'r heddlu i ymyrryd â'r rhai y gwyddys eu bod yn cario cylllyll 'fel arfer' yn eu hardal - sy'n peri risg anghymesur i ddiogelwch y cyhoedd. Gallai'r wybodaeth hon hefyd alluogi staff mewn canolfannau trafndiaeth a lleoliadau eraill i fod yn wylidwrus ac yn ymatebol i'r rhai sydd eisoes yn hysbys i fod yn fygythiad uwch.

**Bydd ymchwiliadau'r heddlu i droseddau cylllyll sy'n digwydd ar draws y rhwydwaith rheilffyrdd yn cael eu cyflymu, gyda bron i £17 miliwn o fuddsoddiad dros y tair blynedd nesaf i wella cysylltedd TCC a chadw teithwyr yn ddiogel.** Fel y cyhoeddwyd yn y' [Strategaeth Rhyddid rhag Trais a Cham-drin](#), mae'r Adran Drafndiaeth yn darparu mynediad i Heddlu Trafnidiaeth Prydeinig i'r dechnoleg ddiweddaraf i nodi troseddwyr yn gyflym a gwneud y rheilffordd yn lle mwy diogel i bob teithiwr. Bydd cysylltedd TCC ar draws y rhwydwaith yn cael ei wella, gyda Network Rail yn cysylltu delweddau TCC gorsaf drenau yn uniongyrchol â'r heddlu a'r diwydiant rheilffyrdd ehangach. Mae cysylltedd cyfredol yn golygu y gall ymchwiliadau troseddol gael eu hoedi o ddyddiau neu hyd yn oed wythnosau tra bod yr heddlu a staff rheilffyrdd yn casglu delweddau o orsafoedd ar draws y rhwydwaith yn gorfforol. Bydd ein buddsoddiad yn rhoi terfyn ar yr aneffeithlonrwydd hwn. Bydd cyllideb Heddlu Trafnidiaeth Prydeinig, fel y'i gosodwyd gan Awdurdod Trafnidiaeth Prydain, hefyd yn cynyddu £63 miliwn i £481.5 miliwn erbyn 2028/2029 – gan alluogi creu dros 200 o rolau swyddogion newydd i gadw teithwyr yn ddiogel.

# **RHOI TERFYN**

# **AR**

Dod â'r cylch o droseddau cylllyll i ben

## RHOI TERFYN AR y cylch o droseddau cylllyll

Er mwyn haneru troseddau cylllell, mae'n rhaid i ni ddod â'r cylch o niwed ailadroddus i ben. Mae'r Cynllun hwn hefyd yn canolbwyntio ar leihau aildroseddu ac ail-erledigaeth trwy gryfhau adsefydlu, goruchwyllo a chefnogaeth i'r rhai sydd eisoes yn ymwneud â throsteddu, fel bod llai o bobl yn dychwelyd i droseddau cylllyll a llai o gymunedau yn wynebu trais dro ar ôl tro.

Rydym ni'n gwybod bod cario cylllell yn ffactor risg ar gyfer mynd ymlaen i gyflawni trosedd cylllell. Dyna pam rydym hefyd yn targedu troseddau meddiant. Roedd 28,596 o droseddau 'meddu ar erthygl gyda llafn neu bwynt' yn y flwyddyn hyd at fis Medi 2025.<sup>74</sup> Dangosodd y data dedfrydu diweddaraf fod 9,168 o bobl wedi'u dedfrydu am feddu ar erthygl gyda llafn neu bwynt yn yr un cyfnod. Roedd bron i 90% o'r rhai a ddedfrydwyd dros 18 oed, a bron i 90% yn ddynion.<sup>75</sup>

Er nad yw'r mwyafrif o ddefnyddwyr cyffuriau yn cyflawni troseddau cylllyll, mae defnyddio cyffuriau a marchnadoedd cyffuriau yn gysylltiedig â throsteddu cylllyll a thrais difrifol.<sup>76</sup> Mae tystiolaeth hefyd yn dangos bod defnyddio cyffuriau yn ffactor risg ar gyfer cario cylllyll ymhlith pobl ifanc.<sup>77,78,79,80</sup> Dengys data'r heddlu ymhellach fod tua thraean (34%) o'r rhai dan amheuaeth o laddiad wedi'u cofnodi gan yr heddlu i fod o dan ddylanwad alcohol a/neu gyffuriau ar adeg y llofruddiaeth.<sup>81</sup> Mae hyn yn tanlinellu i ba raddau y gall camddefnyddio sylweddau heb eu diwallu ac anghenion iechyd ehangach wreiddio cylchoedd o drais ac aildroseddu, a phwysigrwyd mynd i'r afael â'r anghenion hyn.

Er ei bod yn anodd tynnu perthynas benodol rhwng digartrefedd neu gysgu garw ac aildroseddu sy'n gysylltiedig â chyllell yn benodol, roedd y gyfradd aildroseddu profedig ar gyfer pob math o droseddu ar gyfer y rhai a oedd yn ddigartref neu'n cysgu garw ar ôl eu rhyddhau o'r ddalfa yn fwy na dwbl y gyfradd ar gyfer y rhai mewn llety sefydlog ar ôl eu rhyddhau (76% vs 36.4%).<sup>82</sup>

Diffinnir profi cyfuniadau o ddigartrefedd, cyswllt â'r system cyfiawnder troseddol, camddefnyddio sylweddau, salwch meddwl a cham-drin domestig fel profi 'anfantais lluosog.' Mae'r materion cymhleth, rhyng-gysylltiedig a'r anghenion heb eu diwallu hyn

<sup>74</sup> [Tablau data agored troseddau a chanlyniadau a gofnodwyd gan yr heddlu - GOV.UK](#)

<sup>75</sup> [Ystadegau Cyfiawnder Troseddol Chwarterol: Medi 2025 - GOV.UK](#)

<sup>76</sup> [Nodweddion ac ymyriadau troseddwyr troseddau cylllyll - Adolygiad systematig](#)

<sup>77</sup> [Nodweddion ac ymyriadau troseddwyr troseddau cylllyll - Adolygiad systematig](#)

<sup>78</sup> [Plismona a thrais sy'n gysylltiedig â'r farchnad gyffuriau: trais cystadleuol, mewnol a thrais sy'n gysylltiedig â gorfodi yn llinellau cyffuriau'r DU](#)

<sup>79</sup> [Aelodaeth Gang a Chario Cylllell: Canfyddiadau o Astudiaeth Caeredin o Drawsnewidiadau Ieuenctid a Throseddu](#)

<sup>80</sup> [Cario neu ddefnyddio arf yn 17 oed: Tystiolaeth o Astudiaeth Carfan Mileniwm y DU](#)

<sup>81</sup> Blwyddyn hyd at Fawrth 2025: [Lladdiad yng Nghymru a Lloegr - Y Swyddfa Ystadegau Gwladol](#)

<sup>82</sup> [Ystadegau aildroseddu profedig: Ionawr i Mawrth 2024 - GOV.UK](#)

yn cael effaith ddinistriol ar unigolion, teuluoedd a chymunedau, gan adael pobl yn agored iawn i niwed a gyda disgwyliad oes sylweddol is. Er na fydd pob un sy'n profi anfantais lluosog yn ymwneud â thrais, mae tystiolaeth yn dangos y gall y risgiau gorgyffwrdd hyn gynyddu bregusrwydd i gamfanteisio a chynyddu'r risg o gymryd rhan mewn trais<sup>83</sup> difrifol, gan gynnwys troseddau cyllyll, gyda'r tebygolrwydd yn cynyddu wrth i unigolion brofi mwy o ffactorau risg.<sup>84</sup>

---

**Er na fydd pawb sy'n profi anfantais lluosog yn ymwneud â thrais, mae tystiolaeth yn dangos y gall y risgiau gorgyffwrdd hyn gynyddu bregusrwydd i gamfanteisio a chynyddu'r risg o gymryd rhan mewn trais difrifol.**

---

Dyna pam mae ein Cynllun yn cryfhau adsefydlu ac ailintegreiddio – gyda chanlyniadau ystyrlon – i leihau aildroseddu ac atal niwed ailadroddus.

### **Byddwn yn dod â'r cylch o droseddau cyllyll i ben trwy:**

- diwygio'r System Cyfiawnder Ieuencid;
- Atal troseddau ieuencid ailadroddus trwy ddargyfeirio a chefnogaeth gynnar, gyson;
- Nodi a rheoli'r troseddwr cyllyll risg uchaf yn effeithiol;
- Cefnogi pobl sy'n gadael carchardai i ffwrdd rhag aildroseddu.

### **Diwygio'r System Cyfiawnder Ieuencid**

**Diwygio ein System Cyfiawnder Ieuencid fel ei bod yn lleihau troseddu'n fwy effeithiol, yn ogystal â chosbi'r troseddwr.** Ar gyfartaledd, mae bron i 70% o blant yn y ddalfa ieuencid wedi cyflawni troseddau trais yn erbyn y person.<sup>85</sup> Mae data yn awgrymu y bydd bron i ddwy ran o dair o blant a ryddhawyd o'r ddalfa ieuencid yn mynd ymlaen i aildroseddu.<sup>86</sup>

---

<sup>83</sup> [Cario neu ddefnyddio arf yn 17 oed: Tystiolaeth o Astudiaeth Carfan Mileniwm y DU](#)

<sup>84</sup> [Dadansoddiad o ddangosyddion trais difrifol](#)

<sup>85</sup> [Ystadegau Cyfiawnder Ieuencid: 2024 i 2025 - GOV.UK](#)

<sup>86</sup> [Ystadegau Cyfiawnder Ieuencid: 2024 i 2025 - GOV.UK](#)

**Diwygio'r Bwrdd** Cyfiawnder Ieuenctid i yrru gwelliant Gwasanaethau Cyfiawnder Ieuenctid, gyda chasglu data cynhwysfawr ar ganlyniadau pobl ifanc a gefnogir trwy ddargyfeirio. Bydd gwell goruchwyllo, rheoli cyllid a monitro perfformiad gan y Weinyddiaeth Gyfiawnder yn adeiladu mwy o gysondeb a chefnogaeth fwy effeithiol i'r rhai sydd ar drothwy troseddau, gan gynnwys troseddau cyllyll.

**Atal troseddau ieuenctid ailadroddus trwy ddargyfeirio a chymorth cynnar, cyson Buddsoddi dros £15 miliwn eleni yn y 'Rhaglen Troi', gan ddarparu ymyriadau** pwrpasol y gwyddom eu bod yn gweithio i droi miloedd o blant sydd ar drothwy'r system cyfiawnder ieuenctid i ffwrdd o droseddau a thrais pellach, gan gynnwys troseddau cyllyll.

**Gosod safon genedlaethol glir ar gyfer Penderfyniadau** Ieuenctid y Tu Allan i'r Llys fel bod plant yn cael y gefnogaeth gywir yn gynnar, ble bynnag y maent yn byw. Pan fyddant yn cael eu defnyddio'n dda, gall penderfyniadau y tu allan i'r llys atal plant bregus rhag cael eu tynnu yn ddiangen i'r system cyfiawnder troseddol a helpu i atal troseddau a thrais pellach. Ond mae ansawdd y gefnogaeth ar hyn o bryd yn amrywio'n fawr, sy'n golygu bod gormod o blant yn wynebu loteri cod post. Bydd y safon hon yn nodi beth sy'n gweithio, fel bod dargyfeirio yn cael ei gyflawni'n deg ac yn gyson ledled y wlad, gan godi safonau a gwella canlyniadau i bobl ifanc sydd mewn perygl.

## Beth mae'r Gronfa Gwaddol Ieuenctid yn ei ddweud?

- Ar gyfartaledd, **mae dargyfeirio plant o'r system cyfiawnder troseddol yn lleihau aildroseddau a thrais.** Mae dargyfeiriad anffurfiol cyn y llys (sy'n osgoi euogfarn ffurfiol a chofnod troseddol ar y pwynt cyflwyno) yn debygol o gael effaith uchel ar drais (lleihau aildroseddau 30%);<sup>i</sup> Gall dargyfeiriad ffurfiol cyn y llys (a all arwain at gofnod troseddol) leihau trais 25% a lleihau aildroseddau 14%.<sup>ii</sup>
- Er mwyn cyflawni dargyfeiriad yn effeithiol ac yn deg, dylai fod nodau, meini prawf cymhwysedd a gweithdrefnau atgyfeirio wedi'u diffinio'n glir rhwng partneriaid. Mae gweithio aml-asiantaeth cryf yn bwysig ar gyfer datblygu proses benderfynu gadarn, gwneud penderfyniadau tryloyw a chynnal safonau cyflawni uchel.<sup>iii</sup>
- Gall ymyriadau sy'n seiliedig **ar dystiolaeth sydd wedi'u teilwra i anghenion sylfaenol plant, (fel mentora, darpariaeth chwaraeon wedi'i dargedu a datblygiad sgiliau cymdeithasol ac emosiynol) gadw plant yn ddiogel rhag trais.** Dylid cyflwyno'r rhain yn gyflym i blant sy'n cael eu dargyfeirio.<sup>iii</sup>
- Mae'n bwysig canolbwyntio ar fynd i'r afael â gwahaniaethau hiliol mewn arferion dargyfeirio.<sup>iii</sup> Canfu ymchwil ar y defnydd o ddargyfeirio i blant yn Llundain fod plant Du yn cael eu dargyfeirio'n llai aml na phlant Gwyn, hyd yn oed wrth reoli difrifoldeb ac amllder troseddau.<sup>iv</sup>

## **Nodi a rheoli'r troseddwr cyllyll risg uchaf yn effeithiol**

**Datblygu ac ymgorffori dull cenedlaethol newydd i nodi, blaenoriaethu a rheoli troseddwr** cyllyll cyson sy'n peri'r risg fwyaf i ddiogelwch y cyhoedd ac sydd yn aml ag anghenion cymhleth. Gan weithio'n agos gyda'r heddluoedd, rydym yn galluogi defnydd gwell o ddata a thystiolaeth fel y gall swyddogion wneud asesiadau risg cryfach a sicrhau bod atal, gorfodi a chefnogaeth yn canolbwyntio ar y bobl iawn, lle bydd yn cael yr effaith fwyaf ar leihau troseddau cyllyll.

**Darparu ystod o Raglenni** Ymddygiad Troseddol achrededig sy'n targedu ffactorau ymddygiadol allweddol i leihau'r risg o aildroseddu. Mae'r rhaglenni hyn yn cefnogi cyfranogwyr i wella eu sgiliau gwneud penderfyniadau a datrys problemau, gan eu dysgu sut i hunan-reoli a rheoleiddio eu hemosiynau.

**Ariannu Unedau Byw Heb Sylweddau Wedi'u Cymell mewn 85 ogarchardai**, lle mae carcharorion yn llofnodi cytundeb ymddygiad, yn cytuno i gael prawf cyffuriau yn rheolaidd ac yn gallu cael gwell cyfleoedd o'i gymharu ag adain safonol. Mae partneriaid lechyd a Chyfiawnder hefyd yn gweithio gyda'i gilydd i wella effeithiolrwydd **Gofynion Adsefydlu Cyffuriau a Gofynion** Triniaeth Alcohol, fel rhan o ddedfrydau cymunedol. Mae cysylltiad cryf rhwng lleihau troseddu, gan gynnwys troseddau treisgar, a thriniaeth cyffuriau ac alcohol gyda lefel yr aildroseddu yn gostwng 44% a throeddau a gofnodwyd yn gostwng 33% yn y ddwy flynedd ar ôl dechrau triniaeth am ddibyniaeth.<sup>87</sup>

**Mae'r gwaith hwn yn rhan o fuddsoddiad ehangach traws-lywodraethol o £3.4 biliwn dros y tair blynedd nesaf mewn gwasanaethau atal, triniaeth ac adfer cyffuriau ac alcohol.** Mae hyn yn helpu'r rhai mewn angen i gael mynediad at yr help a'r gefnogaeth sydd eu hangen arnynt i gyflawni adferiad hirdymor.

## **Cefnogi pobl sy'n gadael carchardai i ffwrdd o aildroseddu**

**Cefnogi carcharorion i gael gwaith medrus drwy gyrsiau galwedigaethol, darparu hyfforddiant** sgiliau perthnasol ac **ehangu'r rhaglen** brentisiaeth carcharorion y gall carcharorion bellach gael mynediad iddi yn yr ystadau agored a chaeedig. Rydym hefyd **wedi lansio Cynghorau Cyflogaeth rhanbarthol**, sy'n dod â busnesau â charchardai, prawf a'r Adran Gwaith a Phensiynau ynghyd i gefnogi troseddwr sy'n gadael y carchar.

**Ehangu ein gwasanaeth** llety cymunedol i gefnogi pobl sy'n gadael carchardai sydd mewn perygl o ddigartrefedd trwy gynnig hyd at 12 wythnos o lety dros dro i'r rhai sydd dan oruchwyliaeth prawf. Mae lleihau digartrefedd yn gyfrifoldeb a rennir ar draws y Llywodraeth a thrwy'r [Cynllun Cenedlaethol i Roi Terfyn ar Ddigartrefedd](#) a gyhoeddwyd yn ddiweddar, mae'r Llywodraeth wedi gosod ymrwymiad i leihau cyfran y bobl sy'n cael eu rhyddhau o'r carchar sy'n dod yn ddigartref 50% erbyn diwedd y Senedd hon.

<sup>87</sup> [Effaith triniaeth cyffuriau ac alcohol yn y gymuned ar aildroseddu](#)

# Gweithredu'r Cynllun

## Atebolrwydd

Mae'r Llywodraeth hon yn benderfynol o gyrraedd ei nod o haneru troseddau cyllyll. Bydd hyn yn gofyn am ffocws di-baid, gan ysgogi buddsoddiad ac ymyrraeth o bob rhan o'r Llywodraeth a chymdeithas ehangach. Byddwn yn gyrru ac yn olrhain cynnydd yn yr uchelgais hon trwy lywodraethu clir, tryloywder a chanlyniadau mesuradwy.

## Mesur llwyddiant

Bydd y cynnydd tuag at haneru troseddau cyllyll yn cael ei fesur gan ddefnyddio'r **prif fesur** ogyfaint blynyddol o droseddau wedi'u galluogi gan gyllyll a gofnodwyd gan yr heddlu, fel y'u cofnodwyd yn PRC.<sup>88</sup> PRC sy'n darparu'r mesur gorau sydd ar gael o droseddau cyllyll yng Nghymru a Lloegr.

Mae'r uchelgais hon wedi'i seilio yn erbyn nifer y troseddau cyllyll a gofnodwyd gan yr heddlu yn y flwyddyn cyn dechrau'r Senedd hon ym mis Mehefin 2024. Dros y flwyddyn honno bu 54,569 o droseddau wedi'u galluogi gan gyllyll yng Nghymru a Lloegr. Mae'r ffigur hwn yn cynnwys y troseddau canlynol (a ddiffinnir yn Atodiad D):

- Ymosodiad wedi'i alluogi gan gylllell gydag anaf/bwriad o achosi niwed difrifol
- Lladrad wedi'i alluogi gan gylllell
- Lladdiad wedi'i alluogi gan gylllell
- Bygythiadau wedi'u galluogi gan gyllyll i ladd
- Ymgais i lofruddio wedi'i alluogi gan gylllell
- Treisio wedi'i alluogi gan gylllell
- Ymosodiad rhywiol wedi'i alluogi gan gylllell

Mae pob un o'r troseddau hyn yn gymhleth, gan effeithio ar wahanol garfannau o ddiodefwr, mewn gwahanol leoedd a gyda gyrywyr sylfaenol gwahanol. Er mwyn deall ac ymateb yn effeithiol i'r her sy'n ein hwynebu, rydym felly yn olrhain cyfres o fetrigau ategol o dan y prif fesur hwn. Mae hyn yn cynnwys data'r GIG ar faint o dderbyniadau i'r ysbyty ar gyfer ymosodiadau gydag anafiadau gwrthrych miniog, ar wahân i'r rhai o dan 25 oed a 25 oed a hŷn.

---

<sup>88</sup> [Tablau data agored troseddau a chanlyniadau a gofnodwyd gan yr heddlu - GOV.UK](#)

Prif Ganlyniad a Metrig	Haneru Troseddau Cyllyll erbyn 2034				
	Roedd <b>50,430</b> o droseddau cyllyll a gofnodwyd gan yr heddlu (PRC) yn y flwyddyn hyd at fis Medi 2025. Mae hyn yn <b>ostyngiad o 8%</b> o'r llinell sylfaen o <b>54,659</b> yn y flwyddyn hyd at fis Mehefin 2024.				
Cefnogi Metrigau a'r data diweddaraf	Lladrad wedi'i alluogi gan gyllell (PRC)	Ymosodiad wedi'i alluogi gan gyllell gydag anaf a'r bwriad o achosi niwed difrifol (PRC)	Lladdiad wedi'i alluogi gan gyllell (Mynegai Lladdiad PRC)	Derbyniadau i'r ysbyty GIG am ymosodiad â gwrthrych miniog, Cymru a Lloegr	
Blwyddyn hyd at fis Medi 2025 (a% newid vs llinell sylfaen)	<b>20,523</b> (-10% vs llinell sylfaen)	<b>21,768</b> (-9% vs llinell sylfaen)	<b>174</b> (-27% vs llinell sylfaen)	Dan 25 oed: <b>1,188</b> (-11% vs llinell sylfaen)	25 a throsodd: <b>2,199</b> (-11% vs llinell sylfaen)
	Cyfanswm: <b>3,427</b> (-11% vs llinell sylfaen)				

Mae meddiant cylllell wedi'i eithrio'n bwrsasol o'n prif fesur. Mae hyn oherwydd, yn fwy na mathau eraill o droseddu wedi'u galluogi gan gyllyll, mae tueddiadau mewn troseddau meddiant yn debygol o gael eu dylanwadu gan weithgarwch a gweithrediadau'r heddlu, yn enwedig Stopio a Chwilio. O ganlyniad, mae'r ystadegau hyn yn darparu persbectif cyfeiliornus ar gyfeintiau cyffredinol. Er ein bod yn monitro'r ffigurau hyn, nid ydynt yn briodol fel mesur o gynydd wrth haneru troseddau cyllyll.

Fel sy'n digwydd gyda holl ddata PRC, mae'r ffigur llinell sylfaen y flwyddyn hyd at Fehefin 2024 yn agored i fân ddiwygiadau wrth i achosion gael eu hailddosbarthu wrth i fwy o wybodaeth ddod ar gael neu wrth i'r heddlu archwilio eu data.

Gwelwyd y gostyngiad mwyaf blaenorol yng nghyfanswm troseddau wedi'u galluogi gan gyllyll rhwng 2020 a 2021; roedd y flwyddyn a ddaeth i ben ym mis Mawrth 2021 (y flwyddyn yr effeithiwyd arni gan Covid) 19% yn is na'r flwyddyn cyn covid (y flwyddyn a ddaeth i ben ym mis Mawrth 2020). Roedd hyn yn cyd-daro â chyfyngiadau cenedlaethol a'r lefelau uchaf o gyfyngiadau ar gyswllt cymdeithasol. Mae'r gostyngiadau yn dangos effaith atal y cyfyngiadau iechyd cyhoeddus a oedd ar waith yn ystod pandemig COVID 19 ar droseddu.

Mae ffigurau troseddau a gofnodwyd gan yr heddlu, gan gynnwys y rhai sy'n droseddau wedi'u galluogi gan gyllyll, wedi cael eu heffeithio gan newidiadau cofnodi, gan gynnwys gwell cofnodi troseddau treisgar a rhywiol gan yr heddlu yn dilyn archwiliadau beirniadol o gofnodi troseddau gan HMICFRS. Yn ogystal, yn 2019, gweithredwyd dull newydd ar gyfer casglu troseddau wedi'u galluogi gan gyllyll, y Gwasanaeth Gwella Ansawdd Data Cenedlaethol, sy'n golygu nad yw data yn gymharol cyn 2019.

## Llywodraethu

Bydd gweithredu'r Cynllun hwn, a'r cynnydd tuag at ein targed yn cael ei lywio, ei yrru a'i sicrhau trwy'r strwythurau hyn:

Swyddogaeth Llywodraethu	Pwrpas
<p><b>Clymblaid i Fynd i'r Afael â Throseddau Cyllyll</b></p> <p><i>Cadeirydd:</i> Y Gweinidog Troseddu a Phlisma / Cyfarwyddwr Troseddu'r Swyddfa Gartref</p> <p><i>Mynychwyr:</i> Gweler Atodiad B</p>	<p>Cynghori, llunio a herio polisi troseddau cyllyll y Llywodraeth a chyflawni</p>
<p><b>Bwrdd Cyflawni Haneru Troseddau Cyllyll</b></p> <p><i>Cadeirydd:</i> Y Gweinidog Troseddu a Phlisma / Cyfarwyddwr Troseddu'r Swyddfa Gartref</p> <p><i>Mynychwyr:</i> Gweinidogion o bob rhan o'r Llywodraeth ochr yn ochr â chynrychiolaeth gan Blisma a phartneriaid cyflawni lleol.</p>	<p>Yn gyfrifol am osod cyfeiriadau, goruchwylio a gweithredu</p>
<p><b>Unedau Lleihau Trais a Phartneriaethau Dyletswydd Trais Difrifol (ar lefel ardal yr heddlu)</b></p> <p><i>Aelodau:</i> Aelodau craidd o bartneriaethau lleihau trais difrifol (fel y nodir mewn gofynion grant), gan gynnwys Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu, ac uwch gynrychiolwyr o blisma, awdurdodau lleol, iechyd, addysg, gwasanaethau prawf, cyfiawnder ieuencid, cynrychiolwyr cymunedol a'r sector gwirfoddol.</p>	<p>Yn unol â deddfwriaeth bresennol ar y Ddyletswydd Trais Difrifol, sy'n gyfrifol am sicrhau cydweithrediad effeithiol rhwng partneriaid i weithredu'r cynllun gweithredu ar lefel leol (ardal yr heddlu).</p> <p>Bwydo mewnwelediadau ymarferol o gyflawni lleol i lunio polisi cenedlaethol.</p>

### **Grŵp Lladrad wedi'i Alluogi gan Gyllell**

*Cadeirydd:* Y Gweinidog Troseddu a Phlisma / Cyfarwyddwr Troseddu'r Swyddfa Gartref

*Mynychwyr:* Prif Gwnstabiliaid o 7 llu blaenoriaeth, Comisiynwyr / Meiri yr Heddlu a Throseddu yn yr un 7 ardal, Coleg Plisma, NPCC a Gwasanaeth Erlyn y Goron.

Strwythur dros dro i yrru lladradau cyllyll i lawr yn gyflym trwy adeiladu, rhannu a chymhwyso'r dystiolaeth orau o'r hyn sy'n gweithio, craffu ar ddata lluoedd diweddaraf i yrru perfformiad, a chytuno ar gamau gweithredu wedi'u targedu i wella dull gweithredol plisma.

## **Llywodraethau Datganoledig**

Mae'r Cynllun hwn yn nodi camau gweithredu mewn meysydd o dan gyfrifoldeb Llywodraeth y DU. Mae ymrwymadau ar droseddu, plisma, a chyfiawnder yn berthnasol i Gymru a Lloegr, tra bod y rhai ar iechyd, gofal cymdeithasol, diogelu, trafnidiaeth ac addysg yn berthnasol i Loegr yn unig, gan fod y rhain yn faterion datganoledig. Mae meysydd neilltuol, fel diogelwch ar-lein, yn berthnasol ledled y DU.

Mae troseddau cyllyll yn argyfwng cenedlaethol, a byddwn yn parhau i weithio gyda Llywodraeth Cymru, Llywodraeth yr Alban a Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon i sicrhau ymateb cydgysylltiedig ledled y DU.

# Atodiadau

## Atodiad A: Mynd i'r afael â throseddau cylllyll ar draws pob cymuned yn deg a heb stigma

Nid yw troseddau cylllyll yn effeithio ar bob cymuned yn gyfartal. Er bod y rhan fwyaf o ddioddefwyr a throseddwyr yn Wyn, mae dynion Du ifanc yn cael eu cynrychioli'n anghymesur fel dioddefwyr a throseddwyr (ystadegau a ddelir ar tt.17-18).

Mae'r anghymesuredd hwn yn cael ei yrru gan gymysgedd cymhleth o ffactorau. Mae grwpiau sydd wedi'u gorgynrychioli yn fwy tebygol o dyfu i fyny mewn tlodi, profi hiliaeth a chael mynediad gwaeth at wasanaethau a chymorth. Mae rhai grwpiau yn fwy tebygol o dyfu i fyny i brofi anfanteision lluosog sy'n cynyddu'r risg o drais, fel dioddefwyr a throseddwyr. Maent hefyd yn llai tebygol o dderbyn cymorth cynnar neu gael eu dargyfeirio i ffwrdd o'r system cyfiawnder troseddol. Mae tystiolaeth o arolygiadau Arolygiaeth EF ac adolygiadau cyhoeddus yn dangos bod rhagfarn a hiliaeth yn parhau i effeithio ar sut mae systemau'n gweithredu, ac er y gellir esbonio llawer o wahaniaethau mewn canlyniadau gan ffactorau sy'n gysylltiedig â chefnidir a throseddu, mae plant Du yn parhau i fod yn fwy tebygol o dderbyn dedfrydau carchar hyd yn oed pan fydd y rhain yn cael eu hystyried.<sup>89</sup>

Rhaid i hyn fod ar flaen y gad fel rhan o ymdrech y Llywodraeth i fynd i'r afael â throseddau cylllyll. Gan ddefnyddio'r data gorau sydd ar gael, ynghyd ag arbenigedd partneriaid lleol sy'n deall eu cymunedau a'r gwahaniaethau hiliol parhaus yn yr ardal hon orau, byddwn yn fwy manwl gywir o ran sut rydym yn ymyrryd ac yn cefnogi awdurdodau i osgoi rhagfarn. Dyma sut y byddwn yn lleihau troseddau cylllyll wrth fynd i'r afael ag anghymesuredd mewn ffordd deg a chymesur.

Ar ôl cyhoeddi'r Cynllun hwn, byddwn yn ymgysylltu â'r Grŵp Ymgysylltu â Chydraddoldeb Hiliol, dan gadeiryddiaeth y Farwnes Lawrence, i sicrhau bod lleisiau profiad bywyd yn llywio gweithrediad y Cynllun.

---

<sup>89</sup> [Anghymesuredd Hiliol mewn trais sy'n effeithio ar blant a phoblifanc](#)

## Atodiad B: Aelodaeth o'r Glymblaid i Fynd i'r Afael â Throseddau Cyllyll

Sefydliad	Trosolwg Sefydliadol
<a href="#">Ymddiriedolaeth Ben Kinsella</a>	Atal troseddau cyllyll trwy addysg, ymgyrchu a chydweithio, wedi'i arwain gan ei genhadaeth i adeiladu cymdeithas sy'n rhydd rhag troseddau cylllell. Mae ei effaith yn mynd ymhell y tu hwnt i bobl ifanc, gan gefnogi addysgwyr, rhieni a gweithwyr proffesiynol, gydag adnoddau, hyfforddiant i gadw pobl ifanc yn ddiogel.
<a href="#">Catch22</a>	Yn dylunio ac yn darparu gwasanaethau ledled y DU sy'n adeiladu gwytnwch, dyhead a chyfleoedd bywyd i bobl o bob oedran, gyda ffocws cryf ar gymunedau sy'n wynebu anfantais.
<a href="#">Canolfan ar gyfer Bywydau Ifanc</a>	Mae'r Ganolfan ar gyfer Bywydau Ifanc yn felin drafod annibynnol ac uned gyflenwi sy'n gweithio i wella bywydau plant, pobl ifanc a theuluoedd ledled y DU – gyda ffocws penodol ar y rhai sy'n wynebu'r heriau mwyaf.
<a href="#">Charlie's Promise [Addewid Charlie]</a>	Rhieni Charlie Cosser: Wedi'i sefydlu er cof am Charlie Cosser a lofruddiwyd yn 17 oed ym mis Gorffennaf 2023, ar ôl cael ei drywanu mewn parti yng Ngorllewin Sussex. Ar ôl ei farwolaeth, dechreuodd Martin a Tara elusen, Charlie's Promise, sy'n ymgyrchu dros fesurau ychwanegol a mwy o ffocws ar atal trwy ehangu cwricwlwm yr ysgol.
<a href="#">Dr Amrit Kaur Purba</a>	Mae Dr Amrit Kaur Purba yn ymchwilydd iechyd cyhoeddus ac epidemiologydd cymdeithasol. Mae hi'n Athro Cynorthwyol ac yn Gymrawd Wellcome yn Ysgol Hylendid a Meddygaeth Drofannol Llundain, lle mae'n arwain yr Hyb Penderfynyddion Digidol Iechyd, sy'n archwilio sut mae amgylcheddau digidol yn dylanwadu ar iechyd, trais ac anghydraddoldeb y glasoed.
<a href="#">Dwaynatics</a>	Clwb bocsio cymunedol sy'n cynnig hyfforddiant strwythuredig a mentora i lywio pobl ifanc i ffwrdd o ddiwylliant gangiau, troseddau cyllyll a thrais gwn. Sefydlwyd y clwb bocsio gwreiddiol gan Dwayne Simpson, a gollodd ei fywyd i drosedd cylllell.
<a href="#">Don't Stop Your Future [Peidiwch â Stopio Eich Dyfodol]</a>	Don't Stop Your Future (DSYF) yw ymgyrch flaenllaw Sefydliad Elba Hope yn y DU, a sefydlwyd gan Idris Elba, sydd wedi ymrwymo i roi terfyn ar drais difrifol ymhlith pobl ifanc yn y DU. Mae DSYF yn gweithredu ar groestoriad eiriolaeth, cyfle a mynediad - gan rymuso pobl ifanc i gredu mewn ac adeiladu dyfodol gwell.

<p><a href="#"><u>Empire Fighting Chance</u></a></p>	<p>Mae Empire Fighting Chance yn defnyddio cyfuniad pwerus o focsio di-gyswllt a mentora sy'n seiliedig ar seicoleg i herio ac ysbrydoli pobl ifanc rhwng 8 a 25 oed i wireddu eu potensial.</p> <p>Maent hefyd yn cynnig cyfle i sefydliadau o'r un anian gael eu hyfforddi i gyflwyno rhaglenni yn eu cymunedau eu hunain. Trwy eu partneriaeth â Matchroom, maent eisoes wedi hyfforddi dros 140 o sefydliadau, gan eu galluogi i gyrraedd mwy na 25,000 o bobl ifanc.</p>
<p><a href="#"><u>FAZAMNESTY</u></a></p>	<p>Mae'n rhedeg ymgyrchoedd amnest arfau sy'n annog pobl ifanc i gyflwyno cyllyll ac arfau eraill yn gyfnewid am iawndal, gan weithio mewn partneriaeth â'r heddlu.</p>
<p><a href="#"><u>Hope Collective</u></a> <a href="#"><u>[Cydweithfa Gobaith]</u></a></p>	<p>Cynghrair traws-sector o sefydliadau sy'n gweithio tuag at newid ar gyfer cymunedau agored i niwed ledled y DU.</p>
<p><a href="#"><u>Justice for Ronan Kanda</u></a> <a href="#"><u>[Cyfiawnder i Ronan Kanda]</u></a></p>	<p>Aelodau teulu'r bachgen ysgol o Wolverhampton a lofruddiwyd sef Ronan Kanda: Mae Justice for Ronan Kanda [Cyfiawnder i Ronan Kanda] yn ymgyrch deddfu arobryn yn y DU sy'n gweithio i atal trais ieuenctid cyn iddo ddigwydd. Mae'r ymgyrch yn gweithio'n uniongyrchol gydag ysgolion, rhieni, yr heddlu, gwasanaethau ieuenctid, manwerthwyr a'r Llywodraeth i addysgu cymunedau am droseddau a chamfanteisio cyllyll, cefnogi ymyrraeth gynnar a diogelu, gwella sut mae arfau peryglus yn cael eu gwerthu a'u rheoli, a throi trasiedi yn newid cenedlaethol parhaol.</p>
<p><a href="#"><u>Ymddiriedolaeth y Brenin</u></a></p>	<p>Yn cefnogi pobl ifanc o gefndiroedd difreintiedig i adeiladu'r hyder, y sgiliau a'r cyfleoedd sydd eu hangen arnynt i fyw, dysgu ac ennill.</p>
<p><a href="#"><u>Let's Be Blunt</u></a></p>	<p>Fe'i sefydlwyd gan Leanne Lucas, athrawes a goroeswr ymosodiad Southport yn 2024. Mae Let's Be Blunt yn fenter sy'n canolbwyntio ar atal sy'n hyrwyddo mabwysiadu dewisiadau amgen cylllell cegin mwy diogel heb flaenau pigfain mewn cartrefi, lleoliadau addysg, llety a rennir a mannau cyhoeddus. Mae'r ymgyrch yn annog newidiadau syml, ymarferol i leihau'r risg o anafiadau difrifol a chefnogi dull iechyd cyhoeddus ehangach o atal niwed cyllyll.</p>
<p><a href="#"><u>Lives not Knives</u></a> <a href="#"><u>[Bywydau nid Cyllyll]</u></a></p>	<p>Mae Lives Not Knives yn elusen ledled Llundain sy'n gweithio i atal troseddau cyllyll, trais difrifol i bobl ifanc a gwaharddiadau ysgolion. Mae eu rhaglenni Ymgysylltu, Addysgu a Grymuso yn cynnwys mentora, canolfannau ieuenctid, gweithdai, rhaglenni gwyliau a sioeau teithiol addysgol. Mae Lives Not Knives yn cynnig arweiniad a chefnogaeth i'r bobl ifanc sydd fwyaf mewn perygl.</p>

<p><a href="#">Rhwydwaith Synergy</a></p>	<p>Mae'r Rhwydwaith Synergy yn glymblaid o eglwysi, grwpiau para-eglwysig, asiantaethau Cristnogol a sefydliadau sy'n gweithio i roi terfyn ar 'Trais yn erbyn Pobl Ifanc' ym Mhrydain ac Iwerddon. Sefydlwyd rhwydwaith Synergy yn 2017. Ers hynny, mae wedi cynnal llawer o ddigwyddiadau gyda'r bwriad o gydweithio, partneru a dod ag ymwybyddiaeth o fater iechyd cyhoeddus troseddau cyllyll a thrais yn erbyn pobl ifanc. Ymhlith pethau eraill, mae Rhwydwaith Synergy yn cynnull penwythnos blynyddol o ddigwyddiadau Sefyll Gyda'n Gilydd bob blwyddyn. Cadeirydd y rhwydwaith yw'r Esgob Lenford Rowe.</p>
<p>Shanine Williams: Aelod o deulu Darian Williams mewn profedigaeth</p>	<p>Chwaer mewn profedigaeth i Darrian Williams, a laddwyd ym mis Chwefror 2024. Mae Shanine yn dod â phrofiad bywyd o effaith troseddau cyllyll ar deuluoedd ac mae wedi bod yn cymryd rhan weithredol mewn gwaith ymwybyddiaeth, atal ac ymgysylltu ag ieuencid, gan gynnwys cyflwyno sgysia, gweithdai a mentrau cymunedol sy'n canolbwyntio ar fynd i'r afael â thrais difrifol i ieuencid.</p>
<p><a href="#">Sefydliad Daniel Baird</a></p>	<p>Wedi'i sefydlu er cof am Daniel Baird, mae'r sefydliad yn ymgyrchu dros argaeledd eang pecynnau gwaedu cyhoeddus a mwy o ymwybyddiaeth y cyhoedd o ymateb brys.</p>
<p><a href="#">Sefydliad James Brindley</a></p>	<p>Fe'i sefydlwyd gan y teulu Brindley, mewn cydweithrediad â gweithwyr proffesiynol addysg, iechyd a gofal cymdeithasol, yn dilyn llofruddiaeth James Brindley mewn ymosodiad cylllell digymell yn 2017. Mae'r sefydliad yn mynd i'r afael ag achosion sylfaenol trais difrifol ieuencid, drwy'r rhaglen achrededig 'Full Circle' ['Cylch Llawn'], gan gefnogi plant, pobl ifanc a theuluoedd i lunio cymunedau mwy diogel ledled y DU.</p>
<p><a href="#">Sefydliad Joe Dix</a></p>	<p>Rhieni Joe Dix: Cafodd Joe Dix ei drywanu'n angheuol yn 2022 ar ôl cael ei gamfanteisio gan werthwyr cyffuriau llinellau cyffuriau. Mae'r sefydliad yn canolbwyntio ar godi ymwybyddiaeth o arwyddion, peryglon a chanlyniadau camfanteisio troseddol plant a throseddau cyllyll trwy addysg wedi'i dargedu, ymgysylltu ag ieuencid allgymorth a gweithdai cymorth cyntaf gwaedu trychinebus.</p>
<p><a href="#">Word 4 Weapons</a></p>	<p>Mae Word 4 Weapons yn un o brif elusennau ildio arfau y DU, sydd wedi bod yn gweithredu ers 2007. Maent yn rheoli biniau diogel ar gyfer ildio cyllyll ac arfau ledled y wlad mewn partneriaeth ag awdurdodau lleol, gwasanaethau heddlu, grwpiau cymunedol a ffydd. Ochr yn ochr â'r gwaith gweithredol rheng flaen hwn, cyflwynodd Word 4 Weapons raglen addysg ac ataliol sefydledig cyn y pandemig Covid19, ac maent bellach yn ailadeiladu ac ehangu'r ddarpariaeth hon yn weithredol fel rhan o strategaeth ehangach i gefnogi</p>

	<p>cymunedau a lleihau trais cyllyll, gan gynnwys trais yn erbyn menywod a merched.</p>
<p>Yemi Hughes: Mam galarus Andre Aderemi</p>	<p>Mam Andre Aderemi a gafodd ei drywanu'n angheuol yn 2016. Ers hynny, mae hi wedi rhannu ei phrofiad i gefnogi pobl ifanc agored I niwed a chyfrannu at ymdrechion sy'n anelu at atal trais ieuenctid.</p>
<p><a href="#"><u>Cronfa Gwaddol Ieuenctid</u></a></p>	<p>Mae'r Gronfa Gwaddol Ieuenctid yn credu na ddylai unrhyw blentyn gael ei effeithio gan drais. Wedi'i sefydlu yn 2019 fel elusen gyda gwaddol o £200m gan y Swyddfa Gartref, mae'r Gronfa Waddol Ieuenctid yn ymchwilio i drais i'w ddeall; mae'n dod o hyd i, ariannu a phrofi beth sy'n gweithio i'w atal; ac mae'n adeiladu mudiad i roi terfyn arno.</p>

## Atodiad C: Y Gronfa Gwaddol Ieuenctid a'i Phecyn Cymorth Lleihau Trais

Cyfeirir at Becyn [Cymorth Atal Trais y Gronfa Gwaddol Ieuenctid \(YEF\)](#) trwy gydol y Cynllun hwn oherwydd ei fod yn crynhoi'r ymchwil orau sydd ar gael ar raglenni atal trais ieuenctid, gan dynnu ar adolygiadau systematig a meta-ddadansoddiadau o astudiaethau atal trais achosol. Ar gyfer pob ymagwedd, mae'n disgrifio'r ymyrraeth, yn esbonio pa mor effeithiol y mae'n debygol o fod, cryfder yr ymchwil sylfaenol, pa mor hyderus y gall darllenwyr fod yn yr effaith a'r costau dangosol. Mae syntheses o weithredu a gwerthusiadau proses ar gyfer pob ymyrraeth hefyd wedi'u cynnwys.

Mae'r Pecyn Cymorth yn cyflwyno ymchwil mewn ffordd sy'n hawdd ei gyrchu ac yn hawdd ei ddeall. Mae yno i ategu arbenigedd a gwybodaeth leol llunwyr polisi, comisiynwyr gwasanaeth ac ymarferwyr rheng flaen eu hunain, yn hytrach na'i ddisodli. Mae'n tynnu sylw at 'betiau gorau' sy'n seiliedig ar dystiolaeth a dulliau sydd wedi dangos eu bod yn gweithio'n dda mewn cyd-destunau tebyg.

Mae troseddau cyllyll a thrais difrifol yn droseddau cymharol isel eu cyfaint, ac ni fydd y mwyafrif helaeth o blant byth yn ymwneud yn uniongyrchol â'r naill na'r llall. Gall hyn ei gwneud hi'n anodd tynnu llinell uniongyrchol rhwng ymyriadau ataliol a lleihau troseddau cyllyll a thrais difrifol yn benodol. Mae'n hanfodol ein bod yn adeiladu'r sylfaen dystiolaeth orau sydd ar gael i gefnogi lleihau y niwed hwn. Felly, mae Pecyn Cymorth YEF yn tynnu casgliadau o strategaethau y dangosir eu bod yn lleihau trais a throseddu yn ehangach, y mae'r YEF yn disgwyl y bydd hefyd yn helpu i atal troseddau cyllyll. Mae hyn yn cael ei gefnogi gan yr ymchwil sy'n dangos nad yw'r rhan fwyaf o droseddwr yn arbenigo mewn un math o drosedd - mae'r rhan fwyaf yn dangos patrwm o droseddu amrywiol.

Am fanylion llawn ynghylch y fethodoleg sy'n sail i'r Pecyn Cymorth, gweler yma:

<https://youthendowmentfund.org.uk/wp-content/uploads/2025/07/YEF-Toolkit-Technical-Guide-January-2026.pdf>

### Yr Arolwg o Drais a Bregusrwydd Plant

Mae'r arolwg Plant, Trais a Bregusrwydd (CVV) yn arolwg blynyddol ar raddfa fawr o bobl ifanc 13-17 oed ledled Cymru a Lloegr a gomisiynwyd gan YEF. Ar gyfer arolwg 2025, gosodwyd cwotâu gan ddefnyddio data Cyfrifiad 2021 ar draws oedran, rhywedd, ethnigrwydd, rhanbarth a grwpiau economaidd-gymdeithasol. Ymestynnwyd gwaith maes i wella cynrychiolaeth ymhlith grwpiau penodol sydd wedi'u tangynrychioli. Ar ôl rheolaethau ansawdd a gwaharddiadau, derbyniodd yr arolwg sampl derfynol o 10,835 o ymatebion wedi'u cwblhau, a chymhwyswyd pwysau ôl-haenu i wneud y canlyniadau mor agos at gynrychioliadol â phosibl.

Am fanylion llawn ynghylch yr ymagwedd a gymerwyd tuag at y CVV, gweler yma:

[https://youthendowmentfund.org.uk/wp-content/uploads/2025/11/CVV25\\_TechnicalReport.pdf](https://youthendowmentfund.org.uk/wp-content/uploads/2025/11/CVV25_TechnicalReport.pdf)

## Atodiad D: Diffiniadau troseddau cylllyll y Swyddfa Gartref

### **Lladrad wedi'i alluogi gan gyllell**

Yn cyfeirio at ladradau lle mae cyllell neu offeryn miniog wedi bod yn rhan o'r weithred o gyflawni'r drosedd. Mae hyn yn cynnwys troseddau lladrad lle mae'r gyllell neu'r offeryn miniog wedi cael ei ddefnyddio'n gorfforol (p'un a yw wedi dod i gysylltiad â'r dioddefwr ai peidio) yn ogystal â throseddau lle mae'r dioddefwr yn cael ei fygwth ac yn credu bod cyllell neu offeryn miniog yn bresennol ac y gellid ei ddefnyddio.

---

### **Ymosodiad wedi'i alluogi gan gyllyll**

Yn cyfeirio at drosedd ymosodiad lle mae cyllell neu offeryn miniog arall yn gysylltiedig. Mae'r rhain yn droseddau lle mae'r gyllell ei hun yn cael ei defnyddio i achosi anaf, gan gynnwys fel offeryn pŵl, neu'n bresennol fel rhan o ymosodiad hyd yn oed os nad yw'n cael ei ddefnyddio. Mae'n ei gwneud yn ofynnol bod anaf wedi'i achosi.

---

### **Lladdiad â chyllell ac ymgais i lofruddio**

Lladdiadau lle roedd y dull o ladd trwy offeryn miniog, gan gynnwys cylllyll. Mae lladdiad yn cwmpasu llofruddiaeth, dynladdiad, dynladdiad corfforaethol a babanladdiad. Ymgais i lofruddio yw lle mai bwriad y troseddwr oedd lladd ac roedd y drosedd yn cynnwys cyllell neu offeryn miniog.

---

### **Bygythiadau wedi'u galluogi gan gyllyll i ladd**

Bygythiad i ladd yw pan fydd person sydd heb esgus cyfreithlon yn gwneud bygythiad i un arall, gan fwriadu y byddai'r person arall hwnnw yn ofni y byddai'n cael ei gyflawni, i ladd y person arall hwnnw neu drydydd person. Er mwyn i drosedd gael ei galluogi gan gyllell, rhaid i gyllell neu offeryn miniog fod yn bresennol neu credir ei fod yn bresennol, a rhaid i'r bygythiad fod yn bersonol, yn wahanol i fygythiadau nad ydynt wedi'u galluogi gan gyllyll i ladd.

---

### **Treisio a throseddau rhywiol wedi'u galluogi gan gyllyll**

Trais neu ymosodiadau rhywiol pan fo'r drosedd yn cynnwys cyllell neu offeryn miniog, naill ai i anafu neu i fygwth anafu er mwyn galluogi'r drosedd i ddigwydd. Treisio yw treiddiad nad yw'n gydsyniol o fagina, anws neu geg person gyda phidyn. Ymosodiad rhywiol yw cyffwrdd person arall yn rhywiol yn fwriadol heb eu caniatâd.

## Atodiad E: Cyfeiriadau ar gyfer Troseddau Cyllyll Heddiw: Data Allweddol

i) Dadansoddiad o ddata Cyfrifiadurol Cenedlaethol yr Heddlu ar gyfer dirprwy troseddwyd wedi'u galluogi gan gyllyll. Ar gael yn:

<https://www.gov.uk/government/publications/police-national-computer-proxy-for-knife-enabled-offenders>

ii) [Lladdiad yng Nghymru a Lloegr Blwyddyn yn dod i ben ym mis Mawrth 2025 - Y Swyddfa Ystadegau Gwladol](#)

iii) [Ystadegau Dedfrydu Cyllyll ac Arfau Ymosodol: Gorffennaf i Fedi 2025 - GOV.UK](#)

iv) [Lladdiad yng Nghymru a Lloegr Blwyddyn sy'n dod i ben ym mis Mawrth 2025 - Y Swyddfa Ystadegau Gwladol](#)

v) [Derbyniadau i'r ysbyty am ymosodiad gan wrthrych miniog rhwng 2012-13 a Mawrth 2023](#)

vi) [derbyniadau i'r ysbyty GIG am ymosodiad â gwrthrych miniog; Troseddu yng Nghymru a Lloegr: Tablau Atodiad \(Blwyddyn sy'n dod i ben ym mis Medi 2025\) – Y Swyddfa Ystadegau Gwladol](#)

vii) Mae Profiadau Niweidiol yn Ystod Plentyndod (ACEs) yn brofiadau ingol neu drawmatig sy'n digwydd yn ystod plentyndod, a all effeithio'n sylweddol ar blant a phobl ifanc trwy gydol eu bywydau. Mae ACEs yn cynnwys cam-drin (corfforol, emosiynol, rhywiol), esgeulustod (corfforol, emosiynol), a thyfu i fyny gyda phrofiad o gamweithrediad cartref (cartref lle mae oedolion â phroblemau camddefnyddio sylweddau, oedolion â phroblemau iechyd meddwl, oedolion sydd wedi treulio amser yn y carchar, cam-drin domestig, rhiant coll trwy ysgariad, marwolaeth neu adael). [Arolwg cenedlaethol o brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod a'u perthynas â gwynnwch i ymddygiadau sy'n niweidio iechyd yn Lloegr - PMC](#)

viii) [Oedran brig y drosedd drais difrifol gyntaf yn Lloegr, Set ddata o Addysg, gofal cymdeithasol plant a throseddu: dangosfwrdd lefel awdurdod lleol - Archwilio ystadegau addysg - GOV.UK](#)

ix) [Data Rhaglen Llinellau Cyffuriau - GOV.UK](#)

x) Yn seiliedig ar ddata 2018/19: [Mesurau ieuencid yn y Bil Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a Llysoedd: Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb - GOV.UK](#)

xi) Astudiaeth yr Adran Addysg (2023) sy'n cwmpasu canran y plant sy'n cael eu rhybuddio neu eu dedfrydu am drosedd trais difrifol ac sy'n hysbys i ofal cymdeithasol plant yn Lloegr, ar gyfer pob disgybl sy'n cyfateb i flwyddyn academaidd cyfnod allweddol

2012/13 - 2017/18. Ar gael yn: [Canran y plant a rybuddiwyd neu a ddedfrydwyd am drosedd trais difrifol ac sy'n hysbys i ofal cymdeithasol plant yn Lloegr, Set ddata o Addysg, gofal cymdeithasol plant a throseddu: dangosfwrdd lefel awdurdod lleol - Archwilio ystadegau addysg - GOV.UK](#)

**xii)** Defnyddio model aml-lefel sy'n rheoli ffactorau unigol, cartref ac addysg. Mae'r model ond yn ystyried nodweddion a nodwyd neu a brofwyd cyn trosedd drais difrifol gyntaf plentyn [Addysg, gofal cymdeithasol plant a throseddu: modelu aml-lefel](#)

## Atodiad F: Cyfeiriadau ar gyfer Blychau Tystiolaeth y Gronfa Gwaddol Ieuencid

Am y Pecyn Cymorth YEF llawn a'r dystiolaeth sylfaenol, gweler yma:

<https://youthendowmentfund.org.uk/toolkit/>

### Blwch Tystiolaeth A

i) **Cronfa Gwaddol Ieuencid (2025) Plant, trais a bregusrwydd 2025: Graddfa'r trais sy'n effeithio ar blant.** Ar gael yn: [Cronfa Gwaddol Ieuencid - Plant, trais a bregusrwydd 2025: Graddfa'r trais sy'n effeithio ar blant](#)

### Blwch Tystiolaeth B

i) **Pecyn Cymorth Atal Trais y Gronfa Gwaddol Ieuencid.** Ar gael yn: [Pecyn Cymorth YEF](#)

ii) **Cronfa Gwaddol Ieuencid (2024) Plant, trais a bregusrwydd 2024: Pwy sydd â mynediad at weithgareddau cadarnhaol, clybiau ieuencid ac oedolion dibynadwy?** Ar gael yn: [Gweithgareddau cadarnhaol, clybiau ieuencid ac oedolion dibynadwy | Cronfa Gwaddol Ieuencid](#)

iii) **Cronfa Gwaddol Ieuencid (2026) Gwaith ieuencid ac atal trais.** Ar gael yn: [Gwaith ieuencid ac atal trais](#)

### Blwch Tystiolaeth C

i) **Rollings et al (2025) Cysylltiad rhwng gwahardd o'r ysgol, atal dros dro, absenoldeb a throseddau treisgar.** Ar gael yn: [Cysylltiad rhwng gwaharddiad ysgolion, atal, absenoldeb, a throseddau treisgar](#)

ii) **Arolwg Gwaddol Ieuencid a Teacher Tapp (2025) a atebwyd gan 2,678 o benaethiaid ac aelodau o'r uwch dîm arweinyddiaeth ar 14 Chwefror 2025 ac a adroddwyd yn YEF.** Ar gael yn: [Polisi Addysg, Plant a Thrais](#)

iii) **Pecyn Cymorth Atal Trais y Gronfa Waddol Ieuencid.** Ar gael yn: [Pecyn Cymorth YEF](#)

### Blwch Tystiolaeth D

i) **Yr Adran Addysg a'r Weinyddiaeth Gyfiawnder (2022) Addysg, gofal cymdeithasol plant a throseddu.** Ar gael yn: [Addysg, gofal cymdeithasol plant a throseddu: Ystadegau Disgrifiadol,](#)

ii) **Picken et al (Cronfa Gwaddol Ieuencid) (2025) Tasglu Arbenigol Darpariaeth Amgen.** Ar gael yn: [Tasglu Arbenigol Darpariaeth Amgen](#)

## Blwch Tystiolaeth E

i) **Cronfa Gwaddol Ieuencid a Teacher Tapp** (2025) Arolygon a atebwyd gan rhwng 7,298 a 9,886 o athrawon yn Lloegr rhwng Rhagfyr 2024 a Ionawr 2025, ac a adroddwyd yn YEF. Ar gael yn: [Polisi Addysg, Plant a Thrais](#)

## Blwch Tystiolaeth F

i) **Villadsen a Fitzsimons** (2021) *Cario neu ddefnyddio arf yn 17oed*. Ar gael yn: [CLS-briefing-paper-Carrying-or-using-a-weapon-at-age-17-MCS-Web.pdf](#)

ii) **Cronfa Gwaddol Ieuencid** (2025) *Plant, trais a bregusrwydd 2025: Iechyd meddwl a phrofiadau o drais*. Ar gael yn: [Plant, trais a bregusrwydd: Iechyd meddwl a phrofiadau o drais](#)

iii) **Cyflyrau niwroddatblygiadol, ac anawsterau dysgu, lleferydd neu gyfathrebu, fel y'u cofnodir yn arolwg YEF:** Yn benodol, anhwylder gorbryder (gan gynnwys anhwylder straen ôl-drawmatig, pyliau o banig rheolaidd, neu ffobiâu difrifol), iselder neu anhwylder hwyliau arall (gan gynnwys anhwylder deubegynol), anhwylder herfeiddiol gwrthwynebol (ODD), anhwylder ymddygiad, anhwylder diffyg canolbwyntio a gorfywiogrwydd (ADHD), anhwylder sbectrwm awtistiaeth (ASD), anawsterau lleferydd neu gyfathrebu (fel atal dweud neu leferydd aneglur), anawsterau iaith neu anhwylder iaith datblygiadol, anhwylder bwyta (fel anorecsia neu bwlimia), anhwylder defnyddio sylweddau (fel dibyniaeth ar gyffuriau neu anhwylder defnyddio alcohol), ac unrhyw iechyd meddwl arall, cyflyrau niwroddatblygiadol, neu anawsterau dysgu.

iv) Gweler uchod

v) **Cronfa Gwaddol Ieuencid** (2025) *Plant, trais a bregusrwydd 2025: Iechyd Meddwl a phrofiad o drais*. Ar gael yn: [Iechyd meddwl a phrofiadau o drais | Cronfa Gwaddol Ieuencid](#)

vi) Canfu adolygiad ymbarél o ffactorau risg ac amddiffynnol (Ullman et al, 2024) fod gan broblemau ymddygiadol ac emosiynol gysylltiadau posibl â chyfranogiad mewn trais. Mae hyn yn cynnwys anhwylderau allanol fel anhwylder diffyg canolbwyntio a gorfywiogrwydd ac anhwylder ymddygiad, ac anhwylderau mewnoli fel iselder ac anhwylder straen ôl-drawmatig. Archwiliodd Steeg et al (2023) a Yu et al (2017), y berthynas rhwng iselder a thrais trwy dynnu ar Astudiaeth Hydredol Avon o Rieni a Phlant. Fe wnaeth y ddwy astudiaeth adrodd am gysylltiadau rhwng iselder a chyfranogiad diweddarach mewn trais.

**Ullman et al** (2024) Ar gael yn: [Lluniadau sy'n gysylltiedig â throeddau a thrais Ieuencid ymhlith pobl ifanc 6-18 oed: Adolygiad systematig o adolygiadau systematig](#)

**Steeg, S et al** (2023) *Meddygaeth seicolegol*, 53(15). Ar gael yn: [Rhagfynegwyr plentyndod o hunan-niweidio, trais allanol a throsglwyddo i niwed deuol mewn carfan o bobl ifanc ac oedolion ifanc](#)

**Yu, R et al** (2017) *Cyfnodolyn American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 56(8). Ar gael yn: [Iselder a Thrais yn y Glasoed ac Oedolion Ifanc: Canfyddiadau o Dair Carfan Hydredol](#)

**vii)** Canfu Koehler et al fod Therapi Ymddygiadol Gwybyddol ac ymddygiadol (CBT) yneffeithiolwrth leihau aildroseddu mewn troseddwr ifanc. **Koehler, JA, Lösel, F., Akoensi, TD, a Humphreys, DK** (2013) *Cyfnodolyn Experimental Criminology*, 9, 19 - 43. Ar gael yn: [Adolygiad systematig a meta-ddadansoddiad ar effeithiau rhaglenni triniaeth troseddwr ifanc yn Ewrop](#)

**viii)** Mae tystiolaeth hefyd (Riise et al, 2021) y gall CBT fod yn effeithiol wrth leihau symptomau allanol (gan gynnwys ADHD, anhwylder ymddygiad, ODD) mewn plant a phobl ifanc. Mae tystiolaeth bod gan y cyflyrau hyn gysylltiadau posibl â chyfranogiad mewn trais(gweler uchod - (Ullman et al, 2024)).

**Riise, E. N., Wergeland, GJH, Njardvik, U., ac Öst, LG.** (2021) *Therapi ymddygiad gwybyddol ar gyfer anhwylderau allanol mewn plant a phobl ifanc mewn gofal clinigol arferol: Adolygiad systematig a meta-ddadansoddiad. Clinical Psychology Review*, 83. Ar gael yn: [Therapi ymddygiad gwybyddol ar gyfer anhwylderau allanol mewn plant a phobl ifanc mewn gofal clinigol arferol: Adolygiad systematig a meta-ddadansoddiad - PubMed](#)

**ix)** Mae amcangyfrif YEF o effaith ar gyfer CBT yn seiliedig ar adolygiad systematig o 11 astudiaeth. Mae adolygiad systematig pellach o 51 astudiaeth yn dangos bod CBT hefyd yn lleihau ymddygiadau allanol plant sy'n gysylltiedig â mwy o siawns o fod yn gysylltiedig â thrais. Mae'r Pecyn Cymorth YEF yn pennu hyder 'cymedrol' (sgôr chwyddwydr 3/5), ar gyfer amcangyfrif effaith CBT ar gyfranogiad plant a phobl ifanc mewn troseddu. Mae'r sgôr ansawdd hon yn adlewyrchu nifer o ffactorau sy'n ymwneud ag ansawdd yr astudiaethau sylfaenol. Mae'r pecyn cymorth YEF hefyd yn esbonio bod amcangyfrif effaith CBT ar ymddygiadau allanol yn benodol yn cael ei raddio'n 'Uchel' (sgôr chwyddwydr 4/5). **Pecyn Cymorth Atal Trais y Gronfa Gwaddol Ieuencid.** Ar gael yn: [Pecyn Cymorth YEF](#)

**x)** Plant a adroddodd fod ganddynt gyflwr iechyd meddwl, cyflwr niwro-ddatblygiadol a amheuir neu oedd wedi'i ddiagnosisio'n broffesiynol (gweler y diffiniad uchod), neu anhawster dysgu, lleferydd neu gyfathrebu.

**xi)** Gweler uchod (iii) am ddiffiniad o Gyflyrau niwroddatblygiadol, ac anawsterau dysgu, lleferydd neu gyfathrebu, fel y'u cipiwyd yn arolwg YEF.

**xii) Cronfa Gwaddol Ieuenctid (2025) *Plant, trais a bregusrwydd 2025: Iechyd Meddwl a phrofiad o drais.*** Ar gael yn: [Iechyd meddwl a phrofiadau o drais | Cronfa Gwaddol Ieuenctid](#)

**xiii) Astudiaeth Bentley et al** Yn adlewyrchu canfyddiadau 'adolygiad naratif cyflym, dadansoddiad data eilaidd o setiau data gweinyddol sydd ar gael i'r cyhoedd, a chyfweliadau a grwpiau ffocws gyda 100 o gyfranogwyr gan gynnwys darparwyr gwasanaethau, rhieni/gofalwyr, a phobl ifanc 15–18 oed â phrofiadau byw o wasanaethau.'

**Bentley et al (Cronfa Gwaddol Ieuenctid) (2025) *Mynediad at gymorth iechyd meddwl i blant a phobl ifanc sy'n ymwneud â thrais ieuenctid difrifol neu sydd mewn perygl o drais difrifol ar draws Cymru a Lloegr.*** Ar gael yn: [Mynediad at gymorth iechyd meddwl i blant a phobl ifanc sy'n ymwneud â thrais difrifol i bobl ifanc neu sydd mewn perygl o drais difrifol ymhlith pobl ifanc ledled Cymru a Lloegr](#)

## **Blwch Tystiolaeth G**

**i) Cronfa Gwaddol Ieuenctid (2024) *Plant, trais a bregusrwydd 2024: Pa rôl mae cyfryngau cymdeithasol yn ei chwarae mewn trais sy'n effeithio ar bobl ifanc?*** Ar gael yn: [Plant, trais a bregusrwydd: Pa rôl mae cyfryngau cymdeithasol yn ei chwarae mewn trais sy'n effeithio ar bobl ifanc?](#)

## **Blwch Tystiolaeth H**

**i) Cronfa Gwaddol Ieuenctid (2025) *Plant, Trais a Bregusrwydd: Graddfa'r trais sy'n effeithio ar blant.*** Ar gael yn: [Plant, Trais a Bregusrwydd \(CVV\): Graddfa'r trais sy'n effeithio ar blant](#)

**ii) Cronfa Gwaddol Ieuenctid (2024) *Plant, Trais a Bregusrwydd: Pwy sy'n cael ei effeithio gan drais?*** Ar gael yn: [CVV: Pwy sy'n cael ei effeithio gan drais?](#)

**iii) Pecyn Cymorth Atal Trais y Gronfa Waddol Ieuenctid.** Ar gael yn: [Pecyn Cymorth YEF](#)

**iv) Farrell et al (2025) *Deall llwybrau atgyfeirio a chymorth dargyfeirio i blant o fewn y system cyfiawnder troseddol yng Nghymru a Lloegr.*** Ar gael yn: [Deall llwybrau atgyfeirio a chymorth dargyfeirio i blant o fewn y system cyfiawnder troseddol yng Nghymru a Lloegr](#)

**v) Canllawiau Ymarfer Dargyfeirio'r Gronfa Gwaddol Ieuenctid (2025).** Ar gael yn: [Canllawiau Ymarfer Dargyfeirio](#)

## **Blwch Tystiolaeth I**

**i) Pecyn Cymorth Atal Trais y Gronfa** Gwaddol leuenctid. Ar gael yn: [Dargyfeirio anffurfiol cyn y llys](#)

**ii) Pecyn Cymorth Atal Trais y Gronfa** Gwaddol leuenctid. Ar gael yn: [Dargyfeirio ffurfiol cyn y llys](#)

**iii) Canllawiau Ymarfer Dargyfeirio'r Gronfa** Gwaddol leuenctid (2025). Ar gael yn: [Canllawiau Ymarfer Dargyfeirio](#)

**iv) Rahal et al (2025)** Dargyfeiriadau o'r system cyfiawnder troseddol yn Llundain. Ar gael yn: [Dadansoddiad Data Eilaidd o Ddargyfeirio leuenctid yn Llundain](#)

## **Atodiad G: Geirfa**

<b>ADHD</b>	Anhwylder diffyg canolbwyntio a gorfywiogrwydd
<b>AP</b>	Darpariaeth Amgen
<b>APP</b>	Ymarfer Proffesiynol Awdurdodedig
<b>APST</b>	Tasglu Arbenigol Darpariaeth Amgen
<b>CBT</b>	Therapi Ymddygiad Gwybyddol
<b>CCE</b>	Camfanteisio Troseddol ar Blant
<b>FFP</b>	Rhaglen Teuluoedd yn Gyntaf
<b>HMICFRS</b>	Arolygiaethau Cwnstabiliaeth, Gwasanaethau Tân ac Achub EF
<b>MACPT</b>	Timau amddiffyn plant amlasiantaethol
<b>MHST</b>	Tîm Cymorth Iechyd Meddwl
<b>NCLCC</b>	Canolfan Cydlynu Llinellau Cyffuriau Genedlaethol
<b>NPCC</b>	Cyngor Cenedlaethol Penaethiaid yr Heddlu
<b>NPS</b>	Gwasanaeth Heddlu Cenedlaethol
<b>NSPP</b>	Blaenoriaethau Plismona Strategol Cenedlaethol
<b>OSA</b>	Deddf Diogelwch Ar-lein 2023
<b>PRC</b>	Troseddau a gofnodwyd gan yr heddlu
<b>RSHE</b>	Addysg Perthnasoedd, Rhyw ac Iechyd
<b>SAFE</b>	Cefnogi, Mynychu, Cyflawni, Rhagori
<b>VAWG</b>	Trais yn erbyn menywod a merched
<b>VRUs</b>	Unedau Lleihau Trais
<b>YEF</b>	Cronfa Gwaddol Ieuencid





E03563431

978-1-5286-6309-0